

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20: MJU1

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2020 inom utgiftsområde 20, som uppgår till ca 12,6 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndigande att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018 som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndigande att annullera de utsläppsenheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under protokollets andra åtagandeperiod och som har levererats t.o.m. 2017 och 2018. Slutligen tillstyrker utskottet regeringens förslag om godkännande av en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för 2020–2022 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Övriga motionsförslag avstyrks. Utskottet hänvisar i flertalet av dessa frågor till pågående utredningsarbete.

I betänkandet finns en reservation (SD) och tre särskilda yttranden (M, V och KD). Ledamöterna från Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:1 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens klimatredovisning	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	10
Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden	16
Statens budget inom utgiftsområde 20	18
Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018.....	81
Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser	82
Storskalig myggbekämpning	83
Reservation	88
Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD).....	88
Särskilda yttranden	94
1. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (M)	94
2. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (V)	98
3. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (KD)	100
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	105
Propositionen	105
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	105
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	110
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	112
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	113
<i>Tabell</i>	
Tabell 1 Anslag inom utgiftsområde för 2020 jämfört med 2019.....	126

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statens budget inom utgiftsområde 20

a) Anslagen för 2020

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 punkt 4 och avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2,
 2019/20:597 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5,
 2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 9,
 2019/20:1323 av Sten Bergheden (M),
 2019/20:1392 av Hans Hoff och Erica Nådin (båda S),
 2019/20:1919 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L),
 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),
 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 16,
 2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1, 8 och 17,
 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),
 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 1, 10–13,
 38 och 50,
 2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 78,
 2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 2,
 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1,
 2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 och
 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1–11.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 punkt 5.

c) Godkännande av en investeringsplan

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2020–2022 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 punkt 3.

Reservation (SD)

2. Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsrätter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtaganden inom EU för de åren.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

3. Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats t.o.m. 2017 och 2018. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 punkt 2.

4. Storskalig myggbekämpning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2810 av Mikael Oscarsson (KD) yrkandena 1–3 och

2019/20:3035 av Patrik Lundqvist m.fl. (S).

Stockholm den 5 december 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Louise Meijer (M)*, Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M)*, Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Betty Malmberg (M)*, Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD)*, Marlene Burwick (S), Nina Lundström (L), Ulrika Heie (C), Staffan Eklöf (SD) och Jon Thorbjörnson (V)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2019/20:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2020 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner.

I betänkandet behandlas dessutom utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering har lämnat en uppföljningsrapport över resultatredovisningen. Rapporten finns i bilaga 4.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom *ett* beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2020 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till 12 571 183 000 kronor (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59). I detta betänkande föreslår miljö- och jordbruksutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket 25 riksdagsordningen).

Regeringens klimatredovisning

Enligt 4 § klimatlagen (2017:720) ska regeringen varje år lämna en klimatredovisning till riksdagen. Redovisningen ska lämnas i budgetpropositionen och innehålla en redovisning av utsläppsutvecklingen, en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året som gått och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018.

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Granskningen är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens klimatredovisning behandlas först, därefter regeringens resultatredovisning samt behandlade tillkännagivanden. Utskottet behandlar sedan de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller anslag inom utgiftsområde 20. Slutligen behandlas regeringens övriga förslag i budgetpropositionen och ett antal motionsförslag som väckts under allmänna motionstiden 2019/20. Förslagen i dessa motioner gäller frågor med en mer allmän miljö- och naturvårdsinriktning.

Utskottets överväganden

Regeringens klimatredovisning

Propositionen

I bilagan till proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 lämnar regeringen årets klimatredovisning. Regeringen framhåller att klimatlagen ställer krav på innehållet i den klimatredovisning som regeringen är skyldig att ta fram varje år. Den ska omfatta

- en redovisning av utsläppsutvecklingen
- en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen
- en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

I propositionen redovisar regeringen att strukturen i den aktuella klimatredovisningen baseras på de klimatmål som fastställdes i det klimatpolitiska ramverket och uppföljningen av dessa. För varje etappmål redovisas utsläppsutvecklingen per sektor som omfattas av etappmålet samt beslut som fattas under året som påverkar utsläppen. Utsläppsutvecklingen är baserad på information från Naturvårdsverket för tidsperioden 1990–2017. Regeringen påpekar att en tidig uppskattning av utsläppen för 2018 presenterades av Naturvårdsverket i maj 2019 medan officiell statistik om utsläpp och upptag av växthusgaser publiceras i december. Vidare redovisas för varje etappmål ett scenario för utsläppsutvecklingen och en redovisning av vilka ytterligare åtgärder som regeringen avser att vidta för att nå målen.

Framtagande av statistik och scenarier för Sveriges växthusgasutsläpp är reglerad under Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 av den 21 maj 2013 om en mekanism för att övervaka och rapportera utsläpp av växthusgaser och för att rapportera annan information på nationell nivå och unionsnivå som är relevant för klimatförändringen. Scenarierna i klimatredovisningen omfattar styrmedel och åtgärder som införts t.o.m. juni 2018. Naturvårdsverket har i sitt underlag till regeringens klimathandlingsplan även redovisat scenarier som beräknar effekten av vissa föreslagna styrmedelsförändringar som har lagts fram efter att scenarierna togs fram.

Redovisningens sista del redogör för utsläppsutvecklingen i ett globalt perspektiv och för beslut som fattats internationellt under året. Den omfattar också en kort beskrivning av svenska utsläpp ur ett konsumtionsperspektiv.

Under 2018 har regeringen beslutat om ändring i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag som bl.a. innebär att myndigheterna ska redovisa sina resultat i förhållande till de mål som regeringen har angett. Det ändrade kravet gäller fr.o.m. den 1 januari 2019 och ska tillämpas första

gången på årsredovisningar för 2019. Regeringen bedömer att det kommer att ge bättre underlag för redovisning av effekterna av regeringens politik.

Regeringen framhåller slutligen att den första klimatredovisningen till riksdagen i enlighet med klimatlagen presenterades i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20). Eftersom denna redovisning lämnades av en övergångsregering gjordes bara en övergripande bedömning av behoven av ytterligare åtgärder.

Kompletterande uppgifter

Utskottet behandlade regeringens första klimatredovisning i betänkande 2018/19:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottet konstaterade att regeringen inte fullt ut uppfyllde kravet i klimatlagen om att klimatredovisningen ska omfatta en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder samt när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas. Anledningen var att budgetpropositionen för 2019 lämnats av en övergångsregering. Vidare anförde utskottet att det är viktigt att den kommande regeringen i framtida budgetpropositioner kompletterar klimatredovisningen med vilka eventuellt ytterligare åtgärder den avser att vidta samt när och hur beslut om dessa åtgärder kan fattas. Utskottet ansåg även att den kommande regeringen bör utveckla klimatredovisningen när det gäller andra utgiftsområdets klimatpåverkan och bidrag till att minska utsläppen.

I Klimatpolitiska rådets rapport 2019 konstaterade rådet att regeringens klimatredovisning för 2018 endast delvis levde upp till kraven i 4 § i klimatlagen. Rådet lyfte framför allt fram att regeringen inte bedömt hur besluten kan påverka utsläppen, vilka åtgärder som kan behövas och när och hur regeringen avser att fatta beslut om sådana åtgärder. Vidare noterade rådet regeringens snäva tolkning av klimatpolitik och att klimatredovisningen presenterades som en underbilaga till budgetpropositionen för utgiftsområde 20. Klimatpolitiska rådet ansåg att klimatredovisningen borde redovisas på samma nivå som finansplanen eftersom klimatfrågan berör alla politikområden. Slutligen ansåg rådet att det är värdefullt att regeringen kort redovisat den globala utsläppsutvecklingen och det internationella klimatsamarbetet. Det var också positivt att det tvärssektoriella klimatarbetet lyftes fram.

Utskottets bedömning

I juni 2017 beslutade riksdagen om ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320) som omfattar nya klimatmål, en klimatlag och inrättandet av ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen (2017:720) fastställer att regeringen ska presentera en årlig klimatredovisning i budgetpropositionen och att redovisningen ska omfatta utsläppsutvecklingen, de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en

bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder inom klimatpolitiken och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas. En bedömning av ytterligare åtgärder saknades i förra årets klimatredovisning eftersom budgetpropositionen för 2019 lämnades av en övergångsregering. I årets klimatredovisning redovisar regeringen bedömningar av åtgärder och beslut som den genomfört för att minska utsläppen i de olika sektorerna. Detta är enligt utskottet en förbättring jämfört med förra årets rapportering.

En annan förbättring i årets klimatredovisning är enligt utskottet att regeringen i större utsträckning redovisar vilka resultat genomförda insatser och åtgärder lett till samt i vilken mån dessa bidrar till att uppfylla klimatmålen. Exempelvis redovisar regeringen att elbusspremie sammanlagt beräknas bidra till en utsläppsminskning med totalt sett mellan 80 000 och 400 000 ton koldioxid över bussarnas livslängd. Utskottet framhåller liksom förra året att det är önskvärt att ännu fler resultat av insatser och åtgärder redovisas på detta sätt.

Regeringen redovisar uppdaterade diagram utifrån samma struktur som i förra årets klimatredovisning. Detta ser utskottet som positivt, eftersom det är bra för kontinuiteten i redovisningen.

Enligt strukturen i klimatredovisningen redovisas utsläppsutvecklingen utifrån etappmålen och uppdelat per sektor där det är relevant. Eftersom vissa åtgärder och beslut påverkar utsläppen i flera sektorer redovisas dessa därmed på flera ställen, t.ex. åtgärder inom Klimatklivet. Detta gör det enligt utskottet svårt att få en överblick över de samlade totala effekterna av genomförda åtgärder och beslut. För att få en mer lättöverskådlig klimatredovisning framhöll utskottet redan i förra årets betänkande att regeringen skulle kunna överväga att presentera en sammanställning av de samlade klimateffekterna i en tabell. Utskottet vill även i år framföra detta som en möjlig lösning för att göra klimatredovisningen mer lättöverskådlig.

Regeringen har tillsatt Klimatpolitiska rådet för att det bl.a. ska analysera hur målen på kort och lång sikt kan nås på ett kostnadseffektivt sätt samt granska och bedöma kvaliteten på de underlag och modeller som regeringen bygger sin politik på. Regeringen har framhållit att Klimatpolitiska rådet ska bidra till en ökad diskussion i samhället om klimatpolitiken. Rådet har i sin redovisning till regeringen (Klimatpolitiska rådets rapport 2019) lämnat rekommendationer om bl.a. regeringens ledarskap och styrning. Regeringen har i klimatredovisningen till riksdagen redovisat dessa rekommendationer. Regeringen har dock inte kommenterat rekommendationerna i sak. Enligt utskottets bedömning vore det ett värdefullt bidrag till den fortsatta diskussionen om klimatpolitiken om regeringen i klimatredovisningen också redovisade sin bedömning av det klimatpolitiska rådets rekommendationer i förhållande till det klimatpolitiska ramverket.

I sin rapport lämnar Klimatpolitiska rådet också ett utlåtande om regeringens första klimatredovisning. Där framkommer att rådet bl.a. anser att klimatredovisningen bör redovisas på samma nivå som finansplanen eftersom klimatfrågan berör alla politikområden. Utskottet konstaterar att regeringen i

klimatredovisningen redovisat delar av rådets utlåtande, dock utelämnas utlåtandet om på vilken nivå rådet anser att klimatredovisningen bör redovisas. Regeringen har inte heller bemött de synpunkter som rådet lämnat. Det vore enligt utskottet värdefullt om regeringen redovisar hela rådets utlåtande samt bemöter de synpunkter som rådet lämnar.

Vidare påpekade rådet i sitt utlåtande att regeringen i sin första klimatredovisning inte lyfte fram etappmålet att öka andelen gång-, cykel- och kollektivtrafik i städer. Utskottet konstaterar att regeringen i årets klimatredovisning lyft fram etappmålet, men däremot redovisas inte resultatet för det. Den redovisningen återfinns bara i resultatredovisningen för miljöpolitik, under God bebyggd miljö. Utskottet anser att det vore värdefullt om regeringen framöver redovisar resultatet för etappmålet även i klimatredovisningen, eller åtminstone anger var någonstans i budgetpropositionen detta återfinns.

Som framgår av proposition 2016/17:146 Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige ska klimatredovisningen vara ett sektorsövergripande dokument som återspeglar de samlade klimateffekterna av alla utgiftsområden. I resultatredovisningarna för vissa utgiftsområden redovisas utsläpp av växthusgaser. I klimatredovisningen finns dock ingen redovisning av utsläpp uppdelat per utgiftsområde. I budgetpropositionen för 2020 redovisas t.ex. bygg- och fastighetssektorns utsläpp av växthusgaser inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Dessa utsläpp går dock inte att utläsa av klimatredovisningens diagram över utsläpp av växthusgaser i sektorer som omfattas av EU:s ansvarsfördelning. Enligt utskottet borde utsläppen i den mån det är möjligt även redovisas uppdelat per utgiftsområde i klimatredovisningen. Utskottet anser att det skulle vara värdefullt om framtida klimatredovisningar utvecklades och kompletterades i enlighet med detta.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Bakgrund

Den 24 september 2019 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt som regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och

utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året. Årets uppföljning har dessutom beaktat Årsredovisning för staten 2018.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområdet redovisas i bilaga 4 till detta betänkande.

Propositionen

Av budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för miljöpolitiken är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet. Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljö kvalitetsmålen
- miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

Miljömålen används som samlingsnamn för generationsmålet, miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Regeringen uppger att miljömålen konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling samt är en viktig utgångspunkt för att genomföra FN:s Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling i Sverige. Det finns 16 miljö kvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Sammantaget finns det nu 16 etappmål med målår 2019

eller senare. Etappmål med tidigare målår är enligt regeringen slutredovisade i årets budgetproposition eller i tidigare budgetpropositioner.

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekat ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har åtta även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljökvalitetsmål.

Naturvårdsverket har i uppgift att vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet i deras arbete med genomförande och uppföljning. I januari 2019 överlämnade Naturvårdsverket den femte fördjupade utvärderingen till regeringen: Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019 – med förslag till regeringen från myndigheter i samverkan (Naturvårdsverkets rapport 6865). I rapporten utvärderas möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet. I rapporten redovisas bl.a. 18 åtgärdsförslag som är framtagna i samverkan med många av de nationella myndigheterna samt länsstyrelserna som enligt sina instruktioner ska verka för miljömålen. Utöver det redovisar Naturvårdsverket även egna bedömningar och förslag. Även Naturvårdsverkets rapport med en årlig uppföljning av miljömålen (Naturvårdsverkets rapport 6880) utgör ett viktigt underlag för regeringens bedömning.

Till varje miljökvalitetsmål hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska uppnås och utgör bedömningsgrunder för resultaten i budgetpropositionen. Vidare uppger regeringen att ett antal indikatorer har valts ut för att få kontinuitet i redovisningen. Indikatorerna redovisas återkommande i budgetpropositionen i form av diagram. Några indikatorer speglar långsamma skeenden eller är resurskrävande att mäta och kan därför inte följas upp varje år.

Regeringen presenterar en samlad redovisning av miljömålsarbetet och en samlad bedömning av miljökvalitetsmålen. Den övergripande bedömningen om att det med beslutade styrmedel endast går att nå 2 av 16 miljökvalitetsmål kvarstår från tidigare år. Miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt kommer att uppnås och miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö är nära att nås medan resterande 14 miljökvalitetsmål inte kommer att nås. De mål där utvecklingen i miljön är positiv är Frisk luft och Bara naturlig försurning. När det gäller etappmålen bedömer regeringen att inget av de 6 etappmålen med målår 2018 hade uppnåtts till 2018. Av de 16 etappmål som har ett senare målår än 2018 bedömer regeringen att 4 skulle kunna nås i tid, men att resterande 12 etappmål kräver ytterligare åtgärder för att de ska kunna nås i tid.

I den samlade redovisningen av miljömålsarbetet framgår liksom tidigare vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljömål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030. Det framgår även vilket globalt mål som främst är kopplat till generationsmålet strecksatser.

Utskottets bedömning

Utskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.

Allmänt

Inledningsvis vill utskottet även i år framföra att den ser positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Liksom tidigare har det förts en dialog under gångna året såväl på politisk nivå mellan de ansvariga statssekreterarna i regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå. Utskottet anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

Utskottet anser att strukturen i resultatredovisningen, som följer miljömålsstrukturen, överlag är bra. Dock anser utskottet att regeringen kan förbättra redovisningen genom att kommentera redovisade indikatorer i avsnittet om generationsmålet samt kommentera när och varför man bytt ut en indikator för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Utskottet efterfrågar även i år överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

Utskottet konstaterar att regeringen har föreslagit anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området och att tre anslag avvecklats under 2019. Utskottet önskar liksom tidigare understryka vikten av en rapportering av hur medlen har använts och framför allt av hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

Begränsad klimatpåverkan

Utskottet ser positivt på att regeringen i avsnittet om analys och slutsatser kommenterar att åtgärder för att minska utsläppen och anpassa samhället till utsläppens påverkan har effekter på andra områden. Sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. I det aktuella fallet uppger regeringen att t.ex. fattigdomsbekämpningen påverkas.

Utskottet noterar att regeringen uppger att Naturvårdsverket i en rapport redovisat indikatorer och mätmetoder för konsumtionsbaserade utsläpp av klimatgaser. Regeringen hänvisar till bilagan med klimatredovisningen för uppföljningen på en detaljerad nivå. Inget av de förslag till kompletterande

indikatorer som tas upp i Naturvårdsverkets rapport används i resultatredovisningen eller i bilagan med klimatredovisningen. Utskottet anser att regeringen bör överväga om någon eller några av de omnämnda indikatorerna i Naturvårdsverkets rapport bör användas för att bättre följa upp de konsumtionsbaserade utsläppen.

Utskottet noterar att det enligt bilagan till utgiftsområde 20 (bilaga 1 Klimatredovisning) ska införas en obligatorisk klimatdeklaration vid köp av flygresor, och utskottet ser fram emot en uppföljning av den åtgärden. Utskottet noterar också att regeringen, enligt klimatredovisningen, har tillsatt utredningar för att minska utsläpp från flyg. Utskottet anser att det vore värdefullt om regeringen även i resultatredovisningen skulle kunna redovisa eller åtminstone hänvisa till de specifika åtgärder som har genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen i andra länder som orsakats av vår svenska konsumtion.

Ingen övergödning

Utskottet välkomnar att regeringen i år motiverar varför man har valt indikatorerna Kvävetillförsel via vatten till Egentliga Östersjön, och Fosfortillförsel till Egentliga Östersjön.

Utskottet välkomnar även att regeringen i årets budgetproposition har redovisat en samlad bedömning av de resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning. Gruppen noterar att 99 miljoner kronor av de budgeterade medlen till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) på 135 miljoner kronor förbrukades under 2018 (cirka 73 procent). Utbetalningar för projekt med stöd från LOVA har ökat men fortfarande kommer inte alla medlen till användning, och därför anser utskottet att det vore värdefullt att regeringen kommenterar anledningen till detta.

Regeringen redovisar i år flera utredningar som har genomförts och som har tillsatts för att förbättra lokala åtgärdsarbeten för att minska övergödningen. Utskottet konstaterar att det är för tidigt att redovisa några resultat av dessa utredningar, men vill understryka att det är önskvärt att regeringen redovisar resultaten så snart som möjligt.

Utskottet ser positivt på att regeringen har redovisat resultat för satsningarna på havs- och vattenmiljön under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Samtidigt anser utskottet att resultaten även bör redovisas under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning eller att det där åtminstone bör finnas en hänvisning till var resultaten finns i resultatredovisningen.

Liksom tidigare år anser utskottet att regeringen skulle kunna överväga om en särskild resultatskrivelse vore lämplig när det gäller en fördjupande redovisning av de särskilda satsningarna mot övergödning.

Levande sjöar och vattendrag

Utskottet noterar att regeringen utvecklat redovisningen bl.a. med en ny indikator för bebyggelsepåverkad strandlinje som redovisas länsvis. Fortfarande presenteras ingen analys av eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålet och det strandnära byggandet. Utskottet välkomnar den utvecklade redovisningen, men vill återigen påminna om sitt önskemål om en sådan analys.

Utskottet noterar att indikatorn för andelen nybildade reservat med limniska syften i år är utbytt och ersatt med indikatorn Andel bebyggelsepåverkad strandlinje. Eftersom det påverkar kontinuiteten i resultatredovisningen hade det enligt utskottet varit bra om regeringen redan under rubriken Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder hade kommenterat att man har bytt indikator och motiverat bytet. Utskottet noterar vidare att de två indikatorer som lyfts som bedömningsgrunder båda berör det strandnära byggandet.

Utskottet vill i likhet med miljö- och jordbruksutskottets uppföljning 2011 understryka att det är viktigt med en helhetsbild av vilka insatser som gjorts för biologisk mångfald och resultatet av dem. Utskottet anser detta vara särskilt angeläget eftersom den internationella kunskapsplattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänsters (IPBES) rapport från 2019 slog fast att den biologiska mångfalden i världen nu minskar snabbare än någonsin tidigare.

Utskottet noterar att tillkännagivandet om vattendirektivet nu är slutbehandlat med anledning av att riksdagen beslutat om lagändringar till följd av propositionen Vattenmiljö och vattenkraft. Än så länge finns det ingen resultatredovisning med anledning av dessa lagändringar, men utskottet ser fram emot en sådan redovisning i kommande budgetpropositioner.

Giftfri miljö

Utskottet välkomnar att regeringen redovisar vad man har gjort med anledning av tillkännagivandet om teknik för att hantera föroreningar i vattenreningsverk. Utskottet anser dock att det hade varit bra om regeringen i samband med detta även kommenterade riksdagens tidigare, ännu inte slutbehandlade, tillkännagivande om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta. Det framgår inte av resultatredovisningen, men utskottet noterar att den utredning regeringen tillsatt med anledning av tillkännagivandet om hantering av grupper av kemiska ämnen kommer att presenteras i november 2019. Utskottet ser fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

I samband med att regeringen redovisar resultat och sin bedömning av etappmålen skulle det enligt utskottet vara bra om regeringen även nämner den

särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och resultatet av de åtgärder som vidtagits för att uppnå etappmålen.

Utskottet anser att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Utskottet ser positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är enligt utskottet också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden

Propositionen

Tillkännagivande om art- och habitatdirektivet

Riksdagen har tillkännaggett att regeringen inom EU bör verka för att förändra art- och habitatdirektivet så att klassificeringen i högre grad kan avgöras i Sverige (bet. 2014/15: MJU12 punkt 4, rskr. 2014/15:182).

I sin utvärdering av naturvårdsdirektiven (SWD (2016) 472 final) drog Europeiska kommissionen slutsatsen att naturvårdsdirektiven inte skulle revideras utan att de fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga samt att genomförandet av direktiven behöver förbättras i medlemsstaterna. En handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet presenterades av Europeiska kommissionen i april 2017 (COM (2017) 198 final). Handlingsplanen syftar till att förbättra genomförandet av naturvårdsdirektiven, göra dem mer samstämmiga med socioekonomiska mål och förstärka samarbetet med nationella, regionala och lokala myndigheter, berörda parter och enskilda personer.

Regeringen har tidigare redovisat till riksdagen att det inte är möjligt att från svensk sida göra något mer nu för att ändra naturvårdsdirektivens klassificering av hotade arter och att tillkännagivandet är slutbehandlat (prop. 2016/17:96 s. 17 f.). I sin behandling av propositionen instämde utskottet i bedömningen att det från svensk sida inte är möjligt att göra mer nu för att ändra direktivens klassificering av hotade arter (bet. 2016/17: MJU16). Med anledning av regeringens redovisning av åtgärder under 2016 (skr. 2016/17:75) yttrade miljö- och jordbruksutskottet (bet. 2016/17: KU21) att det inte var tillfredsställande att regeringen avslutat tillkännagivandet om naturvårdsdirektiven.

Regeringen verkar för att decentralisera genomförandet av direktiven i enlighet med riksdagens intentioner. I april 2017 presenterade Europeiska kommissionen en handlingsplan (se ovan). Inför miljørådet den 19 juni 2017 hölls en överläggning om regeringens ståndpunkt i miljö- och jordbruksutskottet. Vid överläggningen reviderades ståndpunkten så att det framgår att handlingsplanen ytterligare ska stärka decentraliseringen av genomförandet från europeisk till nationell och regional nivå och att skyddet av värdefulla

miljöer och arter i EU bör anpassas efter de olika nationella förutsättningarna genom ökad förankring och acceptans i lokalsamhällen. EU-nämnden gav sitt stöd till ståndpunkten (se prot. 2016/17:43). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet kan anses slutbehandlat.

Tillkännagivande om läkemedelsrening i avloppsverk

Riksdagen har tillkännagett att avloppsreningsverken på sikt bör utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar och att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas (bet. 2018/19: MJU13 punkt 5, rskr. 2018/19:202).

I budgetpropositionen för 2018 lanserade regeringen en satsning på ett renare hav. En del av satsningen utgjorde ett statligt stöd för att minska utsläpp av läkemedelsrester till vattenmiljön under åren 2018–2020. Satsningen innebär att fasen för pilotprojekt upphör och att avloppsreningsverk i stället kan få finansiellt stöd för projekt som syftar till att avancerad avloppsrening installeras. Genom denna satsning har regeringen ökat takten med vilken avancerad reningsteknik kan installeras vid avloppsreningsverk. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Tillkännagivande om avfall

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den anser att ansvaret för insamling och återvinning av förpackningar och tidningar även i fortsättningen bör ligga på producenterna (bet. 2015/16: MJU7 punkt 5, rskr. 2015/16:162). Regeringen beslutade den 28 juni 2018 om två nya förordningar: en om producentansvar för förpackningar (2018:1462) och en om returpapper (2018:1463). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottets bedömning

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen tar upp riksdagens tillkännagivanden om att förändra art- och habitatdirektivet, om att avloppsreningsverken bör utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar samt om att ansvaret för insamling och återvinning av förpackningar och tidningar även i fortsättningen bör ligga på producenterna. Av redovisningen framgår att regeringen anser att samtliga där angivna tillkännagivanden är slutbehandlade. Utskottet delar denna bedömning.

Statens budget inom utgiftsområde 20

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt regeringens förslag, lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt och godkänner en investeringsplan. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2020 inom utgiftsområde 20 avslås.

Jämför reservationen (SD) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (V) och 3 (KD).

1:1 Naturvårdsverket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 588 944 000 kronor för 2020 till anslaget 1:1 Naturvårdsverket.

Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen.

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen anser att det är angeläget att Naturvårdsverket ges förutsättningar att hantera de viktiga satsningar inom miljöområdet som föreslås i denna proposition. Regeringen anser därför att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör ökas med 20 000 000 kronor, jämfört med tidigare beräknat anslag.

Digitaliseringen av samhället skapar nya möjligheter inom Naturvårdsverkets verksamhetsområde. Det handlar bl.a. om att digitalisera och tillgängliggöra miljöinformation och på så sätt skapa förbättrade förutsättningar för myndigheter, företag, organisationer och individer att göra miljösmarta val. Detta arbete bör i högre grad integreras i myndighetens ordinarie verksamhet och bli mindre konsultberoende. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att myndighetens förvaltningsanslag ökas med 8 000 000 kronor.

Regeringen föreslår även att riksdagen godkänner en investeringsplan som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar för fastigheter och markanläggningar för 2020–2022. Investeringarna planeras till drygt 5 500 000 000 kronor för perioden 2020–2022 och avser samhällsändamål, främst förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden som ska skyddas enligt miljöbalken. Investeringar avser även nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål samt renovering av befintligt byggnadsbestånd i skyddade områden.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 2 föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med totalt 25 000 000 kronor för att finansiera andra prioriterade reformer i Moderaternas budgetförslag, samt till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent.

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 169 000 000 kronor, vilket motsvarar en återställning till den tidigare nivån.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 25 000 000 kronor till följd av att verksamhetens omfattning bedöms minska med Kristdemokraternas budgetförslag samt att motionärerna avvisar regeringens förslag om digitaliserad miljöinformation och att insatser för hållbara textilier avbryts.

Kompletterande uppgifter

Hållbara textilier

Regeringens ambition är att Sverige ska bli världsledande i hållbar produktion och konsumtion av textilier och mode, vilket är ett viktigt steg för att bl.a. uppnå miljömålet Giftfri miljö. Mot denna bakgrund föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2018 en satsning på hållbara textilier. Som en del av satsningen vill regeringen stödja utvecklingen av hållbara affärsmodeller och att kunskapen hos konsumenter ska öka för en mer hållbar konsumtion av textilier och en ökad återanvändning. Regeringen föreslog en ökning av Naturvårdsverkets anslag med 7 miljoner kronor 2018. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att arbetet med en miljömässigt hållbar hantering av textilier har fortsatt vara prioriterat. Högskolan i Borås fick 2018 ett femårigt uppdrag att driva en nationell plattform för hållbara textilier och hållbart mode. Arbetet ska främja omställningen till giftfria och resurseffektiva kretslopp i en cirkulär ekonomi och på så sätt stärka skyddet av människors hälsa och miljö. Arbetet med en handlingsplan (Textile and Fashion 2030) är igång.

Naturvårdsverket fick 2018 i uppdrag att ansvara för att informationsinsatser genomförs för att öka kunskapen hos konsumenter för en mer hållbar konsumtion av textilier, genom t.ex. ökad återanvändning och återvinning. Naturvårdsverket ska samarbeta med Konsumentverket och Kemikalieinspektionen i det arbetet. Insatserna ska omfatta konsumenternas kunskap om textiliers miljö- och hälsopåverkan i alla led i värdekedjan. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2021.

Digitaliserad miljöinformation

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) understryker regeringen att miljödata spelar en viktig roll för innovation inom miljöområdet. Regeringen gav därför 2016 Naturvårdsverket i uppdrag att vara utvecklingsmyndighet för initiativet Digitalt först. Regeringen framhåller i budgetpropositionen att utgångspunkten för arbetet med smartare miljöinformation har varit samverkan och att siktet är att uppnå långsiktig gemensam nytta snarare än en avgränsad kortsiktig leverans. Regeringens konstaterar att det arbete som utförts inom ramen för uppdraget inom Digitalt först har inneburit viktiga steg på vägen.

Naturvårdsverket har i rollen som utvecklingsmyndighet haft ansvar för att leda arbetet med att förbättra tillgängligheten av miljöinformation genom att samverka om befintlig information och även utveckla ny. Syftet är att nå en ökad användning av miljöinformation, göra det enklare att använda och förstå informationen som i dag samlas in hos myndigheter, kommuner och andra intressenter, bidra till att möta klimatutmaningen samt att nå de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

I budgetpropositionen redovisas att Naturvårdsverket slutrapporterade uppdraget till regeringen den 28 februari 2019. I rapporten konstaterar Naturvårdsverket att myndigheter och företag inom miljösektorn behöver ändra arbetssätt och utveckla digitala lösningar som stöder samhällsomställning. Det krävs även att Naturvårdsverket utvecklar nya arbetssätt och digitala lösningar, ett arbete som myndigheten också påbörjat. Naturvårdsverket har också bildat ett strategiskt råd där aktörer samverkar för smart miljöinformation.

Viltvårdsmyndighet

I juli 2012 tillsattes en utredning för att se över den svenska jaktlagstiftningen. Ett delbetänkande om utvärdering av myndighetsansvaret för jakt- och viltförvaltning överlämnades i oktober 2013 (SOU 2013:71). Utredningen föreslog i första hand att en ny sammanhållen myndighet för jakt- och viltförvaltning, Viltmyndigheten, skulle inrättas. Jaktlagsutredningen lades ned i januari 2015. Riksdagen uppmanade sedan regeringen i mars 2015 att inrätta en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning (bet. 2014/15:MJU9, rskr. 2014/15:154).

Naturvårdsverket redovisade i juni 2015 en strategi för svensk viltförvaltning med en övergripande vision, mål och delmål för det ansvar som Naturvårdsverket har som central myndighet för frågor om vilt, rovdjur och jakt samt som vägvisare för andra myndigheter och aktörer. Strategin har remissbehandlats. I maj 2016 upprepade riksdagen sin uppmaning till regeringen om att en ny myndighet för jakt- och viltförvaltning bör utredas senast under 2016 (bet. 2015/16:MJU19, rskr. 2015/16:227).

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) angav regeringen att Jaktlagsutredningens betänkande hade remitterats och att regeringens bedömningen var att vissa

aspekter kring en eventuell ny myndighet krävde ytterligare utredning. Regeringens bedömning är fortfarande att hanteringen av frågan om en ny viltmyndighet ska avvakta dels den pågående översynen av Viltvårdsfondens användning, dels Naturvårdsverkets genomförande av En strategi för svensk viltförvaltning. Vidare redovisade regeringen att den i budgetpropositionerna för 2017 och 2018 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.5.6 och prop. 2017/18:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.5.3) bekräftat att strategin har rätt inriktning och att Naturvårdsverket skulle bedriva sitt viltförvaltningsarbete utifrån den. Naturvårdsverket har redovisat arbetet med viltstrategin i årsredovisningarna för 2017 och 2018.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) redovisar regeringen att Naturvårdsverkets arbete utgår från viltstrategin och att samverkan mellan olika aktörer är centralt för en väl fungerande viltförvaltning. Naturvårdsverket har ökat sin samverkan med många olika aktörer inom svensk viltförvaltning för att diskutera möjligheter och utmaningar för förvaltningen utifrån aktörernas olika uppdrag och verksamheter i syfte att skapa samsyn och förtroende.

I sitt svar från april 2019 på den skriftliga frågan 2018/19:498 av Runar Filper (SD) En ny viltmyndighet anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande:

Jaktlagsutredningen lämnade ett delbetänkande Viltmyndighet – jakt och viltförvaltning i en ny tid (SOU 2013:71). Betänkandet har remitterats och regeringens bedömning är att vissa frågor kräver ytterligare utredning. Utestående frågor måste analyseras betydligt djupare än vad utredningen har gjort och betänkandets förslag avseende finansieringen är inte tillfredsställande. Bildande av nya myndigheter kostar pengar och det måste finnas ett tydligt mervärde. Därför måste vi noggrant överväga och utreda olika alternativ. Frågan är komplex och har många aspekter som måste beaktas och tas hänsyn till. En väl utformad myndighetsstruktur är en förutsättning för en effektiv och hållbar viltförvaltning. Regeringen agerar för att långsiktigt bygga upp förtroendefulla samarbeten med berörda aktörer i syfte att förbättra förutsättningarna för en effektiv och hållbar viltförvaltning. Viltförvaltningen utvecklas ständigt och Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning har mottagits positivt och regeringen följer hur det arbetet fungerar. Det är viktigt att de åtgärder vi gör stärker jaktens viltvårdande uppdrag.

1:2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 465 714 000 kronor för 2020 till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell

miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden.

Miljöövervakningen är avgörande för att se hur arbetet med att nå miljömålen fortlöper och ger underlag för väl underbyggda beslut, inte minst när det gäller hav och vatten. Regeringen anser mot denna bakgrund att miljöövervakningen bör förstärkas och föreslår att anslaget ökas med 80 000 000 kronor. Vidare bedömer regeringen att förutsättningarna för pollinatörer behöver stärkas. Regeringen anser därför att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör ökas med ytterligare 20 000 000 kronor.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år, för att skapa kontinuitet, kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 132 000 000 kronor 2020–2023.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 80 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens förslag om utökad miljöövervakning.

Kompletterande uppgifter

Miljöövervakning syftar till att ge en lägesbeskrivning av tillståndet i miljön och varna för störningar. Naturvårdsverket ansvarar i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten för samordningen av miljöövervakning i Sverige och driver det nationella miljöövervakningsprogrammet, som består av tio programområden. Dessa är Fjäll, Hälsorelaterad miljöövervakning, Jordbruksmark, Kust och hav, Landskap, Luft, Miljögiftsamordning, Skog, Sötvatten och Våtmarker.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket är resultaten från miljöövervakningen grundläggande för miljöarbetet i stort. Arbetet med att utforma och prioritera miljöpolitiken baseras på miljöövervakningens resultat. Miljöövervakningen har en strategisk roll när det gäller att utveckla och följa upp arbetet med de svenska miljömålen. Men även när det gäller utvecklingen av miljö kvalitetsnormer och bedömningsgrunder spelar miljöövervakningen en viktig roll. På internationell nivå är resultaten från miljöövervakningen basen för internationell rapportering och officiell statistik om tillståndet i miljön.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att Naturvårdsverket under 2018 har fortsatt arbetet med att förbättra övervakningen av miljögifter, bl.a. genom en fördjupad övervakning av växtskyddsmedel i odlingslandskapet och en studie av riskerna med olika halter av svärnedbrytbara fluorbaserade miljögifter (s.k. PFAS) i dricksvatten. Havs- och vattenmyndigheten har under 2018 inom projektet Full koll på våra

vatten fortsatt att utveckla utformningen av övervakningsprogram för sjöar och vattendrag för vattenförvaltningens behov. Syftet är att övervakningsprogrammet ska kunna uppfylla vattenförvaltningens krav på kontrollerande och operativ övervakning. Nya och förbättrade övervakningsmetoder har också testats för övervakning av buller, främmande arter och genetisk variation. Tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt har Havs- och vattenmyndigheten under 2018 också påbörjat hälso- och sjukdomsövervakning av fisk.

Regeringen beslutade den 1 juni 2017 (dir. 2017:58) att låta en särskild utredare göra en översyn av miljöövervakningen på lokal, regional och nationell nivå, föreslå en lämplig avgränsning mellan miljöövervakning och närliggande verksamheter samt bedöma behovet av framtida miljöövervakning. Syftet var att identifiera synergier och lösningar som skulle kunna leda till en mer kostnads- och resurseffektiv miljöövervakning, hur övrig miljöinformation skulle kunna komplettera miljöövervakningen och hur miljöinformationen skulle kunna bli mer tillgänglig. Utredningen redovisade sitt slutbetänkande Sveriges miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning (SOU 2019:22) den 30 april 2019. Utredningen föreslog bl.a. att regeringen bör besluta om en strategisk plan för miljöövervakningen, att planen uppdateras vart fjärde år och att det inrättas ett Miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket. Rådets uppgift ska vara att samordna miljöövervakningen och ta fram underlag för den strategiska planen samt rapportera till regeringen. Betänkandet är på remiss fram till den 20 december 2019.

1:3 Åtgärder för värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 115 035 000 kronor för 2020 till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får användas till statsbidrag inom dessa områden.

Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning samt
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Regeringen bedömer att det behövs ytterligare insatser för att förstärka den biologiska mångfalden genom t.ex. skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning, artbevarande och viltförvaltning samt restaurering och anläggande av våtmarker. Regeringen anser därför att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör ökas med 400 000 000 kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022.

Regeringen bedömer att arbetet med att rusta upp vandringslederna behöver fortsätta. Regeringen anser därför att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör ökas med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022.

Regeringen bedömer att förutsättningarna för pollinatörer behöver stärkas. Regeringen anser därför att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör ökas med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal om förvaltning av värdefulla naturområden ska kunna tecknas samt för samverkansavtal mellan statliga myndigheter. Bemyndigandet behövs också för att möjliggöra medfinansiering av större EU-projekt. Bemyndigandet för 2020 föreslås öka med 50 000 000 kronor jämfört med 2019. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 490 000 000 kronor 2021–2028.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del samt yrkande 3 föreslås att anslaget minskas med 400 000 000 kronor för att finansiera andra prioriterade reformer i Moderaternas budgetmotion.

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskar med 215 000 000 kronor, huvudsakligen beroende på att den takt med vilken regeringen föreslår att nya områden bör skyddas är för hög. Motionärerna anser att fokus bör läggas på att hantera de arealer som redan är skyddade.

I partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Motionärerna anser att anslaget är underdimensionerat i förhållande till behovet av att sköta och förvalta skyddade områden. Åtgärderna har stor betydelse för den biologiska mångfalden, och ett ökat anslag möjliggör även restaurering och nyanläggning av våtmarker samt ökar möjligheterna att utöva friluftsliv och naturturism.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 400 000 000 kronor. Motionärerna tillbakavisar den utökning av åtgärderna för biologisk mångfald som regeringen föreslår.

Kompletterande uppgifter

Åtgärder för värdefull natur

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att anslagshöjningen för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under 2018 bl.a. har använts till skötsel av skyddade områden och nya satsningar på våtmarker och naturnära jobb. Naturvårdsverket ansvarar för anslaget, och under 2018 fördelade myndigheten 625 miljoner kronor till länsstyrelserna för skötsel av skyddade områden, framför allt nationalparker

och naturreservat. I övrigt användes t.ex. 108 miljoner kronor för vilt- och rovdjursförvaltning, 57 miljoner kronor för åtgärdsprogram för artbevarande (s.k. ÅGP), 51 miljoner kronor till den lokala naturvårdssatsningen (LONA), 37 miljoner kronor för investeringar i byggnader och 42 miljoner kronor för drift av naturum. Medel för länsstyrelsernas arbete med regeringens friluftslivspolitik (17 miljoner kronor), arbete med att utveckla regionala handlingsplaner för grön infrastruktur (20 miljoner kronor) och naturnära jobb (16 miljoner kronor) har fördelats direkt till länsstyrelserna.

Efter förslag i Vårändringsbudget för 2019 ökades anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur med 212 miljoner kronor (prop. 2018/19:99, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288). Regeringen hänvisade till att riksdagen beslutade att anvisa 600 miljoner kronor mindre till anslaget jämfört med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19:MJU1, rskr. 2018/19:98). Regeringen ansåg att satsningar på åtgärder för värdefull natur som t.ex. skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning, fastighetsförvaltning, artbevarande och viltförvaltning samt restaurering och anläggande av våtmarker är viktiga och anförde att ytterligare satsningar på detta behövs.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att arbetet med naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv omfattar en mängd olika aktiviteter som finansieras från anslaget. Enligt regeringens bedömning behövs ytterligare insatser för att förstärka den biologiska mångfalden genom t.ex. skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning, artbevarande och viltförvaltning samt restaurering och anläggande av våtmarker. Regeringen föreslår därför att anslaget förstärks. Skötsel och förvaltning av nationalparkernas och naturreservatens natur, byggnader och kulturmiljöer är åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden och utveckla områdena för friluftsliv och turism. Det ger också viktiga arbetstillfällen i glesbygden, anser regeringen.

Den lokala naturvårdssatsningen (LONA)

LONA utgör den största nationella satsningen hittills för att åstadkomma ett ökat lokalt initiativtagande i arbetet med lokal naturvård. Inom satsningen finns två bidragsområden – ordinarie LONA och LONA våtmark (som infördes 2018). Det som skiljer områdena åt är att våtmarksprojekt inom LONA kan beviljas bidrag med upp till 90 procent, medan bidrag inom ordinarie LONA kan ges med upp till 50 procent av bidragsberättigade kostnader. Det är endast kommuner som kan söka LONA-bidrag, men projekt kan även initieras och drivas av lokala initiativtagare. Nästan samtliga kommuner har fått bidrag från LONA sedan starten 2004. Naturvårdsverket fördelar årligen medel till länsstyrelserna som beslutar om bidrag till kommunerna.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att det under 2018 beviljades 143 miljoner kronor i bidrag till kommunala tätortsnära projekt i den lokala naturvårdssatsningen (LONA).

Kommunerna har med hjälp av dessa bidrag tagit fram ca 145 naturvårdsprogram, grönstrukturplaner, skötselplaner, friluftspaner och fiskevårdsplaner m.m. Det pågår även ca 155 restaureringsprojekt som förbättrar den tätortsnära miljön genom t.ex. biotopförbättrande åtgärder.

Vidare redovisas i propositionen att regeringens våtmarkssatsning under 2018 har bidragit till att ett stort antal projekt för restaurering och anläggning av våtmarker har initierats. Medel gick dels direkt till länen, dels till att förstärka budgeten för LONA med medel specifikt avsatta för våtmarker. Under 2018 beviljades våtmarksprojekt inom LONA på totalt 167 miljoner kronor varav 116 miljoner kronor betalats ut under 2018. Totalt har 197 våtmarksprojekt beviljats stöd i 108 kommuner. Projekten syftar bl.a. till att nyskapa eller restaurera 1 000 hektar våtmarker. Satsningen avbröts 2019 men Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99 utg.omr. 20) innehöll en förstärkning av anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur med totalt 212 miljoner kronor, som bl.a. kan användas för restaurering av våtmarker.

Det finns även möjlighet att inom ramen för landsbygdsprogrammet söka stöd för att anlägga eller restaurera våtmarker och dammar för biologisk mångfald eller förbättrad vattenkvalitet, en s.k. miljöinvestering. När det gäller våtmarker för biologisk mångfald är syftet att skapa förutsättningar för att bevara och förstärka biologisk mångfald. Det kan t.ex. vara för att gynna rödlistade fåglar eller groddjur som har våtmarker eller dammar som livsmiljö. När det gäller förbättrad vattenkvalitet är syftet att minska transporten av kväve och fosfor från odlingslandskap till sjöar, vattendrag och hav.

Skydd av värdefull natur

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att satsningarna på skydd och skötsel av värdefull natur (anslagen 1:14 och 1:3) sedan 2015 fortsätter att ge positivt resultat även under 2018. Takten i arbetet har ökat, fler naturreservat har skyddats och arealen formellt skyddad produktiv skogsmark har ökat väsentligt jämfört med tidigare år. Vidare anför regeringen att staten under 2018 beslutat om totalt 236 nya och utvidgade naturreservat med en areal om drygt 83 000 hektar.

Enligt statistik från Naturvårdsverket och Statistiska centralbyrån som redovisades i maj 2019 utgjorde det permanenta formella skyddet 14,5 procent av Sveriges land- och sötvattenarealer vid utgången av 2018. Där ingår nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopkyddsområden, Nationalstadsparken och Natura 2000. När även inomstatliga överenskommelser och tidsbestämt formellt skydd (naturvårdsavtal) inkluderas, ökar andelen till 14,9 procent.

Den skyddade natur som tillkom under 2018 bestod till nästan 60 procent av skogsmark, och 12 procent var öppen våtmark. Däremot står havsarealer för 87 procent av all ny skyddad natur sedan 2012. För mer information, se anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

Spridning av skadegörare från skyddade naturområden

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket arbetar med att begränsa skador av granbarkborrar även inom formellt skyddade områden, t.ex. naturreservat och områden med biotopskydd. Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning om vilka åtgärder som länsstyrelserna bör vidta vid omfattande angrepp av granbarkborre i skyddade områden. En skrivelse gick ut till alla länsstyrelser i maj 2019 med komplettering och uppdatering av tidigare vägledning med anledning av de stora angreppen av granbarkborre som uppkommit efter torkan sommaren 2018. Som stöd för länsstyrelsernas arbete har Naturvårdsverket också tagit fram aktuella uppgifter om granskog och grandominerad skog i skyddade områden och områden som är aktuella för att bli naturreservat, samt i omgivande landskap.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) konstaterar regeringen att staten har ett stort ansvar för att vidta åtgärder för att minska spridning av granbarkborrar från skyddade områden. Regeringen tillför därför totalt 30 miljoner kronor under 2020–2022 för hanteringen av skogsskador och för att stödja arbetet med att bekämpa angrepp av granbarkborre, utöver de 2,2 miljoner kronor som regeringen redan tillfört Skogsstyrelsen för ändamålet.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 919 218 000 kronor för 2020 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

Anslaget får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas, för att ta fram prioriteringsunderlag samt för teknikutveckling och tillämpad forskning för sanerings- och efterbehandlingsarbete.

Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser.

Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande.

Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden.

Det finns ett stort behov att komma åt de ansamlingar av miljögifter i hav och vatten som utgör störst risk för människa och miljö. Som en del av satsningen på rent hav föreslår därför regeringen att anslaget ökas med 65 000 000 kronor per år 2020–2022 för att stärka arbetet med förorenade

sediment och miljöfarliga vrak. Regeringen föreslår vidare en ökad satsning på det globala kemikaliearbetet.

Saneringsåtgärder är ofta fleråriga. Ett bemyndigande är därför avgörande för att aktörer och myndigheter ska ha möjlighet att genomföra åtgärder och undersökningar. Ett tillräckligt stort bemyndigande är en förutsättning för att bidragshanteringen ska fungera effektivt. Stora delar av bemyndigandet är redan in-tecknat. Bemyndigandet behöver därför ökas med 100 000 000 kronor. Den ökade anslagsnivån bidrar också till behov om ökat bemyndigande. Det är även angeläget med ett senare slutår för att kunna skapa förutsättningar för längre bidragsbeslut, som kan vara nödvändiga vid särskilda fall. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 065 000 000 kronor 2021–2050.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 31 000 000 kronor. Enligt motionärerna är omkring 80 000 områden i behov av sanering i Sverige, arbetet är eftersatt och anslaget behöver därför stärkas.

I partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Motionärerna anser att behovet av saneringsåtgärder fortfarande är stort och att det är nödvändigt att komma åt källor till utsläpp av miljögifter. Ökat anslag möjliggör även sanering och efterbehandling av områden för bostadsbyggande.

Kompletterande uppgifter

Sanering av förorenade områden

Enligt Naturvårdsverket finns i Sverige ca 1 000 förorenade områden i riskklass 1, mycket hög risk, som behöver åtgärdas. För ytterligare ca 7 000 områden är riskerna sannolikt stora (riskklass 2). Det är framför allt tidigare industrier, som t.ex. kemisk industri, träimpregnering, massa- och pappersindustri och glasbruk, som har orsakat giftiga ämnen i förorenad mark och vatten. Enligt miljökvalitetsmålet Giftfri miljö ska förorenade områden vara åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisas att totalt 505 områden hittills har åtgärdats och det omfattar objekt i både riskklass 1 och 2. År 2017 var motsvarande siffra 431. Vidare redovisas att det under 2018 pågick totalt 1 530 avhjälpande insatser eller saneringar (oavsett riskklass) i landet, och av dessa var 77 åtgärder helt eller delvis finansierade med statligt bidrag från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade

områden. De statligt finansierade åtgärderna har ökat från 45 pågående åtgärder 2016 till 77 pågående åtgärder 2018, bl.a. tack vare ett ökat anslag.

Förorenade sediment

Som en del av satsningen Rent hav satsade regeringen i budgetpropositionen för 2018 80 miljoner kronor per år 2018–2020 på insatser för att hantera förorenade sediment. I Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288) förstärkte regeringen arbetet med ytterligare 20 miljoner kronor.

Enligt regeringen ligger arbetet och kunskapsläget om förorenade sediment långt efter arbetet med förorenade områden på mark. Det behövs därför mer kunskap för att hantera de förorenade sedimentområden som utgör störst risk för miljön och människors hälsa. Regeringen gav därför i juni 2019 uppdrag till Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna att genomföra insatser för bättre kunskap om bl.a. utbredningen av förorenade sedimentområden, risken för att miljögifter sprids och vilka åtgärdsalternativ som lämpar sig bäst. Uppdraget ska göra det möjligt för myndigheterna att ta fram en långsiktig nationell prioriteringsplan för att genomföra kostnads-effektiva åtgärder. Naturvårdsverket kommer att vara projektledare och ha en samordnande roll i arbetet, som kommer att pågå till den 5 januari 2022. Myndigheterna får använda 5 miljoner kronor 2019 för att arbeta med uppdraget. För åren 2020–2021 beräknar regeringen att avsätta ytterligare medel.

Miljöfarliga vrak

Regeringen beslutade 2018 att satsa 25 miljoner kronor om året i tio år, totalt 250 miljoner kronor, för att minska miljörisker från vrak längs Sveriges kust. Enligt regeringen kan mellan ett och tre miljöfarliga vrak saneras per år. Havs- och vattenmyndigheten har fått uppdraget att ansvara för den satsningen och riskbedömningen görs med hjälp av riskvärderingsverktyget VRAKA, som tagits fram av Chalmers tekniska högskola. Inför beslut om vilket vrak som ska bärgas på olja bedömer Havs- och vattenmyndigheten sannolikheten för ett läckage, volymen av olja i vraket och var oljan troligtvis hamnar vid ett läckage.

Enligt Havs- och vattenmyndigheten finns det ca 17 000 fartygsvrak längs Sveriges kuster, varav 300 har klassats som miljöfarliga. Ett trettiotal av vraken utgör en akut miljöfara eftersom de innehåller stora mängder olja som kan läcka ut okontrollerat. Sedan 2016 har Havs- och vattenmyndigheten ett samordnande ansvar för utredning och bärgning av miljöfarliga ämnen och spökgarn från vrak. I den arbetsgrupp som arbetar med riskbedömning och bärgning av olja från vrak ingår Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens Maritima Museer, Försvarsmakten (Marinen) och Chalmers tekniska högskola.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) påtalar regeringen situationen med de hundratals vrak längs med Sveriges kuster som innehåller miljöfarliga ämnen som när de slutligen läcker ut riskerar att skada både växter, djur och människor. De särskilda medel för att hantera miljöfarliga vrak som beslutades om 2018 har resulterat i att Havs- och vattenmyndigheten har undersökt fyra av de 30 mest miljöfarliga vraken i svenska vatten. I tre fall har också bärgningsoperationer av olja och spökgarn genomförts. Havs- och vattenmyndigheten har identifierat att vraket Skytteren (Måseskärs känsliga kust i Västerhavet) med bred marginal utgör den största miljörisken. Detta innebär att det finns en överhängande risk att vraket i närtid kan börja läcka stora mängder olja okontrollerat. Enligt regeringen innebär den föreslagna satsningen på förstärkning av arbetet med förorenade sediment och miljöfarliga vrak bl.a. att detta miljöfarliga vrak kan hanteras.

Sanering för bostadsbyggande

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att särskilda medel sedan 2016 har avsatts för sanering av förorenad mark för bostadsbyggande. Bidraget har varit under uppbyggnad och för 2018 har 76 procent av bidraget använts. Under 2018 har totalt elva projekt fått bidrag som skapar förutsättningar för att bygga nya bostadsområden. Enligt regeringen ger bidraget goda samhällseffekter, och det finns ett ökat intresse bland kommunerna vilket resulterat i ett högre utnyttjande av bidraget. Bidrag ger möjligheter att använda redan exploaterade områden, t.ex. gammal industrimark, för att både bygga fler bostäder i centrala lägen och samtidigt bevara oexploaterad mark och natur.

1:5 Miljöforskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 93 825 000 kronor för 2020 till anslaget 1:5 Miljöforskning.

Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete.

Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas, vilket i sin tur är en förutsättning för att medverka i t.ex. EU-gemensamma forskningssatsningar. Bemyndigandet för 2020 föreslås vara oförändrat jämfört med 2019. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2020–2024.

1:6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 275 692 000 kronor för 2020 till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen.

Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas till utgifter för bidrag till verksamheter som främjar handlingsplanen för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Anslaget får även användas till utgifter för statsbidrag till Internationella kemikaliensekretariatet och Karolinska institutet.

Anslaget får vidare användas till utgifter för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) i fråga om riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel.

Anslaget får även användas till utgifter för att betala Livsmedelsverkets och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås en minskning av anslaget med 2 000 000 kronor, till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i Moderaternas budgetmotion.

I motion 2019/20:1919 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L) föreslås att Kemikalieinspektionen flyttas från Stockholm till Göteborg. Det skulle enligt motionärerna innebära ett lyft både för staden och för myndigheten.

Kompletterande uppgifter

Omlokalisering av Kemikalieinspektionen

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 2) redovisar regeringen att riksdagen har tillkännagett för regeringen att den statliga närvaron bör öka i hela landet (bet. 2015/16:NU17 punkt 2, rskr. 2015/16:201 och bet. 2015/16:FiU25 punkt 9, rskr. 2015/16:208).

I betänkande 2018/19:NU8 om regional tillväxtpolitik konstaterade näringsutskottet att tillkännagivandet från 2016 om att regeringen ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter fortfarande bereddes inom Regeringskansliet och att det därmed inte var slutbehandlat. Utskottet noterade dock att regeringen de senaste åren fattat ett antal beslut om att statliga myndigheters verksamhet ska förläggas eller omlokaliseras till olika orter i landet. Likaså noterades att regeringen i landsbygdspropositionen 2018 (prop. 2017/18:179) uttalade att den anser att de statliga arbetstillfällena utanför storstadsområdena borde öka och att nya myndigheter i första hand borde lokaliseras utanför Stockholm. Utskottets uppfattning var att regeringens

beslut om lokaliseringen av statliga myndigheters verksamhet liksom regeringens bedömning i landsbygdspropositionen låg i linje med riksdagens tillkännagivande.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 2 avsnitt 5.3.2) aviserade regeringen att dess arbete med att stärka den statliga närvaron i landet fortsätter. Utgångspunkten ska vara att nya myndigheter ska lokaliseras utanför Stockholms län.

Det framgår även av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet från januari 2019 att inga nya myndigheter ska lokaliseras till Stockholm under mandatperioden.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 2) redogör regeringen för förordning (2019:202) om statliga myndigheters lokalisering (Fi2019/01505/SFÖ) som trädde i kraft den 1 juni 2019. Förordningen innebär bl.a. att myndigheter vid beslut om att avveckla ett arbetsställe på en viss ort ska genomföra analyser av verksamhetsmässiga, personella, ekonomiska och regionala konsekvenser inom myndighetens ansvarsområden samt att lokaliseringsbeslut ska fattas av myndighetens ledning.

Vidare redovisar regeringen att den under 2015–2019 fattat 21 beslut om lokalisering av hela eller delar av myndigheters verksamheter. Merparten av besluten har avsett verksamheter i Stockholms län som har omlokalisrats till andra delar av landet. I och med regeringens beslut om omlokaliseringar, myndigheternas egna initiativ till lokaliseringar och införandet av förordningen om statliga myndigheters lokalisering anser regeringen att tillkännagivandena om att den statliga närvaron bör öka i hela landet är slutbehandlade.

1:7 Avgifter till internationella organisationer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 262 131 000 kronor för 2020 till anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer.

Anslaget får användas till utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 10 000 000 kronor.

1:8 Klimatbonus

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 760 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:8 Klimatbonus.

Anslaget får användas till utgifter för klimatbonusen, dvs. bidrag till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en klimatbonusbil. Anslaget får även användas för utgifter som kvarstår för supermiljöbilspremierna under 2019. Möjligheten att ansöka om bidrag för att förvärva en supermiljöbil upphörde den 30 juni 2018.

Regeringen bedömer att en premie vid inköpstillfället är ett effektivt sätt att främja marknadsintroduktion av fordon med låga utsläpp av växthusgaser. Som följd av att sättet att mäta hur nya fordons bränsleförbrukning ändras fr.o.m. den 1 januari 2020 och att utsläppsgränsen för vad som utgör en klimatbonusbil ändras, behöver anslaget för klimatbonusbilar höjas. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 130 000 000 kronor.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås en minskning av anslaget med 1 760 000 000 kronor vilket innebär att hela anslaget tas bort. Motionärerna emotsätter sig bonus–malus-systemet och föreslår en återgång till den tidigare beskattningen av personbilar.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2018/17:1) föreslog regeringen att ett bonus–malus-system skulle införas den 1 juli 2018. Systemet innebär att mer miljöanpassade personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar (lätta bilar) premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan bilar med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt. Förslaget behandlades i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU1, varvid utskottet tillstyrkte regeringens förslag. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115).

Bonus–malus ersatte den tidigare fordonsskattebefrielsen för miljöbilar och supermiljöbilspremierna. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att antalet nyregistrerade klimatbonusbilar ökade med över 50 procent under perioden juli 2018 till mars 2019, jämfört med antalet nyregistrerade supermiljöbilar under samma period ett år tidigare. Enligt regeringen är det svårt att beräkna effekten av hela systemet. Naturvårdsverket bedömer däremot att bonusdelen i bonus–malus-systemet, i samverkan med andra styrmedel, reellt bidrar till omställningen av bilparken till fossilfrihet. Naturvårdsverkets beräkningar visar att effekten av de bonusbilar som sålts under det första året beräknas ge en minskning av utsläppen i Sverige med totalt 500 000 ton koldioxid över bilarnas livslängd. Verket utgår i sin beräkning utifrån antagandet att hälften av de sålda klimatbonusbilarna beror på bonusen, samt vissa antaganden om vilka fordon dessa ersätter och hur fordonen används,

Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) framgår att det den 1 januari 2020 kommer en ny, mer rättvisande mätmetod för fordonens bränsleförbrukning som kallas WLTP (worldwide harmonised light vehicles

test procedure), det globalt harmoniserade provningsförfarandet för lätta fordon. Det kommer att ligga till grund för beskattningen och beräkningen av bonus för nya fordon. Generellt leder den nya mätmetoden till högre uppmätta utsläppsvärden. WLTP ersätter den tidigare mätmetoden NEDC (new european driving cycle, den nya europeiska körcykeln) för nya fordon, men inte för fordon som blivit skattepliktiga före den 1 januari 2020. Effekten på beskattningen av WLTP är betydligt större än vad som antogs när bonusmalus-systemet föreslogs. Övergången innebär därför att miljöstyrningen skärps ytterligare gentemot förslaget i budgetpropositionen för 2018. Som följd av övergången till den nya mätmetoden föreslår regeringen nu att utsläppsgränsen för vad som utgör en klimatbonusbil höjs från maximalt 60 till 70 gram koldioxid per kilometer, och att regeringen ska utvärdera systemet så att miljöstyrningen mot en högre andel fordon med lägre koldioxidutsläpp stärks. Samtidigt sänks bonusbeloppet per gram från 833 kronor till 714 kronor. Detta medför att anslaget för klimatbonusbilar föreslås höjas. Klimatbonusar och klimatavgifter för personbilar förstärks och förenklas.

Det framgår även av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet från januari 2019 att klimatbonusar och klimatavgifter för personbilar ska förstärkas och förenklas.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 268 281 000 kronor för 2020 till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Anslaget får användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI) förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ökas med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2020 för att finansiera verksamhet vid Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning samt vid Nationella expertrådet för klimatanpassning och dess sekretariat. Anslagsökningen finansieras genom en minskning av anslaget 1:10 Klimatanpassning.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås en minskning av anslaget med 3 000 000 kronor, till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer i Moderaternas budgetmotion.

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 10 000 000 kronor, vilket motsvarar nivån på utarbetade medel från föregående budgetperiod.

1:10 Klimatanpassning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 98 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:10 Klimatanpassning.

Anslaget får användas till utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar såsom förebyggande och kunskaphöjande insatser, utredningar, samordning och planer. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden samt även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

I propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) föreslår regeringen insatser för att stärka det långsiktiga arbetet och samordningen av arbetet med klimatanpassning. Det är av stor vikt att anpassningsåtgärder integreras i ordinarie verksamhet. Med anledning av det föreslår regeringen vissa omfördelningar mellan anslag. Anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med 18 750 000 kronor för att finansiera Nationella expertrådet för klimatanpassning samt Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI. Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ökas med 15 000 000 kronor. Vidare föreslår regeringen att anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med 3 000 000 kronor för att finansiera arbetet med stranderosion. Stranderosion förutses öka i ett förändrat klimat. Statens geotekniska institut har enligt sin instruktion ett nationellt samordningsansvar för stranderosion. Anslaget 1:5 Statens geotekniska institut inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik ökas därför med 2 400 000 kronor.

Regeringen fattade i april 2018 beslut om en ny förordning om bidrag för skredsäkring längs Göta älv. Statens geotekniska institut administrerar stödet och ansvarar för delegationen för Göta älv som bl.a. har till uppgift att samordna arbetet med stabilitetsförbättrande åtgärder mellan berörda aktörer. Med anledning av det föreslår regeringen att anslaget minskas med 90 000 000 kronor för 2020 och med 115 000 000 kronor fr.o.m. 2021. Anslaget 1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv ökas med motsvarande belopp. Genom att klimatanpassning är en del av ordinarie verksamhet hos bl.a. berörda myndigheter minskas anslaget 1:10 Klimatanpassning med 100 000 000 kronor för 2020. Dessa medel används för att finansiera andra åtaganden i denna budgetproposition.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 389 565 000 kronor för 2020 till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Anslaget får användas till utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i

internationella organisationer samt för utvärdering av de insatser och åtgärder som anges ovan.

Regeringen bedömer att havs- och vattenmiljöarbetet behöver förstärkas ytterligare bl.a. för att öka takten i arbetet med att nå de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen. Satsningen syftar framför allt till ytterligare insatser mot övergödning. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 240 miljoner kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder. Därför föreslår regeringen att bemyndigandet för 2020 ökas med 115 000 000 kronor jämfört med 2019. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 620 000 000 kronor 2021–2026.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del samt yrkande 4 föreslås en ökning av anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön med 10 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens förslag om 240 000 000 kronor till förmån för Moderaternas större satsning med 250 000 000 kronor per år 2020–2022. I den ingår följande: en ökning av LOVA-bidraget med 70 000 000 kronor, 50 000 000 kronor för förstärkning av det internationella arbetet i Östersjön och Västerhavet samt ytterligare åtgärder mot övergödning och nedskräpning, 50 000 000 kronor riktat stöd till Havs- och vattenmyndigheten för forskning kring marin miljö och biologisk mångfald, 30 000 000 kronor för att förebygga och åtgärda stranderosion, 10 000 000 kronor för bärgning av miljöfarligt avfall i havet samt 40 000 000 kronor till åtgärder och investeringar för tryggad dricksvattenförsörjning.

I partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås en ökning av anslaget med 100 000 000 kronor. Enligt motionärerna ger ett ökat anslag för lokala vattenvårdsprojekt möjlighet till ett brett spektrum av åtgärder för att nå god vattenstatus genom att exempelvis öka upptag och återcirkulering av näringsämnen.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås en minskning av anslaget med 240 000 000 kronor. Motionärerna hänvisar till att ytterligare 200 000 000 kronor tillfördes arbetet för en förbättrad havsmiljö i budgeten för 2019 och att det därför inte finns ytterligare behov av att utöka anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön. Kristdemokraterna tillbakavisar därför den satsning som regeringen föreslår. Vidare anser Kristdemokraterna att det inom anslaget bör genomföras en satsning på att samla in s.k. spökgarn.

Vidare föreslås det i motion 2019/20:1392 av Hans Hoff och Erica Nådin (båda S) att man bör studera förutsättningarna för att fortsätta med statligt stöd till rening av avloppsvatten från läkemedelsrester. Enligt motionärerna är

läkemedelsrester i avloppsvatten ett växande problem och det finns anledning för regeringen att överväga om inte ett fortsatt och breddat stöd till alla Sveriges kommuner vore motiverat.

I kommittémotion 2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 påtalar motionärerna behovet av stöd till investeringar i avancerad vattenreningsteknik för att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster.

I kommittémotion 2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 anser motionärerna att införandet av avancerad vattenreningsteknik bör underlättas, för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag. Genom att se över lagstiftningen om vattentjänster kan samverkan mellan privata och offentliga aktörer utvecklas och skapa förutsättningar för investeringar.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 38 föreslås att avloppsreningsverk ska utrustas med avancerade reningsmetoder som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar som inte reningsverken är kapabla till med nuvarande processer. Det kan exempelvis göras genom pilotprojekt runt om i landet.

Kompletterande uppgifter

Övergödning

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att övergödningen fortfarande är ett omfattande problem i sjöar, kuster och hav, även om utvecklingen till viss del går åt rätt håll i bl.a. Östersjön tack vare många års arbete för bättre rening av avlopp och åtgärder inom jordbruket. Svenskt jordbruk och kommuner har gjort och gör insatser för att minska utsläppen. Halten av kväve och fosfor är dock kraftig förhöjd i många ytvatten. För att miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning ska utvecklas positivt anser regeringen att åtgärdstakten behöver öka. Regeringen föreslår därför en ökad satsning mot övergödning, bl.a. genom ökat stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Regeringen vill även stärka det internationella samarbetet mot övergödning och avser därför att ge Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med Statens jordbruksverk och andra berörda myndigheter i uppdrag att utreda ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna för att minska övergödningen i Östersjön inklusive möjligheten till utsläppshandel.

Av budgetpropositionen framgår även att det genom anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö vidtas många åtgärder inom förvaltningsområdena hav, vatten och fiske som har betydelse för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Det bidrar även till att kunskapsunderlag tas fram och till att förvaltning och uppföljning stöds. Många åtgärder i sötvatten är också viktiga för kustvattnets status. Av totalt 950 miljoner kronor för 2018 fördelades 374 miljoner kronor till länsstyrelserna för arbete med bl.a. vattenförvaltning, kalkning och lokala vattenvårdsprojekt (LOVA).

Vidare framgår av budgetpropositionen att Havs- och vattenmyndigheten fått i uppdrag att i ett antal pilotområden redovisa vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2020.

När det gäller forskning om marin miljö och biologisk mångfald arbetar bl.a. Havs- och vattenmyndigheten med dessa frågor. Se anslaget 2.2 för mer information.

Stranderosion

I budgetpropositionen för 2020 skriver regeringen att stranderosion förutses öka i ett förändrat klimat. I propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) föreslår regeringen insatser för att stärka det långsiktiga arbetet och samordningen av arbetet med klimatanpassning. Det är av stor vikt att anpassningsåtgärder integreras i ordinarie verksamhet. Med anledning av det föreslår regeringen vissa omfördelningar mellan anslag. Detta innebär bl.a. regeringen i budgetpropositionen för 2020 föreslår att anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med 3 miljoner kronor för att finansiera arbetet med stranderosion. Statens geotekniska institut har enligt sin instruktion ett nationellt samordningsansvar för stranderosion. Anslaget 1:5 Statens geotekniska institut inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik ökas därför med 2,4 miljoner kronor.

Vidare redovisas i budgetpropositionen att regeringen i april 2018 fattade beslut om en ny förordning om bidrag för skredsäkring längs Göta älv. Statens geotekniska institut administrerar stödet och ansvarar för delegationen för Göta älv som bl.a. har till uppgift att samordna arbetet med stabilitetsförbättrande åtgärder mellan berörda aktörer. Med anledning av det föreslår regeringen att anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med 90 miljoner kronor för 2020 och med 115 miljoner kronor fr.o.m. 2021. Anslaget 1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv ökas med motsvarande belopp.

Bärgning av miljöfarligt avfall i havet

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) att det finns ett stort behov att komma åt de ansamlingar av miljögifter i hav och vatten som utgör störst risk för människa och miljö. Som en del av satsningen Rent hav föreslår därför regeringen att anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ökas med 65 miljoner kronor per år 2020–2022 för att stärka arbetet med förorenade sediment och miljöfarliga vrak. För mer information se anslaget 1:4.

Spökgarn

Med spökgarn menas förlorade fiskenät och trålar som fortsätter att fiska utan att någon tar hand om fångsten. Att lokalisera och samla in spökgarn ingår i Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för God havsmiljö 2020. Myndigheten ansvarar för att resurser avsätts och att rätt aktörer integreras i

arbetet med att främja en effektiv och hållbar insamling och mottagning av förlorade fiskeredskap samt förebygga förlusten av nya. Vidare går det genom Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 att söka pengar för projekt som syftar till att hålla haven rena från förlorade fiskeredskap och marint skräp. Det går att få bidrag till bl.a. draggning, informationskampanjer och inköp av redskap för att samla in spökgarn och annat marint skräp. Bland annat har Håll Sverige Rent med medel från Havs- och fiskeriprogrammet genomfört rensningar av spökgarn från botten och vrak i Sverige.

Vidare har Trelleborgs kommun och Region Skåne tillsammans utvecklat ett verktyg för att rapportera in upptäckter av spökgarn samt utförda städinsatser som exempelvis draggningar. Havs- och vattenmyndigheten har tagit över förvaltningen av verktyget och arbetar med att vidareutveckla det.

Dricksvattenförsörjning

I februari 2018 beslutade regeringen att ge Livsmedelsverket i uppdrag att inleda arbetet med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd (N2018/00721/DL). Enligt regeringens beslut ska Livsmedelsverket identifiera vilka uppgifter som rådet ska ha, hur arbetet ska organiseras liksom hur kunskapsutveckling inom ramen för dricksvattenrådet kan bedrivas. Arbetet ska ha som utgångspunkt vad som föreslås i Dricksvattenutredningens betänkande En trygg vattenförsörjning (SOU 2016:32). Uppdraget redovisades i november 2018 (Livsmedelsverket dnr 2018/00911).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anför regeringen att en förstärkning av den nationella samordningen på dricksvattenområdet ger förutsättningar för en utvecklad styrning och samordning av dricksvattenrelaterade frågor för att åtgärda de brister som Dricksvattenutredningen konstaterade i sitt betänkande. Klimatförändringarna samt erfarenheter från de senaste årens torka och vattenbrist visar på behovet av att långsiktigt arbeta med åtgärder för att förebygga risker och säkerställa planeringen för dricksvattenförsörjningen i ett förändrat klimat.

Vidare anför i budgetpropositionen att regeringen förstärker insatserna i syfte att skydda tillgången till säkert dricksvatten i Sverige. Komplexa och grundläggande samhällsfunktioner berör i regel flera aktörer. Dricksvattenförsörjningen är en komplex och viktig samhällsfunktion. Livsmedelsverkets nuvarande samordningsuppdrag har breddats till att verket ska leda ett nationellt samordningsarbete om dricksvattenfrågor. Arbetet omfattar hela dricksvattenkedjan från grundvatten till tappkran. Regeringen tillför 3 miljoner kronor till Livsmedelsverket (inom anslaget 1:14 utg.omr. 23) för detta ändamål. Med de utmaningar som följer av klimatförändringarna kommer frågor om vatten-hushållning att bli allt viktigare eftersom vatten som en produktionsresurs är avgörande för en hållbar jordbruksproduktion.

Läkemedelsrester i avloppsvatten

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att avloppsreningsverken på sikt bör utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra

svårnedbrytbara föroreningar och att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas (bet. 2018/19:MJU13 punkt 5, rskr. 2018/19:202).

I betänkande 2018/19:MJU13 välkomnade utskottet att regeringen avsatt sammanlagt 32 miljoner kronor under fyra år (2014–2017) för att utveckla avancerad rening för att bl.a. minska mängden läkemedelsrester i avloppsvatten. Utskottet betonade vikten av att avloppsreningsverken på sikt utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar som de med nuvarande teknik inte är kapabla att hantera. Utskottet menade att omställningen har påbörjats i några kommuner, men att det krävs investeringar i avancerad vattenrening och ytterligare forskning, innovation och utveckling för att öka takten. Utskottet välkomnade regeringens beslut att ge Naturvårdsverket möjlighet att fram till 2020 betala ut medel till sådana investeringar men ansåg att arbetet med pilotprojekt borde vidareutvecklas.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen tillkännagivandet som slutbehandlat. Regeringen hänvisar till att den i budgetpropositionen för 2018 lanserade en satsning på renare hav. En del av satsningen utgjorde ett statligt stöd för att minska utsläpp av läkemedelsrester till vattenmiljön under åren 2018–2020. Satsningen innebär att fasen för pilotprojekt upphör och att avloppsreningsverk i stället kan få finansiellt stöd för projekt som syftar till att avancerad avloppsrening installeras.

I maj 2018 beslutades om förordningen (2018:495) om statligt stöd för att minska utsläpp av läkemedelsrester till vattenmiljön. Under 2018 har Naturvårdsverket fördelat 85 miljoner kronor till 16 olika projekt. Tio av projekten var förstudier, medan sex var installation av avancerad reningsteknik. Genom denna satsning har regeringen ökat den takt med vilken avancerad reningsteknik kan installeras vid avloppsreningsverk.

I budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20) konstaterar regeringen att de statliga bidragen för minskad spridning av mikroplaster och avancerad rening av läkemedel som beslutades under 2018 fortfarande är under uppbyggnad. Flera av ansökningarnas åtgärder och utbetalningar beräknas genomföras under kommande år eftersom åtgärderna ofta är fleråriga och investeringskostnader ligger i slutet av projekten.

Regeringen har även inrättat ett kunskapscentrum vid Läkemedelsverket med målet att minimera miljöpåverkan från läkemedel. Kunskapscentrumet ska minimera miljöpåverkan av läkemedel genom ökad kunskap och ökad nationell samverkan inom läkemedel i miljön.

Vidare har arbetet med en ny EU-förordning om veterinärmedicinska läkemedel slutförts under 2018, vilket inkluderar regler för att minska miljöpåverkan. Sverige var starkt drivande i det arbetet.

Utredningen om hållbara vattentjänster

Regeringen beslutade den 11 maj 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över kommunens skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § lagen

(2006:412) om allmänna vattentjänster och frågor om små avlopp. En utgångspunkt för utredningen skulle vara att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt genom korrekt tillgänglig information om lämplig va-lösning utifrån de lokala förutsättningarna. Utredaren skulle också undersöka behovet av en central tillsynsvägledande myndighet för tillämpningen av 6 § lagen om allmänna vattentjänster och även föreslå en om behovet fanns. Utredaren skulle därtill föreslå kostnadseffektiva styrmedel som ökar åtgärdstakten i fråga om små avlopp och återvinning av näringsämnen.

Utredningen överlämnade sitt betänkande (SOU 2018:34) Vägar till hållbara vattentjänster till regeringen i maj 2018. I budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20) redovisar regeringen att betänkandet (SOU 2018:34) med förslag på styrmedel som kan öka åtgärdstakten i fråga om enskilda avlopp har varit på remiss och frågan bereds i Regeringskansliet.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 255 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Anslaget får användas till utgifter för insatser för internationella klimatinvesteringar som syftar till att uppfylla det svenska etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020 samt internationella klimatåtaganden. Det kan vara att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling under Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention för klimatförändringar samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer. I samma syfte får anslaget användas till utgifter för förvärv av utsläppsutrymme.

Anslaget får även användas till att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete som syftar till att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet, bl.a. genom samarbetsformer enligt avtalets artikel 6. Insatserna ska bidra till att minska växthusgasutsläpp i utvecklingsländer.

Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för bördefördelningsbeslutet samt för övervakning av internationell utsläppshandel. Anslaget får användas till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL, International Transaction Log) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för klimatkompensering av Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningsenheter som förvärfas för klimatkompensering får annulleras.

Anslaget finansierar utsläppsminskningsprojekt i andra länder. Regeringen bedömer att anslagsnivån kan minskas med 50 000 000 kronor 2020 och 40 000 000 kronor 2021 för att täcka utgifter kopplade till redan ingångna avtal under Kyotoprotokollets regelverk och för att ingå nya avtal inom ramen för Parisavtalet i linje med tidigare aviserade nivåer.

För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas vad gäller internationellt klimatsamarbete i syfte att bidra till ökad ambition i genomförande av Parisavtalet behöver regeringen ett bemyndigande. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 500 000 000 kronor 2021–2027.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 5 föreslås att anslaget ökas med 50 000 000 kronor för stöd till insatser för internationella klimatinvesteringar. Internationella klimatinvesteringar är ett kostnadseffektivt sätt att minska utsläppen och bidra till internationellt klimatsamarbete.

Enligt kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget ökas med 500 000 000 kronor. Detta föreslår motionärerna eftersom stödet har visat sig ha en mycket hög kostnadseffektivitet. Motionärerna vill även bidra internationellt till att bevara och utveckla skogar som hotas att överföras till annan markanvändning.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20) redovisar regeringen att projekt och fonder inom ramen för programmet internationella klimatinsatser förväntas sammanlagt generera utsläppsminskningar motsvarande 36 miljoner ton verifierade koldioxidkvivalenter. Av dessa utfärdades och levererades 22,5 miljoner ton till Energimyndigheten fram till årsskiftet 2018/19. I princip samtliga utsläppsenheter kommer från projekt som genomförts inom ramen för Kyotoprotokollets s.k. mekanism för ren utveckling (CDM, clean development mechanism). Hittills har utsläppsenheter motsvarande totalt 14,8 miljoner ton koldioxidkvivalenter annullerats från programmet. En del av de annullerade enheterna har rapporterats till FN:s klimatkonvention som klimatfinansiering. Myndigheten har fortsatt att förbättra och effektivisera uppföljningen av projektens sociala och miljömässiga påverkan.

Vidare redovisar regeringen att den under 2020 kommer att vara särskilt pådrivande för ett ambitiöst globalt genomförande av Parisavtalet och att det görs på ett sätt som motsvarar den senaste vetenskapen. Sveriges program för internationella klimatinvesteringar ska bidra till en ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet. Erfarenheterna från programmet ska nyttjas i utvecklingen av Parisavtalets regelverk. Kompletterande åtgärder för att nå klimatmålen, t.ex. verifierade utsläppsminskningar genom investeringar i andra länder och i enlighet med internationellt beslutade regler, ska kunna tillgodoräknas i den utsträckning som riksdagens beslut om klimatmålen tillåter. Regeringen avser att annullera de utsläppsenheter som förvärvats genom, och levererats till, programmet för internationella klimatinsatser för

2017 och 2018. Sverige bör också fortsätta bidra till en ökad ambitionsnivå genom att annullera överskott av utsläppsenheter som har utfärdats under Kyotoprotokollet för att minska utsläppsutrymmet. Den utredning (dir. 2018:70) som tillsattes i juli 2018 om kompletterande åtgärder för att nå negativa utsläpp kommer i sin redovisning senast den 31 januari 2020 ge rekommendationer om vilken roll internationellt verifierade utsläppsminskningar kan ha som kompletterande åtgärd.

Energimyndigheten har också i uppdrag att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete under Parisavtalet som under 2018 och 2019 fokuserat på förberedande arbete som ska lägga grunden till framtida klimatsamarbeten genom multilaterala fonder och initiativ som bidrar till kapacitetsutveckling. Myndigheten har initierat en rad utredningar för att visa hur artikel 6-samarbeten kan genomföras i teorin, baserat på verkliga data och i dialog med värdländer. Artikel 6 i Parisavtalet gör det möjligt för länder att inleda frivilliga samarbeten för att uppnå sina nationellt bestämda mål. Under 2018 har Energimyndigheten bl.a. beslutat att inleda ett nytt samarbete med Asiatiska utvecklingsbanken för att stödja och främja pilotaktiviteter i Asien under artikel 6.

Som nämns ovan ansvarar Energimyndigheten för Sveriges program för internationella klimatinsatser. I myndighetens rapport Årsrapport 2018 för Sveriges program för internationella klimatinsatser (ER 2019:05) redovisas att programmet bidrar till utveckling av internationellt samarbete för att uppnå utsläppsminskningar och stöder klimatprojekt i utvecklingsländer. Under 2018 har Energimyndigheten bidragit till samarbete om teknikutveckling och tekniköverföring inom ramen för FN:s klimatkonvention och Parisavtalet. Vidare anför myndigheten i rapporten att de bilaterala klimatprojekten ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser och hållbar utveckling i de länder där de genomförs. Vidare ska projekten genomföras på ett ansvarsfullt sätt med hänsyn till ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i värdländerna. Energimyndigheten har prioriterat projekt inom förnybar energi och energieffektivisering, projekt som minskar utsläpp av metan och projekt som minskar uttaget av s.k. icke förnybar biomassa. Utöver minskade utsläpp av växthusgaser bidrar projekten till mervärden som mer tillförlitlig eltillförsel, lägre utsläpp av luftföroreningar, förbättrad tillgång till miljöanpassade energitjänster på landsbygden och minskad negativ effekt på lokala ekosystem.

1:13 Internationellt miljösamarbete

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 40 400 000 kronor för 2020 till anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete.

Anslaget får i huvudsak användas till utgifter för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet samt till utgifter för kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland. Anslaget får användas till

utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barentsrådet, Nordiska ministerrådet samt inom Östersjöstaternas råd. Anslaget får även användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska Miljöfinansieringsbolaget. Anslaget får användas för administration och samordning av kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland.

Anslaget används bl.a. till utgifter för kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland. Regeringen föreslår att anslagsnivån för denna verksamhet minskas successivt och föreslår därför att anslaget minskas med 5 500 000 kronor 2020. Från och med 2021 beräknas anslaget minskas med 8 500 000 kronor.

För att kunna teckna avtal om fleråriga projekt inom bilateralt miljö-, klimat- och strålsäkerhetssamarbete behöver regeringen ett bemyndigande. Baserat på antaganden om framtida behov från genomförande myndigheter bedömer regeringen att bemyndigandet bör höjas med 1 000 000 kronor jämfört med föregående år då det uppgick till 8 000 000 kronor. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 konor 2021–2024.

1:14 Skydd av värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 875 500 000 kronor för 2020 till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv och för statsbidrag inom dessa områden. Vidare får anslaget användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken, Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Regeringen bedömer att det behövs ytterligare insatser för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer bl.a. i form av ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken samt för förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden. Regeringen anser därför att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur bör ökas med 200 000 000 kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022.

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal som avser skydd av värdefulla naturområden ska kunna tecknas och för att förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd ska kunna ges. Bemyndigandet för 2020 föreslås vara oförändrat jämfört med 2019. Regeringen föreslår att

riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kronor 2021–2068.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 476 000 000 kronor. Huvudanledningen är att regeringen håller för hög takt i fråga om statligt ianspråktagande av natur som är skyddsvärd och att ett tillfälligt stopp, för både formellt skydd av skog och nyckelbiotoper, bör införas. Även de utestående ersättningsfrågorna bör lösas.

Enligt partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del bör anslaget ökas med 200 000 000 kronor. För att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden måste natur med höga naturvärden skyddas i snabbare takt. Ett ökat anslag skulle även göra det möjligt att ge fler markägare ersättning vid bildande av t.ex. naturreservat.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 20 att de stärkta anslagen för skydd och skötsel av värdefull natur har fortsatt inneburit att skyddet för och bevarandet av biologisk mångfald har utökats och att många värdefulla vattenområden har kunnat skyddas som bl.a. naturreservat.

Länsstyrelserna fattade under 2018 beslut om att skydda ca 30 600 hektar produktiv skogsmark som naturreservat med medel från anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur. År 2018 omfattade anslaget 1 418 miljoner kronor. Av anslaget har 1 241 miljoner kronor använts som ersättning till markägare för värdefulla områden som skyddats som framför allt naturreservat. Den största delen av ersättningen har gått till att skydda skogar (955 miljoner kronor). Stora resurser har även använts för att skydda myrar (146 miljoner kronor) och havsområden (29 miljoner kronor). Enligt Naturvårdsverkets årsredovisning för 2018 har totalt 534 beslut om ekonomisk ersättning för skydd av värdefulla områden fattats under 2018, vilket omfattar ca 27 000 hektar landareal. Vidare framgår av budgetpropositionen att 59 miljoner kronor har använts för kringkostnader i samband med skydd av områden, dvs. värdering, förhandling, förrättning, lagfart och ombud. Övriga insatser inom ramen för anslaget är kartering av naturtyper (41 miljoner kronor), nationalparksprojekt (10 miljoner kronor) samt länsstyrelsernas arbete med Natura 2000 (33 miljoner kronor). Naturvårdsverket, som ansvarar för anslaget, har därutöver fördelat 24 miljoner kronor till länsstyrelserna för att slutföra reservatsbeslut. Det har resulterat i att antalet beslut om bildande av nya naturreservat och revidering av befintliga fortfarande är högt.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att satsningarna på skydd och skötsel av värdefull natur (anslagen 1:14 och 1:3) från 2015 och framåt har fortsatt att ge positivt resultat under 2018. Takt i arbetet har ökat, fler

naturreservat har skyddats och arealen formellt skyddad produktiv skogsmark har ökat väsentligt jämfört med tidigare år vilket har betydelse för att nå etappmålet andel om formellt skydd av skogsmark. Enligt regeringen har de förstärkta satsningarna på skydd av värdefull natur under 2018 gett betydande bidrag till arbetet med att nå etappmålet.

Vidare anför regeringen att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har gjort betydande insatser för att nå etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden. Under 2018 har staten beslutat om totalt 236 nya och utvidgade naturreservat med en areal om drygt 83 000 hektar. Det största beslutade naturreservatet på land, Blaiken i Västerbottens län, omfattar 23 617 hektar, varav 11 051 hektar produktiv skog. Åsnens nationalpark om 1 873 hektar inrättades under året. Även kommunernas beslut om att inrätta 22 naturreservat med en areal om drygt 6 000 hektar bidrog till arbetet. Under 2018 tecknade Naturvårdsverket 534 beslut om godkännande om intrångsöverenskommelse och naturvårdsavtal. Det resulterade i att 27 000 hektar värdefull natur kommer att kunna skyddas i kommande beslut om naturreservat.

Enligt statistik från Statistiska centralbyrån och Naturvårdsverket som redovisades i maj 2019 utgjorde det permanenta formella skyddet 14,5 procent av Sveriges land- och sötvattenarealer vid utgången av 2018. Där ingår nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, Nationalstadsparken och Natura 2000. När även inomstatliga överenskommelser och tidsbestämt formellt skydd (naturvårdsavtal) inkluderas, ökar andelen till 14,9 procent. Den skyddade natur som tillkom under 2018 bestod till nästan 60 procent av skogsmark, och 12 procent var öppen våtmark. Däremot står havsarealer för 87 procent av all ny skyddad natur sedan 2012.

Efter förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2019 ökades anslaget 1:14 med 100 miljoner kronor för att möjliggöra insatser för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer (prop. 2018/19:99, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288). Regeringen bedömde att det behövdes ytterligare insatser för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer, bl.a. i form av ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken samt för förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden. Regeringen anför i höständringsbudgeten för 2019 (prop. 2019/20:2) att det trots tillskottet finns flera ärenden där markägare ännu inte har fått ersättning som de är berättigade till. För att möjliggöra dessa utbetalningar och eftersom det behövs ytterligare insatser för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer behöver ytterligare medel tillföras anslaget. Regeringen anser därför att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur bör ökas med 200 miljoner kronor. Höständringsbudgeten behandlas i finansutskottets betänkande 2019/20:FiU11. Riksdagen har den 27 november 2019 bifallit regeringens förslag (rskr. 2019/20:66).

Utöver satsningarna ovan på ytterligare medel för ersättning till markägare har regeringen tillsatt en utredning för att stärka äganderätten till skogen och lämna förslag på nya flexibla skydds- och ersättningsformer (dir. 2019:46). Utredningen ska också ge förslag på hur Sveriges internationella åtaganden

om biologisk mångfald kan förenas med en växande cirkulär bioekonomi. Utredningen är en del av januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Utredningens betänkande ska redovisas till Miljödepartementet senast den 1 juli 2020.

När det gäller nyckelbiotoper redovisas i budgetpropositionen för 2020 att Skogsstyrelsen registrerat 828 nya nyckelbiotoper under 2018 med en total areal om 3 749 hektar. Den totala andelen registrerade nyckelbiotoper uppgår till 2 procent av skogsarealen. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) publicerade under 2018 en syntes av 20 års forskning om områden som har identifierats som nyckelbiotoper. Syntesen visar bl.a. att nyckelbiotoperna har ett högt naturvärde och därmed är viktiga för bevarandet av florans och faunan och därför ger en god vägledning till markägarna och staten om hur det är möjligt att komplettera hänsynsytorna, det formella områdesskyddet eller de frivilliga avsättningarna. Kunskap om nyckelbiotoperna kan leda till att de skyddas frivilligt eller formellt och på så vis kan komma att bidra till ett nätverk där arter kan sprida sig i landskapet.

Vidare gav regeringen 2018 Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. Under 2018 har Skogsstyrelsen tillämpat och utvärderat den utvecklade metoden för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige.

Riksdagen har tillkännaggett att det bör säkerställas att inventeringen av nyckelbiotoper är rättsäker och effektiv samt att klassificeringen tar hänsyn till de lokala och regionala förutsättningarna (bet. 2017/18: MJU17 punkt 1, rskr. 2017/18:216 samt bet. 2018/19: MJU2 punkt 1, rskr. 2018/19:113). Av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) framgår att frågorna bereds inom Regeringskansliet och att tillkännagivandena inte är slutbehandlade.

Regeringen beslutade i juni 2019 att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att avveckla den utökade nyckelbiotopsinventeringen (N2019/02259/SMF). Beslutet fattades mot bakgrund av januariavtalet.

Vidare framgår av budgetpropositionen att när det gäller grön infrastruktur har Naturvårdsverket under 2018 samverkat med länsstyrelserna och andra myndigheter m.fl. för att koordinera genomförandet av grön infrastruktur i land-, vatten- och havsområden. Arbetet med grön infrastruktur är en ny metod som innebär att skyddade områden knyts samman genom en grön infrastruktur vilket gör att områdenas funktioner kan behållas. Länsstyrelserna redovisade i oktober 2018 ett regeringsuppdrag där det framgår att arbetssättet med grön infrastruktur är viktigt, att det möjliggör ökad transparens och att det ger underlag för landskapsaktörer. Naturvårdsverkets redovisade sitt uppdrag om grön infrastruktur i oktober 2018 och skrev då att området är under utveckling och att många komplexa frågor hanterats löpande. Myndigheten bedömde att fortsatt och fördjupad dialog samt att samverka med berörda aktörer är avgörande.

Regeringen anför att det nationella och regionala arbetet med grön infrastruktur har gett en ökad medvetenhet om behovet att ha ett landskapsperspektiv när det gäller bevarandet av biologisk mångfald.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 244 341 000 kronor för 2020 till anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten.

Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 2 000 000 kronor.

Enligt kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del bör anslaget minskas med 12 000 000 kronor.

1:16 Klimatinvesteringar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 955 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar.

Anslaget får användas för klimatinvesteringar på lokal och regional nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas till utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

För att nå Sveriges klimatmål måste effektiva investeringar göras i olika typer av lösningar som kan leda till kraftfulla utsläppsminskningar inom alla samhällssektorer. Klimatklivet är en viktig insats för att minska utsläppen i hela landet, och satsningar behövs därför i fortsättningen. Stödet utvecklas och effektiviseras. Vidare bidrar stöd till installation av laddpunkter till att skynda på omställningen av transportsektorn. Anslaget bör ökas med 1 155 000 000 kronor.

En förutsättning för optimal användning av anslaget är att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan fler stora och mer långsiktiga investeringar komma till stånd. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 000 000 kronor 2021–2023.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 6 föreslås att anslaget minskas med 1 955 000 000 kronor vilket innebär att hela anslaget tas bort. Motionärerna vill avskaffa hela stödet till Klimatklivet, inklusive ladda-hemma-stödet, för att prioritera mer effektiva insatser för att minska utsläppen av växthusgaser. Klimatklivet har kritiserats för att vara ineffektivt både av Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet.

Även i kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att hela anslaget tas bort med hänvisning till ineffektivitet. Sverige har också redan omfattande verksamhet som innebär att koldioxidhalten i atmosfären sänks. Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 1 955 000 000 kronor.

Enligt partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del bör anslaget ökas med 550 000 000 kronor. Av dessa medel ska 300 000 000 kronor användas för laddinfrastruktur och 250 000 000 kronor för utbyggnad av biogas och produktion av andra biobränslen. Motionärerna anför att utsläppen behöver minska betydligt snabbare än de gör för närvarande i Sverige och att investeringsstöden behöver öka för att åstadkomma de systemskiften som krävs för att nå klimatmålen.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 155 000 000 kronor. Motionärerna tillbakavisar regeringens satsning Klimatklivet.

Kompletterande uppgifter

Klimatklivet

Regeringen införde satsningen Klimatklivet 2015 inom anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Satsningen syftar till att stödja klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela landet. Stödet har tidigare förstärkts och förlängts. I budgetpropositionen utgiftsområde 20 redovisar regeringen att totalt över 3 200 projekt hade beviljats stöd vid slutet av 2018 och att stödet sammanlagt uppgick till totalt 4,8 miljarder kronor. Stödet har sammantaget bidragit till klimatinvesteringar överstigande 10 miljarder kronor, som enligt Naturvårdsverkets beräkningar minskar utsläppen med motsvarande drygt 1,45 miljoner ton koldioxid per år framöver. Det motsvarar nästan 3 procent av Sveriges samlade utsläpp av växthusgaser. Stöd har bl.a. getts till ca 30 000 laddpunkter och totalt 740 GWh årlig ny produktion av biogas. Andra exempel på beviljade åtgärder är byte från olja till biobränsle i industrier och fastigheter, lustgasdestruktion inom tand- och sjukvården, cykelgarage för pendling, utbyggnad av cykelvägar samt fordonssimulatorer i undervisning. Bland annat Riksrevisionen har riktat kritik mot Klimatklivet för brister i effektivitet (RiR 2019:1). Regeringen anför i propositionen att den genom en utvecklad satsning på Klimatklivet, som tar hänsyn till kritiken från bl.a. Riksrevisionen, vill bidra till effektiva klimatinvesteringar, bl.a. med tydligt fokus på mätbara effekter.

Regeringen anför i skrivelse 2018/19:121 Riksrevisionens rapport om Klimatklivet att Klimatklivet varit en av dess viktigaste åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och anser att Klimatklivet ska vara ett så effektivt styrmedel som möjligt. Regeringen har påbörjat ett arbete med att utveckla och effektivisera Klimatklivet. Detta arbete görs i enlighet med januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Riksrevisionens granskningsrapport är ett viktigt underlag för detta arbete.

Vidare pågår det ett arbete på Naturvårdsverket med att vidareutveckla Klimatklivet. I betänkande 2019/20:MJU4 Riksrevisionens rapport om Klimatklivet redovisas att det på myndigheten pågår ett arbete i relation till Klimatklivet som bl.a. rör analys och återrapportering, it-utveckling som öppnar för förenklingar och minskad administration, förtydligad information till sökande och stödmottagare samt administrativ utveckling.

Den 27 juni 2019 beslutade regeringen om flera förändringar som berör Klimatklivet. Regeringen beslutade bl.a. att åter öppna möjligheten för ansökningar till Klimatklivet och ladda-hemma-stödet. Samtidigt gav regeringen Naturvårdsverket ett utökat uppdrag. Från och med 2020 ska myndigheten i sin årliga redovisning till regeringen beskriva hur den har arbetat med att utveckla och effektivisera arbetet med Klimatklivet. I redovisningen 2020 ska det även finnas en bedömning av vilka samhälls-ekonomiska konsekvenser och konsekvenser av faktisk fördelning av stöd per åtgärdskategori, aktörer och geografisk spridning som det skulle få om bedömningskriteriet för stöd inom Klimatklivet ändrades från klimatnytta per investeringskrona till klimatnytta per bidragskrona.

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU4 Riksrevisionens rapport om Klimatklivet konstaterade utskottet att det på Naturvårdsverket sedan en tid tillbaka pågår ett omfattande arbete med att utveckla Klimatklivet. Utskottet välkomnade särskilt det arbete som Naturvårdsverket bedriver i fråga om effekterna av Klimatklivet och att fastställa de faktiska utsläppsminskningar som satsningen ger upphov till. Utskottet ansåg att de förändringar och det utvecklingsarbete som i enlighet med januariavtalet nu pågår ger förutsättningar för att ytterligare effektivisera det viktiga arbete som genomförs inom ramen för Klimatklivet.

Laddinfrastruktur

Ladda-hemma-stödet infördes 2018 som en del av Klimatklivet. Stödet regleras närmare genom förordningen (2017:1318) om bidrag till privatpersoner för installation av laddningspunkt till elfordon.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20) att en förutsättning för elektrifieringen av fordonsparken är att det finns laddinfrastruktur i hela landet. Laddinfrastrukturen ska byggas ut i sådan takt att den inte blir ett hinder för elektrifieringen av transportsektorn. Regeringen anser att åtgärder bör vidtas för att skapa tillgång till laddinfrastruktur för olika boendeformer.

Vidare redovisar regeringen att infrastrukturen för laddning av elbilar för närvarande är under utbyggnad i Sverige. Klimatklivet bidrar till detta genom investeringsstöd till laddinfrastruktur. Andra vanliga åtgärder i transportsektorn är uppbyggnad av tankstationer för biodrivmedel och utökad biogasproduktion.

Regeringen håller på att se över hur bl.a. stödet till laddinfrastruktur ska utvecklas och effektiviseras som en följd av bl.a. den utvärdering som gjorts av Riksrevisionen. I juni 2019 fattade regeringen beslut om en ny förordning för icke-publik laddinfrastruktur för andra än privatpersoner, t.ex. bostadsrättsföreningar (förordningen (2019:525) om statligt stöd för installation av laddningspunkter för elfordon). Syftet med den nya förordningen är att göra det lättare att söka stöd till icke-publik laddinfrastruktur, och därmed skynda på omställningen av transportsektorn. För privatpersoner finns möjlighet att söka stöd för installation av laddpunkt genom ladda-hemma-stödet. Under 2018 beviljades 3 336 ansökningar på ca 26 miljoner kronor i stöd.

Det kvarstår områden i Sverige där publik laddinfrastruktur är bristfällig. Trafikverket har under 2018 gjort en översyn av hur bristen på laddinfrastruktur längs större vägar kan avhjälpas. Regeringen föreslår därför inom utgiftsområde 21 Energi att ett nytt anslag om 50 miljoner kronor ska införas för laddinfrastruktur längs större vägar för att täcka de vita fläckar där en sådan infrastruktur annars inte byggs ut (prop. 2019/20:1 utg.omr. 21).

Under 2018 beslutades även ändringar i EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda som innebär att krav ställs på installation av laddningspunkter eller laddinfrastruktur för bostads- och lokalbyggnader med mer än tio parkeringsplatser vid nyproduktion och större renovering. Direktivet ska genomföras i svensk lagstiftning senast den 10 mars 2020 och kommer att främja utbyggnaden av laddinfrastruktur för elbilar.

Vidare anför regeringen i budgetpropositionen (utg.omr. 21) att användningen av fossil energi inom transportsektorn fortfarande är hög och att fossilberoendet måste brytas. Omställningen av transportsektorn har hittills gjorts med en ökad andel förnybara drivmedel. I framtiden krävs enligt regeringen en ökad effektivisering och elektrifiering. Ökad elektrifiering kommer att vara en viktig komponent i omställningen till nettonollutsläpp i transportsektorn och industrin. Regeringen föreslår därför att det inom utgiftsområde 22 Kommunikationer avsätts 5 miljoner kronor per år fram t.o.m. 2022 för att en elektrifieringskommission som ska påskynda arbetet med elektrifieringen av transportsektorn ska kunna tillsättas (prop. 2019/20:1 utg.omr. 22). Regeringen avser även att ta fram en nationell strategi för elektrifiering där elektrifieringens betydelse för att nå fossiloberoende i transportsystemet kommer att vara en viktig del.

Biogasproduktion

I budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20) redovisas att regeringen 2018 införde ett tillfälligt stöd för produktion av biogas i syfte att stärka

konkurrenskraften i den svenska biogaskedjan och påskynda omställningen mot förnybara energikällor. Satsningen uppgick till 270 miljoner kronor 2018 och gick till 39 anläggningar. En uppföljning av faktisk produktion som stödet har gått till kommer att göras av Jordbruksverket. Regeringen förstärkte även metangasreduceringsstödet under 2018. Under stödperiodens tolv månader 2017–2018 fick 56 anläggningar stöd. Mängden producerad energi från dessa anläggningar var under stödåret 145 GWh. Totalt betalade Jordbruksverket ut 57 miljoner kronor i stöd 2018.

Vidare tillsatte regeringen 2018 Biogasmarknadsutredningen (dir. 2018:45) som bl.a. ska kartlägga och värdera biogasens nyttor samt vid behov föreslå ändringar av de styrmedel som gäller för biogas i Sverige. Särskild hänsyn ska tas till de nyttor som kommer av att råvaror (t.ex. gödsel) tas om hand för rötning samt till att säkerställa rättvis konkurrens i förhållande till producenter i Sveriges grannländer. Utredningen ska redovisas senast den 31 december 2019.

I Höständringsbudget för 2019 (prop. 2019/20:2) föreslår regeringen att för att stärka konkurrenskraften i jordbrukssektorn bör stöd till produktion av biogas betalas ut även innevarande år. Regeringen anser därför att anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket inom utgiftsområde 23 bör ökas med 100 000 000 kronor. Höständringsbudgeten behandlas i finansutskottets betänkande 2019/20:FiU11. Riksdagen har den 27 november 2019 bifallit regeringens förslag (rskr. 2019/20:66).

Vidare framgår av budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20) att regeringen under 2018 beslutade om att inrätta fyra innovationskluster varav ett för utveckling, användning och demonstration av flytande biogas. Inom ramen för uppdraget fick Energimyndigheten betala ut 28 miljoner kronor 2018. Regeringen beräknar även att avsätta 32 miljoner kronor för 2019, 25 miljoner kronor för 2020 och 115 miljoner kronor 2021 för samma ändamål.

I slutet av 2018 beviljade Energimyndigheten Energigas Sverige stöd att under tre år vara värd för Innovationskluster för flytande biogas, som fick namnet Drive LBG (liquid biogas). Drive LBG kommer att verka för att samla, demonstrera och öka kunskapen, innovationskraften och utvecklingsmöjligheterna med hållbara lösningar för flytande biogas på såväl nationell som internationell nivå. Energimyndigheten har hittills beslutat om stöd till fem produktionsanläggningar, fem tankstationer, två bunkringsstationer för fartyg, tio långfärdsbussar och 159 LBG-lastbilar. Stödet om totalt 178 miljoner kronor fördelas via Drive LBG som även följer upp satsningarna och ansvarar för dokumentation och rapportering.

1:17 Klimatpremier

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 170 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:17 Klimatpremier.

Anslaget får användas för att främja marknadsintroduktion av fordon med låga utsläpp av växthusgaser. Anslaget får även användas till stöd för att stimulera överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen bedömer att en premie vid inköpstillfället är ett effektivt sätt att främja marknadsintroduktion av fordon med låga utsläpp av växthusgaser. Regeringen föreslår därför en ny premie för ellastbilar och andra miljölastbilar samt eldrivna arbetsmaskiner som tillsammans med det fortsatta stödet till elbussar syftar till att främja marknadsintroduktion av dessa fordon. Anslaget bör därför ökas med 20 000 000 kronor 2020. Överflyttningen av godstrafik från väg till sjöfart behöver fortsätta. Satsningen på ekobonus föreslås därför förlängas. Anslaget bör ökas med ytterligare 50 000 000 kronor för 2020. Regeringen föreslår också att anslagets ändamål ändras så att det även får användas för utgifter för dessa syften. Anslaget bör byta namn från 1:17 Elbusspremie till 1:17 Klimatpremier.

För att det ska vara möjligt att besluta om klimatpremier redan innan fordonet levererats behöver ett bemyndigande knyts till anslaget. Regeringen föreslår att anslaget byter namn för att finansiera en ny premie för ellastbilar och andra miljölastbilar samt eldrivna arbetsmaskiner som tillsammans med det fortsatta stödet till elbussar syftar till att främja marknadsintroduktion av dessa fordon. Bemyndigandet för 2020 föreslås därför öka med 120 000 000 kronor i förhållande till 2019 i och med förändringen av stödet. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:17 Klimatpremier ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor 2021–2023.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 7 föreslås att anslaget minskas med 120 000 000 kronor för att finansiera andra prioriterade reformer inom klimatområdet.

Enligt kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget minskas med 170 000 000 kronor. Motionärerna anser att stödet fungerar som ett marknadsintroduktionsstöd, och det är inte önskvärt att staten ska spela en sådan roll i denna kontext.

Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2019/20:2761 yrkande 1 i denna del att anslaget minskas med 70 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens förslag att förlänga ekobonus med 50 000 000 kronor och införandet av bonus för ellastbilar och elarbetsmaskiner på 20 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen redovisar i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 att det finns en stor efterfrågan på den elbusspremie som infördes 2016 för att skynda på

elektrifieringen av transportsektorn och bidra till en hållbar stadsmiljö. Satsningen uppgick 2018 till 100 miljoner kronor och uppgår 2019 till 80 miljoner kronor. Energimyndigheten fick under 2018 in 31 ansökningar för totalt 234 elbussar, vilket var en betydlig ökning jämfört med tidigare år. Ungefär 50 miljoner kronor betalades ut under 2018, vilket förklaras i huvudsak av långa leveranstider för elbussar. Anslaget beräknas omfatta 100 miljoner kronor årligen 2020–2023. Eldrivna bussar har potential att minska utsläppen av såväl klimatutsläpp och luftföroreningar som buller samt frigöra biodrivmedel till lastbilar och andra tunga fordon som är svårare att elektrificera. De bussar som fått stöd beräknas sammantaget bidra till en utsläppsminskning med totalt sett mellan 80 000 och 400 000 ton koldioxid över bussarnas livslängd. Premiens effekter utvärderas av Energimyndigheten.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen en ny premie för ellastbilar och andra miljölastbilar samt eldrivna arbetsmaskiner som tillsammans med det fortsatta stödet till elbussar syftar till att främja marknadsintroduktion av dessa fordon. Regeringen bedömer att det behövs stöd för elektrifierade lastbilar och arbetsmaskiner. Det är sektorer med stora utsläpp som behöver minska för att Sverige ska kunna nå det nationella klimatmålet och sektorsmålet för minskade utsläpp inom transporter. Regeringen avser också att ta fram en nationell strategi för elektrifiering där elektrifieringens betydelse för att nå ett fossiloberoende i transportsystemet kommer att vara en viktig del.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att satsningen på ekobonus för överflyttning av godstrafik från väg till sjöfart förlängs. Regeringen beslutade den 22 november 2018 om förordningen (2018:1867) om miljökompensation för överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart (ekobonus). 150 miljoner kronor är avsatta för perioden 2018–2020. Miljökompensationen riktar sig till redare och ska stimulera till nya sjötransportupplägg och förbättringar i de befintliga. Syftet med stödet är att avlasta det svenska vägnätet och minska utsläppen av luftföroreningar och växthusgaser. Trafikverket är ansvarigt för att fördela stödet. Enligt uppgift från Trafikverket medför transporter på sjö i stället för på väg i många fall en betydande miljönytta, och det bidrar till ett bättre energiutnyttjande inom transportsektorn. Det innebär också ett minskat slitage på vägarna och ökad trafiksäkerhet i transportsystemet.

Av budgetpropositionen (utg.omr. 22) framgår att regeringen vill att allt fler godstransporter ska flytta över från lastbil till sjöfart och tåg. Inom ramen för den nationella godstransportstrategin har Trafikverket tillsatt en nationell samordnare för sjöfart. Samordnaren, som har uppdraget i sex år, ska främja en väl fungerande och effektiv inrikes sjöfart och närsjöfart och förbättra förutsättningarna för överflyttning av godstransporter från väg.

1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 50 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen.

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till gröna och trygga samhällen. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Det är viktigt att stärka hållbarheten och öka tryggheten i städer. Mot denna bakgrund anser regeringen att medel bör avsättas för investeringsstöd för gröna och trygga samhällen.

För att skapa långsiktiga planeringsförutsättningar behöver beslut om stöd för gröna och trygga samhällen kunna fattas som medför behov av medel kommande år. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor 2021 och 2022.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 8 föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor.

Enligt kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del bör anslaget minskas med 50 000 000 kronor. Motionärerna föreslår alltså att anslaget tas bort helt eftersom regeringen inte har påvisat att detta skulle vara ett effektivt sätt att öka tryggheten i samhället samt att stadsbyggnation fortfarande främst bör vara en kommunal angelägenhet.

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslår i partimotion 2019/20:2694 i denna del att anslaget minskas med 50 000 000 kronor. Motionärerna föreslår i stället satsningen Klimatanpassade och gröna städer som är ett nytt anslag och som är större i omfattning och även stöder klimatanpassade åtgärder.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor. Ansvar för att olika städer och samhällen ställs om till långsiktig hållbarhet både ekologiskt och socialt vilar i första hand på kommunerna, och motionärerna avslår därför regeringens satsning.

Kompletterande uppgifter

Regeringen införde ett nytt investeringsstöd för gröna städer i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20). Stödet syftade till att öka främst kommunernas möjligheter för åtgärder för grönare städer, stadsnära grönska, ekosystemtjänster i urban miljö och barns utemiljöer. Regeringen anförde att det i städerna finns möjlighet att lösa många av klimat- och miljöutmaningarna och att hållbar stadsutveckling är ett viktigt medel i arbetet med att uppnå miljömålen. Vidare anförde regeringen att stödet stärker

förutsättningarna för att städerna ska utvecklas till levande, gröna, hälsosamma och trygga platser där människor möts och innovationer skapas.

Bidraget har hanterats av Boverket och har kunnat sökas av kommuner. Av Boverkets rapport Uppföljning av bidrag för gröna städer 2018 (rapport 2019:5) framgår att 195 ansökningar kom in under 2018 varav 93 ansökningar beviljades bidrag. Boverket beviljade bidrag för ca 244 miljoner kronor till bl.a. träd- och buskplanteringar, lekparker, stadsodlingar, dagvattendammar och promenadstigar, vilket främjat stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att förutsättningar för ekosystemtjänster i städerna måste säkerställas vid ett ökat bostadsbyggande och vid förtätning. Lika centralt är att tillgodose sociala värden för att våra städer och samhällen ska bli trygga och trivsamma och utgöra goda och hälsosamma uppväxtmiljöer för våra barn. Regeringen föreslår därför att ett något ändrat stöd till åtgärder införs som både främjar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana områden och stärker den sociala hållbarheten och tryggheten i städer och samhällen. Satsningen är en fristående fortsättning på det tidigare stödet Gröna städer, som hade högt söktryck.

Vidare lyfter regeringen fram i budgetpropositionen att flera initiativ till reformer har vidtagits för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Regeringen beslutade i april 2018 om den nya politiken för hållbar stadsutveckling som presenterades i Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/28:230). Vidare beslutade regeringen under 2018 om två etappmål för stadsgrönska:

1. Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.
2. En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Under 2018 påbörjade Rådet för hållbar stadsutveckling sitt uppdrag att till maj 2022 genom myndighetssamverkan verka för att genomföra den nya politiken för hållbar stadsutveckling.

Vidare har nya bestämmelser i plan- och bygglagen (2010:900) beslutats om som innebär att landstingen får ansvar för att verka för insatser som kan bidra till minskad klimatpåverkan i länet (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31). Regeringen överlämnade den 8 mars 2018 propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) till riksdagen. Boverket har i uppdrag att vara samordnande myndighet för klimatanpassning av den byggda miljön, vilket successivt stärker kommunernas möjligheter att inkludera klimatanpassning i samhällsplaneringen. Länsstyrelserna har under 2018 tagit fram

handlingsplaner för grön infrastruktur som kommer att vara ett viktigt stöd för kommunernas planering av natur- och grönområden.

Regeringen anför i propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 20) att satsningen på grönare städer har bidragit till att skapa och utveckla stadsgrönska. För att uppnå en god vardagsmiljö är det viktigt att skapa goda utemiljöer även vid nybebyggelse och förtätning av äldre områden. I sammanhanget är det också viktigt att lyfta fram betydelsen av att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse förses med relevant skydd för att en långsiktigt hållbar förvaltning av den bebyggda miljön ska uppnås.

1:19 Industriklivet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 600 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:19 Industriklivet.

Anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, förstudier och investeringar. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, utveckling, test, demonstration och investeringar. Anslaget får också användas till utgifter för berörda myndigheters arbete kopplade till stödet.

Anslaget används bl.a. för utgifter kopplade till de åtgärder som nämns ovan. Anslaget används också för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, utveckling, test, demonstration och investeringar. Industrins omställning måste fortsätta. Regeringen föreslår därför att Industriklivet stärks för att finansiera tekniksprång och understödja industrins ambitioner att ställa om. Regeringen föreslår vidare att den satsning på teknikutveckling för minusutsläpp av växthusgaser som inleddes 2019 fortsätter. Av denna anledning anser regeringen att 300 000 000 kronor bör tillföras anslaget för 2020.

För att det ska vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:19 Industriklivet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 800 000 000 kronor 2021–2027.

Motionerna

Louise Meijer m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2019/20:3296 yrkande 1 i denna del en omfördelning inom anslaget i relation till regeringens förslag. Motionärerna avvisar regeringens förslag om en ansökningsökning för Industriklivet med 300 000 000 kronor. Motionärerna föreslår i stället en egen satsning inom anslaget på 300 000 000 kronor till förmån för ett klimatavdrag. För att skapa incitament för företag att investera i tekniker som minskar eller eliminerar basindustrins utsläpp införs ett klimatavdrag. Avdragets storlek ska

vara relaterat till storleken på utsläppsminskningarna som åstadkoms. Motionärerna vill därefter behålla 300 000 000 kronor till Industrilivet. I likhet med regeringen ska anslaget sammanlagt anvisas 600 000 000 kronor.

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 400 000 000 kronor. Programmet ska minska i de delar där investeringar för att minska koldioxidutsläpp görs med känd teknik, eftersom det inte är ett effektivt sätt att använda medel, medan projekt som utvecklar ny världsunik processteknik får fortsatt stöd.

Enligt kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del ska anslaget minskas med 50 000 000 kronor. Motionärerna anser att arbetet med att fasa ut processutsläppen inom industrin behöver fortsätta och att det statliga stödet ska utökas i syfte att minska de processrelaterade utsläppen från svensk industri. Motionärerna föreslår dock en något lägre ökning än vad regeringen anvisar.

Kompletterande uppgifter

Riksdagen har antagit klimatmålet att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären 2045, och därefter uppnå negativa utsläpp. I regeringsförklaringen den 10 september 2019 anförde statsminister Stefan Löfven att det krävs stora tekniksprång för att uppnå klimatmålet.

Regeringen lanserade sommaren 2017 den långsiktiga satsningen Industrilivet som innebär ett stöd till företag hela vägen från forsknings- och innovationsprojekt till demonstrationsanläggningar och fullskalig produktion. Satsningen består av både stöd till förstudier, bl.a. detaljerade projekteringsstudier, och stöd till investeringar. Inom Industrilivet finns bidrag att söka för åtgärder som bidrar till

- att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser, eller
- negativa utsläpp genom avskiljning, transport och geologisk lagring av växthusgaser av biogent ursprung eller som tagits ut ur atmosfären.

Energimyndigheten är ansvarig för att fördela medlen. Av myndighetens regleringsbrev för 2019 framgår att den årligen med utgångspunkt i redan påbörjat arbete inom ramen för uppdraget att genomföra innovationsfrämjande insatser för att minska processindustrins utsläpp av växthusgaser (dnr N2016/06369/IFK) ska göra en sammanställning och analys över nuläget och förutsättningar när det gäller olika sektorer utsläpp, deras respektive potential till utsläppsreduktion och teknisk utveckling på området. Sammanställningen ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 31 oktober årligen.

Regeringen gav 2016 Energimyndigheten uppdraget att genomföra innovationsfrämjande insatser för att minska processindustrins utsläpp av växthusgaser. Uppdraget pågår t.o.m. den 31 december 2019 och innebär att Energimyndigheten genomför utlysningar och samordnar de statliga innovationsfrämjande insatserna för att minska den svenska processindustrins

utsläpp. Energimyndigheten ska också bedöma vilka forsknings- och innovationsinsatser som är nödvändiga inom området för att bidra till att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2045. Regeringsuppdraget genomförs i samverkan med Naturvårdsverket, Vinnova, Tillväxtanalys samt övriga berörda myndigheter.

Under 2018 har Energimyndigheten beslutat om fem projekt inom ramen för Industriklivet, bl.a. stöd till utveckling av fossilfri stålproduktion i Hybrit, där SSAB, LKAB och Vattenfall ingår. En pilotanläggning planeras och projekteras för närvarande i Luleå.

I proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 redovisas att svensk industri arbetar med innovativa lösningar och tekniksprång för att minska utsläppen. Regeringen anför att detta är avgörande, framför allt för sektorer med stor andel processrelaterade utsläpp. För att nå nettonollmålet till 2045 behövs ytterligare åtgärder för att minska utsläppen, både genom nationella åtgärder och genom skärpningar av EU ETS. Industrins omställning måste fortsätta. Regeringen föreslår därför att Industriklivet effektiviseras och stärks för att finansiera tekniksprång och understödja industrins ambitioner att ställa om. Regeringen föreslår vidare att satsningen på teknikutveckling för minusutsläpp av växthusgaser som inleddes 2019 fortsätter.

I propositionen Vårändringsbudget för 2019 föreslog regeringen en förstärkning av Industriklivet, som ska minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser (prop. 2018/19:99, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288). Stödet uppgår 2019 till 400 miljoner kronor. Samtidigt föreslog regeringen ett utökat bemyndigande för Industriklivet, som möjliggör stöd till större och mer långsiktiga projekt, samt att 100 miljoner kronor skulle avsättas under 2019 för åtgärder som innebär negativa utsläpp av växthusgaser. Vidare beslutade regeringen i juni 2019 om en ändring i förordningen (2017:1319) om statligt stöd till åtgärder för att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser för att utvidga det till att även inkludera åtgärder som innebär negativa utsläpp. Satsningarna gjordes i enlighet med januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Vidare framgår det av budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 20, bil. 1) att regeringen i början av 2018 gav Energimyndigheten i uppdrag att inrätta Energisteget. Programmet innebär att stora företag som genomfört en energikartläggning kan ansöka om bidrag för en fördjupad studie av energieffektiva åtgärder eller investeringsstöd för merkostnaden för investering i en energieffektiv åtgärd. Hittills har omkring 750 företag gjort en energikartläggning. Detta har identifierat besparingsåtgärder på sammanlagt ca 6 TWh. Omkring 450 av dessa är berättigade att söka stöd från Energisteget. Vid slutet av 2019 ska stora företag ha uppdaterat sina kartläggningar. Under 2018 beviljades 35 industriföretag stöd med 31,5 miljoner kronor inom programmet, med en kalkylerad sammanlagd besparing på 52 GWh när åtgärderna väl har genomförts.

1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 90 000 000 kronor för 2020 till anslaget 1:22 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv.

Anslaget får användas till utgifter för ras- och skredsäkring längs Göta älv samt till delegationen för Göta älv. Anslaget får användas som statsbidrag inom dessa områden samt även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Medel för Göta älv-delegationen och delfinansiering av åtgärder för ras- och skredsäkring har hittills finansierats via anslaget 1:10 Klimatanpassning. Arbetet med Göta älv ligger under Statens geotekniska institut (SGI), och delegationen för Göta älv är ett särorgan vid myndigheten. För att öka tydligheten samt underlätta uppföljningen och långsiktigheten föreslås ett eget anslag för Göta älv. Regeringen föreslår att anslaget uppgår till 90 000 000 kronor för 2020 och 115 000 000 kronor fr.o.m. 2021. Det finansieras genom att anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med motsvarande belopp.

Det finns ett befintligt bemyndigande kopplat till anslaget 1:10 Klimatanpassning som syftar till att möjliggöra stöd till projekt som löper över flera år. Regeringen föreslår i denna budgetproposition att finansiering för åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv flyttas från anslaget 1:10 Klimatanpassning till anslaget 1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv. Regeringen bedömer att bemyndigandet knutet till anslaget 1:10 Klimatanpassning också bör flyttas över till det nya anslaget. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2021–2024.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 98 129 000 kronor för 2020 till anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Anslaget får användas till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter inklusive vissa nämnder.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 956 408 000 kronor för 2020 till anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning för 2020.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader (utvärderingar, beredningsarbete, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser).

Anslaget används bl.a. för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande.

Riksdagen beslutade att anvisa 203 000 000 kronor mer till anslaget jämfört med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2019, varav 100 000 000 kronor för ökad forskning som kan vägleda arbetet för att värna miljön och stoppa klimatförändringarna (bet. 2018/19:MJU1, rskr. 2018/19:98). Regeringen menar att anslagsnivån bör vara i linje med inriktningen i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50).

Huvuddelen av de forskningsprojekt som Formas finansierar är fleråriga. För att underlätta planeringen och kunna teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor för 2021–2026.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökas med 25 000 000 kronor, bl.a. för att öka forskningen om globala miljöproblem.

I flera motioner föreslås vad regeringens forskningsmedel ska inriktas på. Enligt kommittémotion 2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 bör forskning om klimatförändringarnas påverkan på den marina miljön samt den biologiska mångfalden i våra hav och vatten prioriteras. Enligt yrkande 17 behövs fortsatt stöd till Formas för mer forskning om den marina miljön och den biologiska mångfalden i hav och vatten. Försurningen av världshaven är ett relativt nyupptäckt problem, och det finns inte tillräcklig forskning om hur försurning kommer att påverka marina ekosystem.

I kommittémotion 2019/20:597 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 lyfts behovet av ökade forskningsinsatser fram för att finna effektiva metoder att minska näringstillförseln från jordbruket.

Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) lyfter i kommittémotion 2019/20:2761 yrkande 50 fram behovet av ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom va-sektorn.

I kommittémotion 2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 78 föreslås en riktad satsning på forskning och utveckling av biobränslen för flyget.

Kompletterande uppgifter

Regeringens forskningsmedel

Av den forskningspolitiska proposition som riksdagen beslutade om våren 2017 (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208) framgår att målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd och näringslivets konkurrenskraft och som svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

I den samlade forskningspolitiken fokuseras bl.a. på att hantera samhällsutmaningar som är centrala för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen, t.ex. i fråga om klimat och hållbart samhällsbyggande (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). Syftet är både att finna lösningar på de stora samhällsutmaningarna och att öka svensk konkurrenskraft.

I enlighet med vad som föreslås i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) har regeringen gett Formas i uppdrag att inrätta tioåriga nationella forskningsprogram om bl.a. klimat och hållbart samhällsbyggande. Det nationella forskningsprogrammet inom området Klimat ska bidra till att uppnå Sveriges mål att vara ett fossilfritt välfärdssamhälle och ambitionen att vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar. För att minska människans påverkan på klimatet krävs omfattande omställning och anpassning i Sverige, inom EU och globalt. För att hantera klimatutmaningen behövs därför forskning inom flera olika ämnesområden liksom tvärvetenskaplig och tvärspektoriell forskning och innovation. Under åren 2017–2026 beräknas programmets medel uppgå till ca 130 miljoner kronor per år.

I proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 framhåller regeringen att miljöforskningen är en mycket viktig drivkraft för miljöpolitiken. Området Miljöforskning (anslagen 2:1 och 2:2) omfattar statligt stöd till forskningsinsatser inom området miljö. Forskning om miljö, klimat och samhällsbyggande vid Formas ingår i området, liksom forskningsverksamheten vid Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra), IVL Svenska Miljöinstitutet AB samt Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL), Stockholms internationella miljöinstitut (SEI, Stockholm Environment Institute) samt Internationella institutet för industriell miljöekonomi (IIIEE). Därtill pågår forskningsverksamhet vid

Naturvårdsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Statens geotekniska institut (SGI).

Vidare framhåller regeringen i propositionen att klimatomställningen kräver långsiktigt och uthålligt arbete som ständigt utvecklas i ljuset av ny kunskap och där klimatfrågan genomsyrar all relevant politik. Klimatpolitiska rådet, som Formas är värmyndighet för, har en viktig roll då de ska utvärdera hur regeringens samlade politik är förenlig med klimatmålen.

Sverige och världen står inför stora samhällsutmaningar som måste hanteras för att vi ska kunna utveckla ett modernt och hållbart välfärds-samhälle. För att uppfylla målsättningarna i klimatavtalet från Paris, Agenda 2030 och FN:s globala strategi för biologisk mångfald anser regeringen att det behövs en stark miljö- och klimatforskning. Forskning och innovation om miljö- och klimatfrågor är viktigt för att skapa en grund att stå på och för att hitta lösningar för att hantera de globala klimat- och miljöutmaningarna. Lagar, styrmedel och andra åtgärder ska bygga på ett gediget vetenskapligt underlag. Även internationella avtal på miljöområdet bygger på resultat från forskning.

Regeringen anför att forskning, teknikutveckling och innovation behövs när det gäller smart teknik, förnybara material och förnybar energi som ska bygga framtidens samhälle. För omställningen till en cirkulär ekonomi kommer bl.a. forskning och innovation om en hållbar och giftfri kedja för återvinning av material vara viktig.

Regeringens ambition är att stärka den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken ska hantera nationella och globala samhällsutmaningar, bl.a. inom klimat och miljö. Regeringen bedömer att Sverige har goda möjligheter att fortsätta vara en ledande forskningsnation. Formas har en central roll i förverkligandet av forskningspolitiken. Rådet för evidensbaserad miljöanalys vid Formas har en viktig roll att fylla för att vetenskapligt stödja arbetet med de svenska miljömålen och för att öka tillgängligheten till miljöforskning.

Försurning av världshaven

I propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 20 redovisas att klimatförändringarna redan i dag har stor påverkan på haven globalt, men även i Östersjön och Nordsjön. Klimatförändringarnas effekter på havet och kustmiljöer understryker vikten av att förbättra havets motståndskraft mot förändringarna. Regeringen avser därför att stärka arbetet med att minska negativ påverkan från övergödning och farliga ämnen samt säkerställandet av livskraftiga fiskbestånd.

Regeringen står bakom och ska arbeta vidare med resultaten från FN:s klimatkonferens i Bonn 2017 (COP 23) där framsteg gjordes för att uppmärksamma havsfrågan i klimatförhandlingarna. Regeringen avser att vara pådrivande i detta arbete och är bl.a. medordförande för initiativet Ocean Pathway som syftar till att tydliggöra havets roll inom klimatkonventionen.

Regeringen avser även att vara pådrivande i arbetet med att tydliggöra sambandet mellan klimatförändringar och havsmiljön. Kunskapen om hur klimatförändringarna påverkar havet och kustmiljöer är av stor betydelse för att kunna vidta åtgärder inom havsförvaltningen som t.ex. i arbetet med marint skyddade områden och havsplanering (planer för att visa hur havet ska användas effektivt och hållbart, nu och i framtiden). Regeringen har därför beslutat om ett tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen där beredningen ges uppdrag att ta fram en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser (dir. 2018:44). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2020.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar inom konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö (Helcom) och Nordostatlanten (Ospar). Inom Helcom har man kommit överens om ett åtgärdsprogram för Östersjön (BSAP, Baltic Sea Action Plan) som syftar till att uppnå god ekologisk status till 2021. Flera av åtgärderna kommer även att vara viktiga för att dämpa effekterna av havsförurning. Helcom har även gjort en tematisk bedömning av klimatförändringen i Östersjön. I denna rapport har havsförurning identifierats som ett viktigt bevakningsområde.

Ospar och Internationella havsforskningsrådet (ICES, International Council for the Exploration of the Sea) har tillsatt en gemensam arbetsgrupp för havsförurning som Havs- och vattenmyndigheten deltar i. Gruppen har fått uppdraget att ta fram ett förslag för ett gemensamt övervakningsprogram inom Osparkonventionens område.

Enligt uppgift från Havs- och vattenmyndigheten tyder de senaste kunskapssammanställningarna på att det finns ett stort kunskapsbehov om de gemensamma effekterna av havsförurningen och andra miljöhot mot ekosystem. Havs- och vattenmyndigheten samverkar med forskningsfinansierare nationellt och internationellt i frågor om hav, sjöar och fiske. Ett exempel på detta är Östersjöprogrammet Bonus som fokuserar på Östersjöns miljö och samhällsutveckling. Inom EU:s gemensamma forskningsarena samordnas dessutom forskning med koppling till havsförurning inom det gemensamma programområdet Hav.

I fråga om internationell forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön kan det noteras att Sverige under FN:s havskonferens i juni 2017 fattade beslut om att ge 4 miljoner kronor i bidrag till The Ocean Foundations (TOF) International Ocean Acidification Initiative. Programmet syftar bl.a. till att förstärka vetenskapliga nätverk för övervakning av havsförurning och att främja utbildning av forskare i mätmetoder.

Övergödning

I propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 20 redovisar regeringen att övergödningen fortfarande är ett omfattande problem i sjöar, kuster och hav, även om utvecklingen till viss del går åt rätt håll i bl.a. Östersjön tack vare många års arbete för bättre rening av avlopp och åtgärder inom jordbruket. För att miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning ska utvecklas positivt anser

regeringen att åtgärdstakten behöver öka. Regeringen föreslår därför en ökad satsning mot övergödning, bl.a. genom ökat stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Regeringen vill även stärka det internationella samarbetet mot övergödning och avser därför att ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att i samarbete med Statens jordbruksverk och andra berörda myndigheter utreda ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna för att minska övergödningen i Östersjön inklusive möjligheten till utsläppshandel.

I fråga om anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö har regeringen gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att inom ett antal pilotområden redovisa vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2020. För att utvärdera åtgärdsarbetet ska Sveriges lantbruksuniversitet utveckla metoder och utföra mätningar för att under tre år följa effekterna av åtgärder mot övergödning som genomförs i jordbrukslandskapet. Regeringen har även tillsatt en utredning som ska föreslå hur övergödningen kan minskas genom att drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete stärks (dir. 2018:11). Utredaren ska föreslå nya eller förstärkta styrmedel som leder till ökad användning av kostnadseffektiva åtgärder. Utredningen ska redovisas den 28 februari 2020.

Vidare har Jordbruksverket analyserat hur ersättningar kan utformas baserade på värde och resultat för att minska övergödningen, i stället för de kostnadsbaserade ersättningar som används i dag (Rapport 2018:32). Studien ska ge underlag till en kommande strategisk plan för jordbrukspolitikens insatser i Sverige.

Regeringen anför i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 23 att Sveriges förutsättningar för marin forskning samt miljöövervakning av bl.a. övergödning förstärks kraftfullt när Sveriges modernaste forskningsfartyg, R/V Svea, som ägs av Sveriges lantbruksuniversitet nu tas i bruk. Genom utbildning, forskning och miljöanalys ska Sveriges lantbruksuniversitet fortsätta att utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och därmed bidra till en hållbar utveckling och genomförande av Agenda 2030.

Stockholms universitets Östersjöcentrum har i uppdrag att stärka och synliggöra den betydande marina verksamhet som är utspridd på över tio olika institutioner vid universitetet och detta centrum bedriver bl.a. forskning om övergödning. Sådan forskning bedrivs även av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).

Va-sektorn

Forskning om avloppsvattenrening med lägre miljöpåverkan pågår vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB under perioden 2016–2019. Projektet syftar till att ta fram en ekonomisk och miljömässig konkurrenskraftig teknik för rening av ammonium i förfiltrerat kommunalt avloppsvatten genom elektrolys till vätgas. En viss del av testerna i projektet kommer att genomföras ute på reningsverket Syvab för att direkt kunna koppla tekniken till reella

avloppsvatten, och även för att på plats kunna se hur tekniken med vätgasproduktion på bästa sätt kan integreras i ett reningsverk.

Det pågår även forsknings- och utvecklingsarbete för va-teknik inom Svenskt Vatten Utveckling (SVU) som är kommunernas eget forsknings- och utvecklingsprogram om kommunal va-teknik (tidigare VA-Forsk). SVU samlar in och sprider erfarenheter från medlemmarnas egna forsknings-, utvecklings- och utredningsprojekt. SVU samlar också in behov av nya forsknings-, utvecklings- och utredningsuppdrag, samt stimulerar medlemmarna att driva gemensamt finansierade projekt. Målet är att främja utvecklingen av ny kunskap inom områdets alla delar, stödja branschens behov av kompetensförsörjning samt se till att framtagna kunskaper sprids.

Vidare har aktörer inom vattensektorn tillsammans tagit fram en nationellt förankrad strategisk forsknings- och innovationsagenda för vattensektorn i Sverige. Den kallas Vattenvisionen – för hållbara vattentjänster för god hälsa och god miljö och ska skapa förutsättningar för innovativa och hållbara lösningar på svenska och globala vattenutmaningar, öka möjligheterna för EU-finansiering samt vara vägledande för finansiering av svensk forskning och innovation inom vatten- och avloppsförsörjning. Som en fortsättning på arbetet med Vattenvisionen har aktörer inom vattensektorn skapat Vattenplattformen vars syfte bl.a. är att öka medverkan i kommande utlysningar inom Horisont 2020.

I maj 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare för att se över kommunernas skyldighet att ordna vattentjänster och bl.a. föreslå ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och styrmedel som ökar takten för åtgärder för små avlopp och återvinning av näringsämnen (dir. 2017:54). En utgångspunkt för utredningen var att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt genom korrekt tillgänglig information om lämplig va-lösning utifrån de lokala förutsättningarna. Utredaren fick sedan (dir. 2017:129) i uppdrag att även utreda vilka möjligheter som enligt nuvarande regler finns för att vidta åtgärder för anpassning av dagvattenhanteringen till ett förändrat klimat och föreslå hur va-taxan kan användas för att finansiera sådana anpassningsåtgärder. Utredningen redovisade sitt betänkande Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:13) till regeringen i maj 2018. Betänkandet har varit på remiss och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Biodrivmedel för flyget

Regeringen beslutade den 26 januari 2017 om en svensk flygstrategi (dnr N2017/00590/MRT). I strategin är en av prioriteringarna att flygets miljö- och klimatpåverkan ska minska. Biobränslen kan tillsammans med andra lösningar bidra till att minska utsläppen.

Energimyndigheten fick våren 2018 i uppdrag av regeringen att främja hållbara biobränslen för flyg. I uppdraget ingår att verka för att inrikesflyget ställer om till fossilfria drivmedel och för att även internationell bunkring vid svenska flygplatser så långt det är möjligt görs med förnybara drivmedel. För

detta ändamål ska Energimyndigheten under perioden 2018–2020 utlysa medel för att stödja forskning och utveckling av hållbara biobränslen för flyg. Energimyndigheten ska även inrätta ett innovationskluster som samlar hela värdekedjan och som tar fram en gemensam behovsanalys för att klara omställningen till fossilfrihet inom flyget. Av propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 20 framgår att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor för forskning och utveckling av hållbara biobränslen samt för att inrätta ett innovationskluster som samlar hela värdekedjan, ”från skogen till vingen”, för att bidra till omställningen till fossilfrihet inom flyget.

Enligt uppgift från Energimyndigheten har sammanlagt 17 projekt fått stöd fram till våren 2019 på området hållbara biobränslen för flyg. Projekten ska dela på totalt ca 52 miljoner kronor. Bland projekten finns t.ex. en utredning om storskalig produktion av fossilfritt flygbränsle i Östersund och att undersöka förutsättningarna för svensk produktion av biobränsle för flyg.

I februari 2018 tillsatte regeringen en utredning som skulle analysera behovet av styrmedel för att främja användningen av biobränslen inom flyget. Utredningen skulle också ta fram förslag till sådana styrmedel. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande Biojet för flyget (SOU 2019:11) i mars 2019. Betänkandet har varit på remiss och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I proposition 2019/20:1 utgiftsområde 24 redovisas att samverkansprogrammet Cirkulär och biobaserad ekonomi inom ramen för de utpekade prioriterade områdena har initierat flera satsningar. Bland annat lanserades en plattform för att utveckla hållbara biobränslen för flyg den 15 april 2019 med Rise, SAS AB och Swedavia AB i spetsen.

Inom EU driver kommissionen ett projekt, Flightpath 2020, i samverkan med myndigheter från medlemsstaterna, flygbolag, flygplanstillverkare och bränsletillverkare. Målsättningen för projektet är att ha en europeisk årlig användning av 2 miljoner ton jetbränsle från biomassa 2020. Detta skulle motsvara ca 4 procent av det totala behovet av flygbränsle inom Europa 2020. Även inom Norden finns ett liknande samarbete mellan myndigheter, flygbolag, flygplatser och andra intressenter med syfte att driva på utvecklingen och kommersialiseringen av biobränsle för den nordiska flygmarknaden. Initiativet kallas Nordic Initiative on Sustainable Aviation (Nisa).

Förslag till nya anslag

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 9 föreslås att 300 000 000 kronor anslås till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Motionärerna vill bygga ut laddinfrastrukturen för att skapa ett nätverk av publika laddstationer. Stödet ska vara teknikneutralt såtillvida att det ska kunna stötta investeringar i infrastruktur för koldioxidfria transporter som inte kan använda sig av traditionell infrastruktur för bensin och diesel. En liknande satsning föreslås i kommittémotion

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 16. Motionärerna vill införa ett teknikneutralt stöd till utbyggnad av laddstolpar och annan infrastruktur för elektrifierade vägtransporter med fokus på utbyggnad där det är samhällsekonomiskt motiverat men där det ännu så länge inte finns marknadsförutsättningar att bygga ut.

I kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 10 föreslås att 2 000 000 000 kronor anslås till ett nytt anslag med benämningen Klimatbistånd. Motionärerna vill att biståndspolitikerna i högre utsträckning ska bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och vill därför omfördela medel från det befintliga biståndet för att möjliggöra att mer pengar öronmärks till klimatbistånd.

Vidare föreslås i kommittémotion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 11 att 200 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Utsläppsbroms. Motionärerna föreslår att det införs en utsläppsbroms som innebär att Sverige köper utsläppsrätter och annullerar dem vid det tillfälle då de gör störst effekt i förhållande till den automatiska annullering som är på väg att införas i EU:s utsläppsrättshandelssystem. Syftet är att ytterligare driva på omställningen i Europa.

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 500 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Innovativ teknik för miljö och klimat. Anslaget ska inriktas på att finna lösningar på globala miljöfrågor, främst inom energi- och klimatområdet. Motionärerna anser att en sådan satsning dessutom skulle ge Sverige exportintäkter och arbetstillfällen, samtidigt som Sveriges ställning som kunskapsnation skulle stärkas.

I kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) i denna del föreslås att 50 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Strandstädning. Skräp längs med Sveriges kuster är ett återkommande problem för omkring 30 kommuner. Mestadels kommer skräpet från andra länder till följd av havsströmmar, vilket gör det svårt att förebygga med ett ändrat svenskt regelverk. Det extra stödet som getts till kommunerna sedan 2018 har visat på goda resultat, och motionärerna ser ett behov av att intensifiera arbetet och göra det mer långsiktigt.

I partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att 150 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Klimatanpassade och gröna städer. Satsningen är ett statligt stöd till kommuner för att arbeta för klimatanpassade och gröna städer. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del och yrkande 11 föreslås att 50 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Stöd till biojetproduktion. Ökad lokal produktion av biojet är lönsamt för svensk industri samt viktigt för stärkt krisberedskap, landsbygdsutveckling och regional tillväxt, anför

motionärerna. I Sverige kan lokala råvaror användas, t.ex. rester från skogsbruk. För att få fart på produktionen föreslår motionärerna att ett statligt investeringsstöd och/eller lånegarantier för biojetproduktion införs.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del samt yrkande 10 föreslås att 25 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Produktion av vätgas. I delar av landet där det inte är realistiskt att bygga ut elnät för försörjning av tunga väg- eller järnvägstransporter anser motionärerna att vätgas är ett bra alternativ. Motionärerna föreslår att möjligheterna utreds för att starta storskalig vätgasproduktion i norra Sverige för att driva tåg på Inlandsbanan (som i dag trafikeras av dieseltåg) samt bränslecellsdrivna tunga vägfordon som verkar på sträckor långt ifrån elektrifierade sträckor.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del samt yrkande 12 föreslås att 50 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Utveckling av tekniker för infångning och lagring av koldioxid. Enligt motionärerna saknas en övergripande nationell strategi för att utveckla koldioxidinfångning. En sådan strategi skulle kunna innehålla statligt stöd till grundforskning samt olika åtgärder för att skapa en marknad, både för att låta företag i konkurrens få avsättning för teknik-investeringar och för att skapa incitament för att ständigt förbättra tekniken. För att starta ett projekt med syfte att fånga in koldioxid behöver det även finnas lagrings- och transportmöjligheter. Motionärerna föreslår att en statlig utredning snarast bör genomföras om hur politiken kan medverka till att det skapas en marknad för investeringar i CCS (carbon capture and storage).

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del samt yrkande 13 föreslås att 20 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag med benämningen Snabbprövning klimatomställning industrier. Motionärerna anför att viktiga strategiska investeringar i ny klimatvänlig produktion i dag fördröjs på grund av de långa tillståndprocesserna. Motionärerna föreslår därför att det införs ett snabbspår för strategiska klimatrelaterade projekt. För att säkerställa att processen ska kunna genomföras enligt förslaget bör ett särskilt anslag inrättas för snabbprövning av klimatomställningsprojekt.

Kompletterande uppgifter

Laddinfrastruktur

Riksdagen förde upp ett nytt anslag på statens budget 2019 inom utgiftsområde 20, anslaget 1:21 Teknikneutral laddinfrastruktur, och anvisade 50 miljoner kronor till det nya anslaget att användas för att stödja utbyggnad av laddinfrastruktur inte bara för batteridrivna fordon utan även i form av tankstationer för vätgas- och bränslecellsdrivna fordon (bet. 2018/19:MJU1, rskr. 2018/19:98). I Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288) gjorde regeringen bedömningen att stöd

för investeringar i infrastruktur för alternativa drivmedel kan lämnas med medel från anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. En särskild satsning från ett nytt anslag borde därför inte genomföras. Därmed ansåg regeringen att anslaget 1:21 Teknikneutral laddinfrastruktur borde minskas med 50 miljoner kronor och avskaffas. Vidare ansåg regeringen att det beställningsbemyndigande som fanns kopplat till anslaget borde tas bort. Riksdagen följde regeringens förslag till beslut (bet. 2018/19:FiU21, skr. 2018/19:288).

När det gäller infrastrukturen för laddning av elbilar är den för närvarande under utbyggnad i Sverige. Klimatklivet bidrar till detta genom investeringsstöd till laddinfrastruktur. I budgetpropositionen för 2020 redovisas att över 30 000 nya laddpunkter för elbilar hade beviljats stöd vid slutet av 2018. Andra vanliga åtgärder i transportsektorn är uppbyggnad av tankstationer för biodrivmedel och utökad biogasproduktion. Regeringen ser över hur Klimatklivet och stödet till laddinfrastruktur ska utvecklas och effektiviseras bl.a. med anledning av den utvärdering som gjorts av Riksrevisionen. I juni 2019 fattade regeringen beslut om ändringar i förordningen (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar och om en ny förordning (2019:525) om statligt stöd för installation av laddningspunkter för elfordon för icke-publik laddinfrastruktur för andra än privatpersoner, t.ex. bostadsrättsföreningar. Syftet med den nya förordningen är att förenkla möjligheten att söka stöd till icke-publik laddinfrastruktur, och därmed skynda på omställningen av transportsektorn. För privatpersoner finns möjlighet att söka stöd för installation av laddpunkt genom ladda-hemma-stödet. Under 2018 beviljades 3 336 ansökningar totalt ca 26 miljoner kronor i stöd.

I propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 21 redovisas att det kvarstår områden i Sverige där publik laddinfrastruktur är bristfällig. Trafikverket gjorde under 2018 en översyn av hur bristen på laddinfrastruktur längs större vägar kan avhjälpas. Regeringen föreslår därför att det inom utgiftsområde 21 Energi införs ett nytt stöd på 50 miljoner kronor för laddinfrastruktur längs större vägar för att täcka de vita fläckar där detta annars inte kommer till stånd.

I budgetpropositionen för 2020 redovisas att det i december 2018 nåddes en politisk överenskommelse mellan EU:s ministerråd och Europaparlamentet om EU:s nya elmarknadsregler. Överenskommelsen innebär bl.a. tydligare regler för att underlätta etablering av laddinfrastruktur för elfordon. De ändrade och nya förordningarna trädde i kraft i juli 2019 och det reviderade elmarknadsdirektivet ska ha införlivats i svensk lagstiftning senast den 31 december 2020. Under 2018 beslutades även om ändringar i EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda som innebär att krav ställs på installation av laddningspunkter eller laddinfrastruktur för bostads- och lokalbyggnader med mer än tio parkeringsplatser vid nyproduktion och större renovering. Direktivet ska genomföras i svensk lagstiftning senast den 10 mars 2020 och kommer att främja utbyggnaden av laddinfrastruktur för elbilar.

Vidare anför regeringen i budgetpropositionen att användningen av fossil energi inom transportsektorn fortfarande är hög och att fossilberoendet måste brytas. Omställningen i transportsektorn har hittills skett med en ökad andel

förnybara drivmedel. Regeringen anför att det i framtiden krävs en ökad effektivisering och elektrifiering. Det är dock viktigt även i fortsättningen med en helhetsbild när det gäller transportsystemet och fortsatt samverkan mellan berörda myndigheter. Ökad elektrifiering kommer att vara en viktig komponent i omställningen till nettonollutsläpp i transportsektorn och industrin.

Regeringen föreslår därför att det inom utgiftsområde 22 Kommunikationer avsätts 5 miljoner kronor per år fram t.o.m. 2022 för att en elektrifieringskommission som ska påskynda arbetet med elektrifieringen av transportsektorn ska kunna tillsättas (prop. 2019/20:1 utg.omr. 22). Elektrifieringskommissionen ska bidra till att påskynda investeringar i elvägar, laddinfrastruktur för ellastbilar samt andra effektiva tillämpningar. Kommissionen ska vidare belysa finansieringsfrågor, hur el snabbt kan dras fram till vägar samt effekter på elförsörjningen av att godstrafiken ställer om. Den ska tillsammans med näringslivet och berörda aktörer skyndsamt ta fram en handlingsplan för elektrifiering av de mest trafikerade vägarna i Sverige samt i övrigt genomlysna andra möjligheter till elektrifiering.

I betänkande 2016/17:TU2 behandlade trafikutskottet regeringens proposition 2015/16:186 Gemensamma standarder vid utbyggnad av infrastrukturen för alternativa drivmedel genom vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen införlivas i svensk lagstiftning. Direktivets syfte är att främja utbyggnaden av en infrastruktur för laddningsstationer och tankstationer för att bl.a. stimulera konsumenternas efterfrågan på fordon som drivs med alternativa bränslen. En central punkt i direktivet är att varje medlemsstat ska upprätta ett nationellt handlingsprogram för utbyggnaden av infrastrukturen för alternativa bränslen. Handlingsprogrammet ska innehålla nationella syften och mål för utbyggnaden av laddnings- och tankstationer för olika typer av alternativa bränslen, såsom elektricitet, vätgas och naturgas, och olika former av stödåtgärder. Regeringen skickade ett sådant handlingsprogram till kommissionen i november 2017.

Regeringen har även presenterat en handlingsplan för fossilfria transporter och elektrifiering i skrivelsen En klimatstrategi för Sverige (skr. 2017/18:238). De åtgärder som vidtagits redovisas liksom behovet av ytterligare åtgärder. Enligt regeringen behöver Sverige bli ett transporteffektivt samhälle genom samhällsplanering, fossilfria och energieffektiva fordon, fartyg och flyg som går på hållbara drivmedel samt överflyttning av transporter till järnväg och sjöfart. Utsläppen från luftfart behöver minska, och även sjöfarten behöver effektiviseras och förbättra sin klimatprestanda. I juni 2018 lade riksdagen skrivelsen till handlingarna (bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440).

Vidare anförde statsrådet Anders Ygeman i sitt svar i augusti 2019 på fråga 2018/19:860 Satsningar på vätgas att det finns möjlighet för vätgasteknik som leder till kostnadseffektiva utsläppsminskningar att få stöd inom Klimatklivet samt för vätgasdrivna bränslecellsbussar att få stöd genom elbusspremien (klimatpremier). Statsrådet anförde att regeringen inte hade för avsikt att

återkomma med förslag på ytterligare satsningar specifikt för vätgasteknik eftersom det redan finns befintliga satsningar där vätgasteknik har möjlighet att få stöd i de fall då den kostnadseffektivt bidrar till att nå de politiska målen.

Klimatbistånd

I propositionen 2019/20:1 utgiftsområde 20 anför regeringen att utvecklings-samarbetet fyller en viktig roll i arbetet med att bidra till genomförandet av Parisavtalet globalt. Sverige kommer även fortsättningsvis att vara en ledande bidragsgivare till internationella klimatfonder. Sverige är den största givaren per capita till den gröna klimatfonden och Sveriges engagemang inom fonden är fortfarande starkt, vilket också gäller för övriga multilaterala miljö- och klimatfonder. En effektiv och kraftfull klimatfinansiering från olika källor kommer att vara avgörande för genomförande av Parisavtalet. Regeringens klimatdiplomati syftar också till att stärka det globala genomförandet av Parisavtalet.

Det framgår av Klimatredovisningen (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20, bil. 1) att Sverige bidrar till klimatåtgärder via olika multilaterala och bilaterala kanaler. Sverige stöder det multilaterala samarbetet inom klimatområdet genom ett aktivt styrelsearbete i och genom bidrag till en rad internationella klimatfonder, såsom den gröna klimatfonden (GCF, Green Climate Fund), Världsbankens klimatinvesteringsfonder (CIF, Climate Investment Fund), Globala miljöfonden (GEF, Global Environment Facility), fonden för de minst utvecklade länderna (LDCF, Least Developed Countries Fund) och fonden för anpassning av Kyotoprotokollet (AF, Kyoto Protocol Adaptation Fund). Sverige tillhör de största givarländerna i samtliga dessa klimatfonder. En utvärdering som genomfördes 2018 konstaterade att CIF, som finansierat drygt 300 projekt i 72 länder, lyckats bidra till genomgripande förändringar inom förnybar energi som bedöms bidra till att minska de globala utsläppen av växthusgaser. Enligt GCF:s rapport till klimatkonventionens parter i juni 2019 har de 102 hittills godkända projekten och programmen genererat ytterligare 12,6 miljarder US-dollar i samfinansiering från såväl offentliga som privata källor. Insatserna förväntas förbättra levnadsvillkoren för 276 miljoner människor och leda till minskade utsläpp av växthusgaser motsvarande 1,5 miljarder ton koldioxidekvivalenter.

Sverige ger också ett omfattande kärnstöd till organisationer som FN:s utvecklingsprogram UNDP, FN:s miljöprogram UNEP och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO samt de multilaterala utvecklingsbankerna, vars verksamheter också innefattar klimatinsatser. Sverige har bidragit till att Världsbanksgruppen från räkenskapsåret 2017 till 2018 ökade sitt finansiella stöd till genomförandet av Parisavtalet från 12,8 till 20,5 miljarder US-dollar. Regeringen beslutade 2018 om en ny strategi för Sveriges globala utvecklings-samarbete inom hållbar miljö, hållbart klimat och hav samt hållbart nyttjande av naturresurser 2018–2022.

Vidare redovisar regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 7) att Sverige bidrar – som en av de största givarna –

genom fonden för de minst utvecklade länderna till utformande och genomförande av nationella handlingsplaner för klimatanpassning och till en miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Sverige har bidragit till att stärka fondens effektivitet, vilket 2018 resulterade i antagandet av en ny klimatanpassningsstrategi och ett arbetsprogram som bl.a. bygger på nationella prioriteringar och behov.

Regeringen bedömer att den globala utvecklingen på miljö- och klimatområdet är negativ. Klimatrelaterade katastrofer drabbar redan utsatta befolkningar hårdast. Utsläppen minskar inte i den takt de måste för att vi ska nå målen i Parisavtalet. I denna kontext har Sverige genom påverkansarbete och klimatbistånd bidragit till förbättrad institutionell kapacitet samt stärkt motståndskraft och anpassningsförmåga när det gäller klimatförändringar i samarbetsländerna. Sveriges bistånd har även bidragit till att hejda förlusten av biologisk mångfald t.ex. genom utveckling av hållbart jordbruk. Regeringen ser positivt på de resultat som uppnåtts, samtidigt som brådskan i klimatomställningen och bevarandet av biologisk mångfald kräver snabbare och mer omfattande insatser av fler aktörer.

Vidare anför regeringen att Sverige kommer att stärka sitt stöd till den globala omställningen till klimatsmarta samhällen, som ett svar på att FN:s klimatpanel slagit fast att världens samlade utsläpp måste minska med 45 procent de närmaste tio åren för att temperaturökningen ska kunna hållas under 1,5 grader. Stöd till klimatanpassning, förnybar energi och energi-effektiviseringsåtgärder är viktiga verktyg för att styra om finansiella flöden från utsläppsintensiva och förorenande verksamheter till att i stället bidra i den nödvändiga omställningen till en klimatomfattigt hållbar utveckling. Regeringen avser att bidra med ytterligare finansiering till GCF under 2020. Stödet till Globala miljöfonden (GEF) ökar under 2020 i enlighet med tidigare beslut, vilket bl.a. inkluderar ökat stöd till biologisk mångfald. Sverige ska verka för att klimat, miljö och energifrågor, inklusive havsfrågor, ges en central roll inom EU:s finansiering av gemensamma globala nyttigheter.

Utsläppsbroms

EU:s system för handel med utsläppsrätter är ett styrmedel för att på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av växthusgaser. EU:s utsläppshandel inleddes 2005 och principen för systemet är att begränsa utsläppen. Detta görs genom att en övre gräns sätts för hur stora de totala utsläppen från företagen i systemet får vara. Denna högsta tillåtna gräns kallas utsläppstak. Den kommer att sänkas successivt för att på så sätt minska utsläppen. Utsläppstaket beslutas av kommissionen. Det nuvarande utsläppstaket innebär att utsläppen från berörda företag ska minska med 21 procent till 2020 (jämfört med 2005).

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) anförde regeringen att den såg ett behov av ytterligare åtgärder inom EU ETS och den aviserade därför ett förslag till utsläppsbroms i utsläppshandelssystemet, ett program för att köpa in och annullera utsläppsrätter. Regeringen avsatte 300 miljoner kronor per år fr.o.m. 2018 t.o.m. 2040 i och med satsningen.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) redovisade regeringen att den s.k. utsläppsbronsen skulle avskaffas. Regeringen anförde att när förslaget presenterades i juli 2016 var det inte känt att EU:s medlemsstater utifrån ett svenskt förslag skulle föreslå en löpande annullering av utsläppsrätter. Förutsättningarna för utsläppsbronsen, så som den presenterades 2016, hade således förändrats och det fanns inget behov av en utsläppsbrons.

När det gäller förslaget om en löpande annullering av utsläppsrättigheter beslutade rådet och Europaparlamentet den 23 november 2017 om en reformering av handelssystemet med utsläppsrättigheter för kommande handelsperiod (2021–2030). Beslutet innebär bl.a. att det totala antalet utsläppsrätter ska minska med 2,2 procent per år fr.om. 2021 (vilket kan jämföras med dagens 1,74 procent per år). Syftet är att uppnå målet om utsläppsminskningar på 43 procent, vilket är beslutat enligt EU:s 2030-ramverk för de verksamheter som ingår i utsläppshandeln.

Beslutet innebär också att de utsläppsrätter som årligen förs över i marknadsstabilitetsreserven (se nedan) och som överstiger föregående års auktionering, fr.o.m. 2023 kommer att annulleras. Det innebär att mer än två miljoner utsläppsrätter kommer att annulleras 2023 och att det kan komma att annulleras utsläppsrätter framöver eftersom det finns ett stort överskott. Sveriges regering arbetar för att utsläppsrätter i reserven ska annulleras.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket byggdes ett stort överskott av utsläppsrätter upp under handelsperioden 2008–2012. Även efter 2013 har överskottet fortsatt att öka eftersom utsläppen samtliga år varit lägre än antalet utsläppsrätter. Överskottet har lett till låga priser på utsläppsrätter genom åren vilket gjort det mindre lönsamt för företag att minska utsläppen. Som en första åtgärd för att minska överskottet beslutades inom EU hösten 2013 att auktioneringen av 900 miljoner utsläppsrätter under åren 2014–2016 skulle senareläggas till 2019–2020. För att undvika att stora överskott byggs upp i framtiden infördes även 2019 en s.k. marknadsstabilitetsreserv. Reservens innebär att mängden utsläppsrätter som auktioneras ut justeras automatiskt.

Innovativ teknik för miljö och klimat

Under anslaget 2:2 redovisas regeringens förslag till stöd för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. För 2020 föreslår regeringen att riksdagen anvisar 956 408 000 kronor till anslaget. Som också redovisas under anslaget 2:2 är målet för forskningspolitiken att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Regeringen framhåller att nyttiggörande av miljö- och klimatforskning ofta resulterar i miljöteknik och innovationer.

Vidare anförde statsminister Stefan Löfven i regeringsförklaringen den 10 september 2019 att det svenska näringslivets ambitiösa klimatåtaganden

imponerar. Folkligt engagemang, innovativa företag och tuffa klimatkrav leder till resultat. Ny miljöteknik och nya innovationer ger oss möjlighet att exportera produkter och tjänster som världen efterfrågar.

Formas har i uppdrag att främja och stödja forskning inom området miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Formas verksamhet omfattar såväl grundläggande forskning som innovation och nyttiggörande. Vidare har Formas i uppdrag att arbeta med strategiska innovationsprogram tillsammans med Energimyndigheten och Verket för innovationssystem (Vinnova). Utgångspunkten är att ledande aktörer från näringsliv, akademi och offentlig sektor själva definierar områden där de ser behov av, och möjlighet till, gemensamma insatser. Totalt finns 17 strategiska innovationsprogram som är knutna till någon av de tre myndigheterna. Programmet Smart Built Environment är knutet till Formas. Formas bidrar också med finansiering till programmen om nya biobaserade material, produkter och tjänster, Bio Innovation, och om resurs- och avfallshantering, RE:Source. Totalt fördelade Formas 50 miljoner kronor under 2018 inom de strategiska innovationsprogrammen.

Formas har under 2018 fortsatt sitt engagemang och deltagit i och genomfört utlysningar enskilt eller i samverkan med andra länder, däribland bilaterala forskningsprojekt med Frankrike, Sydafrika, Kina och Indien inom flera av EU:s partnerskapsprogram. Gemensam programplanering (joint programming initiative, JPI) initierades av kommissionen och EU:s medlemsstater 2009 för att samordna forskningsfinansiering och andra aktiviteter för de gemensamma samhällsutmaningarna. Formas deltar i sju av tio gemensamma programplaneringar (JPI) tillsammans med andra svenska aktörer.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) bedömer regeringen att arbetet med EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020 och även det kommande ramprogrammet för forskning och innovation Horisont Europa är viktigt för att svenska forskare ska kunna dra nytta av det europeiska samarbetet inom forskning och innovation. De planerade utlysningarna inom arbetsprogrammet för 2019–2020 ligger väl i linje med svenska intressen. Svenska aktörer bedöms ha goda möjligheter att delta i utlysningarna. Vidare anför regeringen att näringslivet är en central aktör för omställningen till ett klimatneutralt samhälle och för genomförandet av Agenda 2030. I den svenska industrin finns en växande insikt om att omställningen inte bara gör hållbarhetsmålen möjliga att nå, utan också ger konkurrensfördelar, och SEI har under 2018 samarbetat med flera branscher som stålindustrin, gruvsektorn, transportföretagen och skogsnäringen som ser ett behov av att ta fram nya och innovativa tekniklösningar, främja samhällsnytta och samtidigt öka sin lönsamhet. Många internationella avtal bygger på resultat från forskning, utveckling och innovation och många svenska forskare är aktiva i internationella forskningssamarbeten.

Regeringen anser att forskning och innovation om miljö- och klimatfrågor är viktig för att skapa en grund att stå på och för att hitta lösningar för att

hantera de globala klimat- och miljöutmaningarna. Forskning, teknik-utveckling och innovation behövs när det gäller smart teknik, förnybara material och förnybar energi som ska bygga framtidens samhälle. Regeringen bedömer att Sverige har goda möjligheter att fortsätta vara en ledande forskningsnation.

Vidare redovisas i budgetpropositionen att Stiftelsen för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL) får statlig finansiering för samfinansierad forskning vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB. Medlen ska gå till forskning som ligger nära användarna av forskningsresultaten. Forskningen samfinansieras t.ex. med aktuell bransch, näringsliv eller EU. IVL bedriver forskning och uppdragsverksamhet inom hela miljö- och hållbarhetsområdet. Totalt samfinansierade IVL 79 projekt under 2018 varav 17 är projekt inom EU:s forskningsprogram. För 2018 disponerade SIVL 47 miljoner kronor i statlig finansiering varav 37 miljoner kronor för samfinansierad forskning vid IVL. Genom samfinansiering med näringslivet (24,9 miljoner kronor) och med EU (17 miljoner kronor) resulterade detta i ett totalt utfall för forskningsfinansiering på 79 miljoner kronor.

Strandstädning

Som en del av regeringens satsning Rent hav i budgetpropositionen för 2018 infördes ett riktat statsbidrag för strandstädning i kustkommuner, en satsning med 17 miljoner kronor per år 2018–2020.

Under 2018 och 2019 har Naturvårdsverket i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten genomfört utlysningar om bidrag för strandstädning till havsnära kommuner. Kommuner, enskilt eller tillsammans, kan ansöka om bidrag för strandstädning. Stödet kan vara upp till 90 procent av kostnaderna.

Bidraget delas ut med stöd av förordning (2018:58) om bidrag till strandstädning och syftar till att samla in avfall som har flutit i land på havsstränder. Det innebär även att annat avfall som finns på stränderna samlas in, samt inbegriper åtgärder som behövs för att det insamlade avfallet ska bli behandlat. Det inbegriper även uppföljning och utvärdering av projektet.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2019 framgår att 17 miljoner kronor får användas för bidrag i enlighet med förordningen (2018:58) om bidrag till strandstädning för att stödja kommuners arbete med att samla in och hantera plastavfall och annat avfall som flutit iland på stränder vid havet. Naturvårdsverket beslutar om fördelningen av medlen efter dialog med Havs- och vattenmyndigheten.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att strandstädningsbidraget på 17 miljoner kronor som regeringen beslutade om 2018 delades ut till 30 kommuner och totalt 330 ton avfall samlades in längs stränderna.

Klimatanpassade och gröna städer

Som framgår under anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen införde regeringen ett investeringsstöd för gröna städer i budgetpropositionen för 2018

(prop. 2017/18:1 utg.omr. 20). Stödet syftade till att öka främst kommunernas möjligheter att vidta åtgärder för grönare städer, stadsnära grönska, ekosystemtjänster i urban miljö och barns utemiljöer. Stödet stärkte förutsättningarna för att städerna skulle utvecklas till levande, gröna, hälsosamma och trygga platser där människor möts och innovationer skapas. Regeringen anförde att stödet kompletterar regeringens andra verktyg för att öka städernas möjligheter att lösa dagens miljö- och klimatutmaningar, som stadsmiljöavtalen och Klimatklivet.

Som nämns under anslaget 1:18 föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2020 ett något utvidgat stöd till åtgärder som både främjar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana områden och som stärker den sociala hållbarheten och tryggheten i städer och samhällen. Satsningen är en fristående fortsättning på det tidigare stödet Gröna städer.

Ett annat verktyg som kommuner kan använda för att hantera miljö- och klimatutmaningar är som nämns ovan stadsmiljöavtalen. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 22) redovisas att regeringen 2015 införde ett särskilt stöd för att främja hållbara stadsmiljöer, de s.k. stadsmiljöavtalen. Stödet är avsett för kommuner och landsting och uppgår till 1 miljard kronor per år under perioden 2018–2029, dvs. sammanlagt 12 miljarder kronor. Åtgärderna ska leda till energieffektiva lösningar med låga utsläpp av växthusgaser och bidra till att nå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Stödet innebär möjligheter för kommuner och landsting att få upp till 50 procent i statlig medfinansiering till infrastruktur för kollektivtrafik och sedan 2017 även för cykling. Regeringen beslutade i april 2019 att ändra förordningen (2015:579) om stöd för att främja hållbara stadsmiljöer så att stadsmiljöavtalen breddas till att även omfatta åtgärder för godstransportlösningar. Ändringen trädde i kraft den 22 maj 2019. Under 2018 har Trafikverket fattat beslut om ca 430 miljoner kronor.

Regeringens satsning Klimatklivet innehåller också stöd som kommuner kan ansöka om för att hantera miljö- och klimatutmaningar. För mer information se anslaget 1:16 Klimatinvesteringar.

Stöd till biojetproduktion

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisas att regeringen i maj 2018 gav Energimyndigheten i uppdrag att utlysa medel för att stödja forskning och utveckling av hållbara biobränslen för flyg samt inrätta ett innovationskluster som samlar hela värdekedjan och som tar fram en gemensam behovsanalys för att klara omställningen till fossilfrihet inom flyget. Vid slutet av året hade elva program fått stöd, inklusive för ett innovationskluster för fossilfria flygtransporter och kraftvärmeintegrerad flygbränsleproduktion.

Regeringen tillsatte i februari 2018 en särskild utredare att analysera hur flygets användning av hållbara biobränslen kan främjas för att minska utsläppen (dir. 2018:10). Utredningen har haft i uppdrag att analysera hur flygets användning av biodrivmedel kan främjas, vid behov föreslå hur

styrmedel som är lämpligast bör utformas, belysa vilka styrmedel som bäst kan främja en långsiktig och storskalig produktion av biodrivmedel för flyg i Sverige samt bedöma vilken inblandning av biodrivmedel som på kort och lång sikt är rimlig att uppnå med hänsyn till pris, tillgång och efterfrågan i andra sektorer. Uppdraget har inte omfattat skatter.

Utredningen redovisade sitt betänkande i mars 2019. Enligt utredningen finns det goda möjligheter att producera biojetbränsle i Sverige. Utredningen konstaterar att Sverige har god tillgång på biomassa för produktion av biodrivmedel, i synnerhet lignocellulosa från skogs- och jordbruk samt massaindustri. I betänkandet föreslår utredningen bl.a. att Energimyndigheten ges i uppdrag att analysera frågan om ett investerings- eller driftsstöd ska utvecklas för produktionsanläggningar med ny teknik som initialt är för kostsam för att kunna konkurrera i reduktionsplikten. Betänkandet har varit på remiss och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

För mer information om pågående forskning och innovation kring biojetbränsle, se anslaget 2.2.

Produktion av vätgas

I regeringens förslag i propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99, bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288) föreslog regeringen en förstärkning av anslaget 1:19 Industrilivet som ska minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser. Stödet uppgår 2019 till 400 miljoner kronor. Samtidigt föreslog regeringen ett utökat bemyndigande för Industrilivet som möjliggör stöd till större och mer långsiktiga projekt och att 100 miljoner kronor skulle avsättas under 2019 för åtgärder som innebär negativa utsläpp av växthusgaser. Regeringen beslutade i juni 2019 om en ändring i förordningen om Industrilivet för att utvidga det till att även inkludera åtgärder som innebär negativa utsläpp.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) föreslår regeringen att anslaget 1:19 Industrilivet stärks för att finansiera tekniksprång och understödja industrins ambitioner att ställa om. Regeringen föreslår vidare att satsningen på teknikutveckling för minusutsläpp av växthusgaser som inleddes 2019 fortsätter. Av denna anledning anser regeringen att 300 miljoner kronor bör tillföras anslaget för 2020. För mer information, se anslaget 1:19.

I sitt svar från augusti 2019 på den skriftliga frågan 2018/19:860 av Mattias Bäckström Johansson (SD) Satsningar på vätgas anförde statsrådet Anders Ygeman följande:

Som Mattias Bäckström Johansson konstaterar undertecknade Sverige den 25 juli den icke-bindande deklARATIONEN som innebär att EU:s medlemsstater ska forska kring, och utveckla, vätgas som energikälla och fordonsbränsle. Regeringen genomför redan i dag en rad satsningar där vätgasteknik har möjlighet att få stöd.

Den energiforskning som finansieras med bidrag från Statens energimyndighet (Energimyndigheten) styrs idag av det riksdagsbundna målet att forskning och innovation på energiområdet ska bidra till uppfyllandet av uppställda energi- och klimatmål, den långsiktiga energi- och klimatpolitiken samt energirelaterade miljöpolitiska mål. Utifrån detta

beslutar Energimyndigheten självständigt om medel till forskningsprojekt, oavsett teknik, som behövs för att uppnå de riksdagsbundna målen.

Genom regeringens långsiktiga satsning Industriklivet kan industrin få stöd att ställa om till ny teknik för att minska sina processrelaterade utsläpp av växthusgaser. Det första projektet som beviljats stöd inom Industriklivet, Hybrit, gäller just vätgasteknik för att möjliggöra stålproduktion utan att använda kol.

Vidare finns det möjlighet för vätgasteknik som leder till kostnadseffektiva utsläppsminskningar att få stöd inom Klimatklivet samt för vätgasdrivna bränslecellsbussar att få stöd genom elbusspremien. Med anledning av de redan befintliga satsningar där vätgasteknik har möjlighet att få stöd i de fall då den kostnadseffektivt bidrar till att nå de politiska målen så avser regeringen i nuläget inte att återkomma till riksdagen med förslag på ytterligare satsningar specifikt för vätgasteknik.

Med bidrag från Energimyndigheten har tidigare Svenskt Stål AB (SSAB), Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB) och Vattenfall investerat i byggandet av ett lager för vätgas vid Hybrits pilotanläggning för fossilfritt stål. Vätagaslagret beräknas vara i drift mellan 2022 och 2024. Vidare invigdes den 16 oktober 2019 den första anläggningen för produktion av vätgas i Luleå. Anläggningen är en del av en nationell testbädd där forskningsinstitutet RISE och Swerim med stöd från industrin fått medel från Vinnova för att testa och utvärdera olika tillämpningar för elektrolys och vätagaslagring. I testbädden ska olika tillämpningar för elektrolys och vätagaslagring kunna testas och utvärderas.

Snabbprövning av klimatomställningsprojekt

Riksdagen tillkännagav i betänkande 2016/17: MJU22 behovet av förenklade och förkortade tillståndsprocesser. Utskottet anförde att de generellt sett långa handläggningstiderna i tillståndsärenden måste åtgärdas. Utskottet ansåg att det i detta avseende t.ex. kan övervägas om företag som vill göra miljöförbättrande åtgärder, och då ofta måste söka om sina tillstånd, bör premieras genom att ges en s.k. grön gräddfil, dvs. en skyndsammare handläggning i tillståndshanteringen. Vidare ansåg utskottet att det bör ställas upp tydliga mål för hur lång tid handläggningen bör få ta i normalfallet i olika slags tillståndsärenden.

I regeringens skrivelse 2018/19:75 om åtgärder under 2018 redovisade regeringen att tillkännagivandet om förenklade och förkortade tillståndsprocesser (2016/17: MJU22) inte var slutbehandlat. Regeringen anförde i skrivelsen att den tillsatta utredningen som behandlar de aktuella frågorna (M2018/00234/Me) hade redovisats till Regeringskansliet (Ds 2018:38 Anpassad miljöprövning för en grön omställning)

Regeringskansliet gav i januari 2018 en utredare i uppdrag att undersöka om det nuvarande systemet för miljöprövning av miljöfarlig verksamhet är utformat på ett sätt som främjar investeringar som driver teknik- och metodutvecklingen mot minskad negativ miljöpåverkan. Utredaren fick även i uppdrag att föreslå åtgärder för att prövningen av verksamheter enligt miljöbalken ska främja investeringar som bidrar till en grön omställning.

Utredningen skulle även föreslå hur miljöprövningsprocessen kan bli effektivare och mer ändamålsenlig. Utredningen var en åtgärd inom regeringens arbete med Smart industri.

Utredningen presenterade sitt betänkande Anpassad miljöprövning för en grön omställning (Ds 2018:38) i oktober 2018. Där konstateras bl.a. att tidigare genomförda effektiviseringsåtgärder vid införandet av ändringstillstånd får betraktas som framgångsrika och har bidragit till en effektivare och mer ändamålsenlig miljöprövningsprocess. Utredaren har även tittat på möjligheten att införa en s.k. grön gräddfil. Utredarens slutsats är att det med nuvarande prövningsorganisation och miljölagstiftningens systematik inte vore ändamålsenligt med ett förtursförfarande för vissa mål och ärenden.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisas att regeringen arbetar vidare med att effektivisera miljöprövningen och beakta de förslag som kom fram i utredningen. Som ett led i effektiviseringen har regeringen gett länsstyrelserna och Domstolsverket i uppdrag att fr.o.m. verksamhetsåret 2020 samla in statistik om gällande handläggningstider för miljöprövningen. Statistiken ska sedan redovisas till Naturvårdsverket, som ska sammanställa, analysera och presentera uppgifter som kommit in om miljöprövningen.

Vidare anförde statsminister Stefan Löfven i regeringsförklaringen den 10 september 2019 att prövningsprocesser och regelverk behöver ses över så att hänsyn tas till både samhällsnytta och lokal miljöpåverkan när ett projekt prövas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (2019/20:MJU1y) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 20. De ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:FiU1, rskr. 2019/20:59). Enligt utskottets bedömning är den fördelning på anslag och de bemyndiganden om ekonomiska åtaganden som regeringen har föreslagit väl avvägda. Utskottet hänvisar i denna del till de kompletterande uppgifter som har redovisats under respektive anslag ovan. Utskottet har heller inget att invända mot den investeringsplan som föreslås för Naturvårdsverket. Därmed tillstyrker utskottet de anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som regeringen har föreslagit för budgetåret 2020 och avstyrker motionärernas alternativa budgetförslag. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndiganden att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden. Utskottet tillstyrker dessutom regeringens förslag om en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för 2020–2022 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar. Samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.

Sverige har minskat utsläppen av växthusgaser mer 2017 och 2018 än vad Sverige åtagit sig under EU:s ansvarsfördelningsbeslut som reglerar medlemsstaternas årliga utsläppsutrymme mellan 2013 och 2020. Det innebär att det uppstår överskott, dvs. återstår ett innehav av utsläppsenheter (s.k. annual emission allocation, AEA) efter avräkning mot åtagandet inom EU. Avräkningen mot Sveriges åtagande för 2017 väntas pågå t.o.m. mars 2020 medan avräkningen för 2018 väntas inledas i slutet av 2020. Regeringen bedömer att överskottet av AEA från 2017 kommer att motsvara ca 5,3 miljoner ton och överskottet från 2018 ca 4,5 miljoner ton koldioxid-ekvivalenter. För att bidra till en ökad ambition i fråga om att minska utsläppen inom EU föreslår regeringen att överskotten av utsläppsenheter för 2017 och 2018 tas bort. Under ansvarsfördelningsbeslutet får medlemsstaterna uppfylla en mindre del av sina åtaganden med utsläppsminskningssenheter som utfärdats för projekt under Kyotoprotokollet. Sverige har ett innehav av sådana enheter som förvärvats genom programmet för internationella klimatinsatser. Med tanke på Sveriges stora överskott av AEA ser dock regeringen inget skäl att använda sig av internationella utsläppsminskningssenheter, och avsikten är att uppfylla Sveriges åtagande under ansvarsfördelningsbeslutet med endast AEA. Sverige har möjlighet att spara utsläppsenheter till kommande år eller föra över utsläppsenheter till andra medlemsstater.

Utifrån utsläppsutvecklingen samt prognosen till 2020 för medlemsländerna förväntas efterfrågan på utsläppsenheter från andra medlemsstater vara begränsad. Mot bakgrund av detta och att det saknas ett marknadspris bedömer regeringen att inget ekonomiskt värde kan anges för det svenska överskottet av AEA. Under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod, dvs. 2013–2020, kommer varje AEA att vara kopplad till en tilldelad utsläppsenhet under Kyotoprotokollet, s.k. assigned amount unit (AAU). Det innebär att för varje AEA som tas bort under EU:s

ansvarsfördelningsbeslut måste också en AAU annulleras under Kyoto-protokollet. Utfärdandet av AAU är dock avhängigt av när Kyotoprotokollet för den andra åtagandeperioden träder i kraft. Det är osäkert när detta kommer att ske, vilket innebär att annullering av AAU för borttagna AEA kan genomföras först senare. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att genomföra borttagning av de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren. Detta innebär också att motsvarande mängd utsläppsenheter för Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod 2013–2020 kommer att annulleras när det är möjligt.

Utskottets ställningstagande

I budgetbeslutet för 2018 bemyndigade riksdagen regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2016 som inte skulle komma att behövas för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115). Utskottet framhöll, liksom vid tidigare motsvarande beslut, att åtgärden att ta bort utsläppsenheter både garanterar att de utsläppsminskningar som har gjorts blir bestående och skickar en tydlig signal om ansvar i klimatpolitiken. Utskottet finner inte skäl att ändra sin inställning i denna fråga. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör bidra med en ökad ambition i fråga om utsläppsminskningar inom EU och tillstyrker det efterfrågade bemyndigandet.

Annulering av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats under 2017 och 2018.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats under 2017 och 2018. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

Genom programmet för internationella klimatinsatser har Sverige förvärvat utsläppsenheter utfärdade under Kyotoprotokollet för utsläppsminskningar som har åstadkommit genom projekt i andra länder. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera de drygt 7,5 miljoner utsläppsenheter, i form av certifierade utsläppsminskningar (CER, certified emission reduction), i Sveriges innehav som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och har levererats under 2017 och 2018. Genom beslut om annullering intar Sverige en ledande position för att minska utsläppsutrymmet och höja ambitionsnivån under åtagandeperioden. Avsikten har varit att de förvärvade utsläppsenheterna skulle kunna användas för det nationella målet till 2020 om det behövs. Enligt prognosen uppgår den ackumulerade volym utsläppsenheter som levereras t.o.m. 2022 inom ramen för programmet till maximalt ca 36 miljoner ton. Hittills har Sverige annullerat ca 14,5 miljoner förvärvade utsläppsenheter som genererats under Kyotoprotokollets första och andra åtagandeperioder. Utsläppsgapet för att nå etappmålet till 2020 med bara inhemska åtgärder var vid den senaste bedömningen 0,9 miljoner ton. Det kommer därför inte att finnas behov av alla förvärvade utsläppsenheter, och regeringen anser att det bästa för klimatet är att annullera de utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och har levererats under 2017 och 2018. Alternativen till annullering vore att spara utsläppsenheterna eller att sälja dem. Om de såldes skulle efterfrågan vara begränsad, och på grund av de stora överskotten på marknaden har priserna på CER länge varit mycket låga. Att annullera enheterna utesluter att de säljs och släpps ut på marknaden.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare bemyndigat regeringen att annullera Sveriges överskott av utsläppsutrymme från Kyotoprotokollets första åtagandeperiod (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:MJU1, rskr. 2017/18:115). Utskottet har inte ändrat sin inställning utan anser fortfarande att det är angeläget att Sverige intar en ledande position i klimatpolitiken och bidrar till att utrymmet att släppa ut växthusgaser minskas. Utskottet tillstyrker därför förslaget om att bemyndiga regeringen att annullera utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har levererats t.o.m. 2017 och 2018.

Storskalig myggbekämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om storskalig myggbekämpning.

Motionerna

I motion 2019/20:2810 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 1 anförs att en väl fungerande bekämpning av översvämningsmygg är en förutsättning för att människor ska kunna leva i nedre Dalälven och att det krävs en väl etablerad metod för myggbekämpning. Enligt motionären saknas det grund för en avvisande inställning till bekämpning av stickmygglarver med hjälp av bakterien BTI. Motionären anser även att kostnader för alternativa myggbekämpningsåtgärder ska redovisas (yrkande 2). Därtill efterlyser motionären stöd till utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg (yrkande 3).

Enligt motion 2019/20:3035 av Patrik Lundqvist m.fl. (S) ska behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmygg på särskilt utsatta platser ses över. Motionären understryker vikten av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer.

Kompletterande uppgifter

Proteinkristaller från bakterien BTI är en av de aktiva substanser mot stickmygglarver som används i bekämpningsmedlet Vectobac G. Kemikalieinspektionen är den myndighet som beslutar om produktgodkännande för bekämpningsmedel. Det nuvarande produktgodkännandet av Vectobac G gäller t.o.m. april 2025.

I Sverige är spridning av BTI den mest beprövade metoden för att begränsa akut förekomst av översvämningsmygg. För att BTI ska ha någon effekt krävs det att medlet sprids vid rätt tidpunkt i förhållande till mygglarvernas utvecklingsstadier. Om det sprids för tidigt hinner medlet bli verkningslöst före larvernas utveckling till vuxna mygg. Om det sprids för sent har larverna kläckts, och BTI har ingen effekt. Eftersom det krävs kunskap och finns ett behov av kontroll vid storskaliga bekämpningsinsatser finns det regler för bekämpning med BTI. Olika regler gäller för olika typer av områden, och därför hanterar olika myndigheter ansökningar om tillstånd för myggbekämpning med BTI.

I juni 2013 fick Naturvårdsverket i uppdrag att utvärdera effekterna av bekämpning av översvämningsmygg med BTI för att säkerställa att denna metod inte har negativa effekter på den känsliga miljön. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i november 2015 (NV-05266-13). I sin rapportering av uppdraget påpekade myndigheten att kunskapen om effekterna av BTI på andra taxonomiska grupper i ekosystemet är bristfällig och att ytterligare studier behövs. Av denna anledning anser både Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket att BTI inte är en långsiktigt hållbar lösning på myggproblematiken. Myndigheterna ser därför ett behov av alternativa lösningar för att på sikt kunna undvika storskaliga bekämpningsinsatser.

I maj 2016 fick Naturvårdsverket ytterligare ett uppdrag att dels bevaka forskningsläget vad gäller åtgärder för att minska förekomsten av

översvämningsmygg, dels sprida information om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Därtill ingick det i uppdraget att bevaka forskningsläget vad gäller bekämpning av översvämningsmygg. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 30 mars 2017 (NV-04189-16).

Naturvårdsverket anför i sin redovisning av uppdraget att förebyggande arbete för att minska förekomsten av översvämningsmygg har en positiv effekt. Naturvårdsverket har arbetat med att identifiera olika metoder för att förebygga förekomsten av mygg. Hävd, slåtter, betesdrift, dikesunderhåll, buskröjning, minskad övergödning och reglering av vattennivån är några förebyggande åtgärder som kan vidtas för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Dessutom har reglering av vattenföringen betydelse för myggproduktionen.

Myndigheten anför att förebyggande metoder på lång sikt kan minska behovet av bekämpningsmedel som BTI. För att underlätta för alla intresserade att ta del av den kunskap som finns inom området upprättade Naturvårdsverket i mars 2017 en webbsida med samlad information om alternativa bekämpningsmetoder. Naturvårdsverkets uppdrag att bevaka forskningsläget vad gäller både åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg och bekämpning av översvämningsmygg kvarstår.

Därtill redovisade länsstyrelserna i Gävleborg och Värmland i mars 2017 för regeringen en sammanställning av regional kunskap om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg (M2013/03034/Nm). Redovisningen baserades på uppdraget om regionala landskapsstrategier som genomfördes 2010–2013 av Länsstyrelsen i Gävleborg i samarbete med länsstyrelserna i Dalarna, Uppsala och Västmanland. I redovisningen lyfter länsstyrelserna fram att forskning visar att det är möjligt att begränsa massförekomst av översvämningsmygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket är SIT (sterile insect technique) en metod som bygger på att släppa ut steriliserade mygganar som har behandlats med röntgenstrålning, vilket förstör deras könsceller. Enligt Naturvårdsverket är det i dagsläget osäkert om metoden kan anpassas till svenska förhållanden.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har Naturvårdsverket och landsbygdsprogrammet under ett antal år bidragit finansiellt till myggbegränsningen. Jordbruksverket har genom landsbygdsprogrammet utlyst stöd för insatser som syftar till att begränsa förekomst av mygg. För 2018 har anslaget omfattat ca 3,3 miljoner kronor. Det omfattar både stöd för bekämpning och andra åtgärder för att hindra massförekomst av mygg. Insatserna ska leda till att förbättra förutsättningarna för de som lever och driver verksamheter i områden som förväntas bli drabbade av massförekomst av mygg.

Naturvårdsverket har också medel för att stödja bekämpning av översvämningsmygg, och i regleringsbrevet för 2019 finns en möjlighet att

använda medel för kostnader som avser arbete med bl.a. begränsning av massförekomst av översvämningsmygg. Regeringen har bifallit de ansökningar om tillstånd till bekämpning som kommit in. En förutsättning för stöd till bekämpning är att en ansökan kommit in.

I Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) föreslog regeringen att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 skulle ökas med 12 miljoner kronor. Regeringen ansåg att det är viktigt att arbetet med myggbekämpning ges goda förutsättningar och att anslaget av denna anledning borde höjas. Riksdagen anvisade anslaget i enlighet med regeringens förslag (bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288).

Som svar på fråga 2018/19:489 Myggbekämpning anförde miljö- och klimatminister Isabella Lövin den 17 april 2019 att regeringen liksom tidigare regeringar anser att problemen med översvämningsmygg till stor del är ett regionalt ansvar och att det är viktigt att finna långsiktiga lösningar på problemen med massförekomster. Det pågår ett långsiktigt arbete där regeringen har skapat noder för kunskap och forskning om metoder för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Vidare lyfte ministern fram regeringens förslag till satsning i Vårändringsbudget för 2019 och att satsningen gör det möjligt att öka takten i arbetet med att ta fram långsiktiga alternativa lösningar på problemen med översvämningsmygg. Slutligen anförde statsrådet att det enligt miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett s.k. Natura 2000-område. Nedre Dalälvens Utvecklings AB hade hos Naturvårdsverket ansökt om att under 2019 få bekämpa stickmygglarver bl.a. inom Natura 2000-områden i Dalälvens översvämningsvåtmarker. Naturvårdsverket beslutade att överlämna frågan om tillåtlighet enligt Natura 2000-bestämmelserna till regeringen. Regeringen beslutade den 11 april 2019 att tillåta Naturvårdsverket att lämna tillstånd att bekämpa stickmygglarver i Natura 2000-områden i Dalälvens översvämningsvåtmarker.

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare år vill utskottet betona att både den nuvarande och tidigare regeringen har uttalat att bekämpning av mygg med BTI inte är en långsiktigt hållbar lösning. Dels är kunskapen om effekterna av BTI på ekosystemet bristfällig, dels finns det risk att myggen utvecklar resistens mot bekämpningsmedlet som då blir verkningslöst. Dessutom krävs det god kunskap om när och hur BTI ska spridas för att få effekt samtidigt som den känsliga miljön i nedre Dalälven behöver tas i beaktande.

Utskottet välkomnar att Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser har identifierat alternativa bekämpningsåtgärder. Av länsstyrelsens erfarenheter att döma är det möjligt att begränsa massförekomst av mygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning. Även regeringens satsning i

vårändringsbudgeten för 2019 med extra medel till myggbekämpning gör det möjligt att ta fram långsiktiga alternativa lösningar.

Mot denna bakgrund bedömer utskottet att det redan pågår ett aktivt arbete både för att förebygga förekomsten av mygg och för att bekämpa mygg när massförekomst är ett faktum. Motionerna 2019/20:2810 (KD) yrkandena 1–3 och 2019/20:3035 (S) bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Reservation

Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2020

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt reservanternas förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 2,
2019/20:597 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 och
2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) samt
avslår proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 punkt 4 och motionerna
2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 9,
2019/20:1323 av Sten Bergheden (M),
2019/20:1392 av Hans Hoff och Erica Nådin (båda S),
2019/20:1919 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L),
2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 16,
2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1, 8 och 17,
2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 1, 10–13, 38 och
50,
2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 78,
2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 2,
2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1,
2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 och
2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 1–11.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

=utskottet

c) Godkännande av en investeringsplan

=utskottet

Ställningstagande

Utgifter inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård har vuxit kraftigt sedan 2014. Under perioden 2010–2014 var förändringarna i utgifterna små medan ökningen mellan 2014–2018 innebar mer än en dubblering. Sverigedemokraterna föreslår en minskad budget relativt regeringen men

genom att de satsningar som föreslås har en högre kostnadseffektivitet så uppnås samma resultat.

Den 27 november 2019 fastställde riksdagen utgiftsområdenas utgiftsramar för 2020. Riksdagen antog då en ram för utgiftsområde 20 som är 4 109 miljoner kronor högre än Sverigedemokraterna har föreslagit i kommittémotion 2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD). Vi vidhåller vår uppfattning om utgiftsramens nivå och anser att anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård bör fördelas enligt följande:

Vi föreslår en minskning av anslaget 1:1 Naturvårdsverket med 169 miljoner kronor jämfört med regeringens budget. Kostnadsutvecklingen för myndigheten har varit mycket kraftigt stigande under de senaste åren. När landet står inför betydande utmaningar inom så många sektorer, inklusive den kommunala sektorn, skolan, polisen och försvaret, bör Naturvårdsverkets anslag återställas till tidigare nivå. Därtill föreslår vi i kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. yrkande 2 att en fristående myndighet för jakt- och viltfrågor ska inrättas. Jakt och viltförvaltning är en viktig fråga för många människor i stora delar av landet och bör inte hanteras av en stor statlig myndighet med många ansvarsområden. Det finns därför starka skäl att överföra detta ansvar från Naturvårdsverket till en renodlad myndighet för jakt- och viltfrågor.

När det gäller anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur föreslår vi en minskning med 215 miljoner kronor jämfört med regeringens budget. Förvaltning av skyddad natur är ett viktigt område. Värdefulla och känsliga naturområden kräver skötsel för att måna om deras speciella naturvärden. Skötseln av reservat och andra formellt skyddade områden är i dag ofta eftersatt. I framtida skötsel måste även hänsyn tas till risken för att skadegörare kan sprida sig från bevarad gammal skog till intilliggande skogsfastigheter. Det bör bli lättare för markägare att få ersättning för artbevarande inslag i brukandet av deras mark genom avtal med myndigheter. Markägare vars brukande redan inskränkts men som inte fått ersättning för detta bör ha kompenserats senast under 2019. Efter en period av kraftigt ökade arealer skyddad natur behövs nu en period av konsolidering, där mer fokus läggs på att hantera de arealer som redan är skyddade.

För anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden föreslås en förstärkning med 31 miljoner kronor jämfört med regeringens budgetförslag. Sverige har omkring 80 000 förorenade områden och saneringen av dessa är mycket eftersatt. Sanering av förorenade områden är ett miljömål som anses svårt att uppnå i tid samtidigt som det är ett miljömål som vi har mycket goda möjligheter att påverka.

Anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer får användas till utgifter för internationella miljörelaterade organisationer. Vi förordar en översyn av dessa medlemskap med inriktningen att minska anslaget med 10 miljoner kronor för 2020 jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:8 Klimatbonus föreslår vi att anslaget stryks helt, vilket innebär en minskning relativt regeringens förslag med 1 760 miljoner

kronor för 2020. Vid halvårsskiftet 2018/19 infördes ett nytt beskattningssystem för personbilar kallat bonus–malus. Genom att höja skatten för bilar med utsläpp över 95 g koldioxid per km och samtidigt ge en premie till bilar med utsläpp under 60 g koldioxid per km är tanken att nybilsinköpen ska styras om. Det är dock endast ett antagande att en bil med låga utsläpp kommer att ersätta en bil med höga utsläpp. Systemet kan leda till ökad försäljning av bilar med låga utsläpp utan att för den skull minska försäljningen av andra bilar. Den stora resursanvändningen det innebär att tillverka en bil, särskilt en elbil, gör också att osäkerheten i systemets effektivitet kan ifrågasättas. Elbilar är dyra och ligger prismässigt utom räckhåll för en stor andel av befolkningen. Vi föreslår därför att systemet slopas och att beskattningen återgår till förutvarande system.

För anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) föreslås en sänkning med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens budgetförslag, vilket motsvarar nivån på upparbetade medel under de senaste åren.

Vi föreslår en ökning av anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar med 500 miljoner kronor eftersom stödet visat sig ha mycket hög kostnadseffektivitet. Sverigedemokraternas klimatpolitik har som utgångspunkt att Sverige har ett av västvärldens allra lägsta utsläpp per capita samt att oljeberoende och utsläpp av växthusgaser i högsta grad är globala frågeställningar. Det ter sig därför naturligt att vidta åtgärder så att satsningar på detta område görs i en internationell kontext, varför vi förordar en ökning av anslaget. Exempel på hur Sverige kan bidra till såväl lägre användning av fossila bränslen som till utveckling är stöd till utbyggnad av vattenkraft, solenergi och annan förnybar energiteknik. Sverigedemokraterna vill även bidra internationellt till att bevara och utveckla skogar som hotas att överföras till annan markanvändning, som exempelvis i Sydostasien till oljepalmsplanteringar eller i Sydamerika till jordbruks- och betesmarker.

Vi föreslår en minskning av anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur för 2020 med 476 miljoner kronor jämfört med regeringens budget. Huvudanledningen är att regeringen håller för hög takt i fråga om statligt ianspråktagande av natur som är skyddsvärd. Vi har med oro noterat att den förra regeringen undandrog ytterligare mycket stora arealer skogsmark från brukande. Sverigedemokraterna ställer sig inte bakom denna snabba utökning av arealerna totalt skyddad skog. Det är ofta ett ineffektivt och dyrt sätt att skydda arter, det begränsar möjligheterna till det brukande av skogen som utgör en basverksamhet för en stor del av Sveriges lantbrukare och en viktig källa till arbetstillfällen på landsbygden, det minskar volymerna av virke tillgängliga för skogsindustrin som är en av våra viktigaste exportindustrigrenar, det minskar möjligheterna till successivt ersättande av fossila material och bränslen med biobaserade sådana från skogen och det innebär inte sällan att skogsägares äganderätt begränsas i en sådan grad och på ett sådant sätt så att det närmar sig övergrepp. Vi vill ha ett tillfälligt stopp för såväl utökad formellt skydd av skog som för identifiering och registrering av nyckelbiotoper. Under

stopperperioden förordar vi en noggrann utredning av vad som skyddats hittills, vad som kan behöva ytterligare skyddas och vad som i tillräckligt hög grad är skyddat. Under den tid som arealerna skyddad skog inte utökas bör även de fall där ersättningsfrågor inte är lösta kunna slutföras. Viss omfördelning av skyddade arealer kan också komma i fråga, varvid viss areal avförs från skydd medan annan tillförs. Länsstyrelserna har vidare under några år arbetat med att ta fram handlingsplaner för grön infrastruktur. Från Sverigedemokraternas sida vill vi understryka att enskilda markägares skogs- och jordbruk inte ska underkastas statlig styrning på landskapsnivå; det är markägaren som ska planera sitt brukande.

Vi föreslår att anslaget 1:16 Klimatinvesteringar tas bort helt för den kommande budgetperioden, vilket innebär en minskning relativt regeringens förslag med 1 955 miljoner kronor. Vi avvisar regeringens satsningar som innebär stora kostnader medan nyttan är svår att mäta. Sverige tar redan på sig mycket större utsläppsminskningar än jämförbara länder, trots att våra koldioxidutsläpp per capita är bland EU:s allra lägsta. Vi anser att budgetmedel främst bör fokuseras på effektiva miljöinsatser, framför allt på forskning och innovation för att ta fram realistiska alternativ till fossil energi, inklusive förnybar energi och ny kärnkraft, och för att utveckla bioekonomi, inklusive biologiska drivmedel. Budgetmedlen bör även fokuseras på internationella insatser där nyttan av pengarna är större, exempelvis på aktivt skogsbruk som ett alternativ till att överföra skog till annan markanvändning, såsom sker i Indonesien till oljepalmsplanteringar och i Brasilien till jordbruk och betesmark. Sveriges lantbruksuniversitet har visat att den årliga ökningen av Sveriges växande virkesförråd motsvarar omkring 80 procent av landets koldioxidutsläpp. Denna effekt räknas inte in i den vanliga uppgiften om att medelsvensken släpper ut omkring 5 ton koldioxidekvivalenter per år, en nivå som ändå är en av OECD:s lägsta. Det skulle vara fullt möjligt att med ytterligare ökade tillväxthöjande åtgärder i skogsbruket inom några årtionden helt kompensera för Sveriges koldioxidutsläpp. Ökningen av mängden bundet kol i våra skogar är en följd av aktivt brukande. En politik som stöder aktivt brukande i kombination med naturskyddande åtgärder är därför ett av de allra mest effektiva sätten att minska nettoutsläppen av koldioxid. Detta sammantaget leder till en mycket effektivare klimatpolitik i en global kontext. Vi sänker dieselskatten inom jord- och skogsbruk, vilket bidrar till att bevara jordbruk och därmed öppna landskap, vilket är positivt för den biologiska mångfalden samtidigt som det förbättrar förutsättningarna för våra gröna näringar. Sänkt dieselskatt ger även mer långsiktiga förutsättningar för aktivt skogsbruk, vilket ger positiva klimateffekter genom ökad tillväxt av skogen. Vi föreslår därför att anslaget Klimatinvesteringar stryks ur statens budget för 2020.

När det gäller anslaget 1:17 Klimatpremier föreslår vi en minskning med 170 miljoner kronor årligen för den kommande budgetperioden. Stödet fungerar i dag som ett marknadsintroduktionsstöd, vilket är principiellt problematiskt. Det bör inte vara statens roll att introducera nya varor och

tjänster på marknaden som för tillfället inte efterfrågas och satsningen kan inte sägas ligga till grund för en effektiv klimatpolitik.

Anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen föreslås tas bort helt för den kommande budgetperioden, vilket innebär en minskning relativt regeringens förslag med 50 miljoner kronor för 2020. Regeringen har inte påvisat att detta skulle vara ett effektivt sätt att öka tryggheten i samhället. Vi anser att det är ett renodlat politiskt projekt med oklara ambitioner och låg effektivitet för biologisk mångfald. Dessutom är begreppet grönare städer mest relevant i länder där skugga är en grundläggande faktor för att minska hettan och därigenom behovet av luftkonditionering och sötvatten. Vi anser att detta projekt saknar tillräcklig relevans för Sverige och därför inte bör förverkligas med statliga anslag. Stadsbyggnation bör dessutom även i fortsättningen främst vara en kommunal angelägenhet. Sverigedemokraterna förordar snarare mer inflytande från medborgarna och de boende. Därför tar vi bort samtliga medel från anslagsposten.

Anslaget 1:19 Industrilivet föreslås minskas med 400 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Sverigedemokraterna vill rikta in statens stöd till industrin mot åtgärder som stärker landets basnäringars konkurrenskraft genom produktutveckling och relaterad utveckling, inte minst inom stål- och bioekonomisektorer, samtidigt som miljö- och klimatnytta eftersträvas. För att tydliggöra detta föreslår vi ett anslag för innovativ teknik för klimat och miljö om 500 miljoner kronor, samtidigt som stödet till Industrilivet minskas till 200 miljoner kronor för 2020. Medlen ska användas till stöd till projekt som Hybrit, som utvecklar ny världsunik processteknik, men inte till triviala investeringar för minskning av koldioxidutsläpp med känd teknik.

Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning föreslås ökas med 25 miljoner kronor jämfört med regeringens budgetförslag. Vi ser i Formas en viktig aktör för att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation i områden knutna till miljö och areella näringar och för utveckling av bioekonomiområdet. Vi vill också lägga in en högre växel vad gäller forskning om globala miljöproblem i ett vidare perspektiv och avsätta mer medel för detta ändamål. I kommittémotion 2019/20:597 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 framhåller vi behoven av ökade forskningsinsatser för att finna effektiva metoder att minska näringstillförseln från jordbruket. Det mesta tyder på att åtgärder mot övergödning till land är mest effektivt. Det behövs mer forskning för att få fram effektiva åtgärder samtidigt som kunskapsspridningen måste bli bättre.

Vidare vill vi inrätta ett nytt anslag kallat Innovativ teknik för klimat och miljö om 500 miljoner kronor årligen inriktat mot framtida lösningar, med relevans främst för energi- och klimatområdet. Utveckling av produkter som gynnar bioekonomin och klimatet i Sverige kan även spridas till andra länder och därmed leda mot betydande förbättringar globalt. En balanserad miljödebatt bör ha sin utgångspunkt i att världens befolkning ökar och att efterfrågan på energi och resurser måste mötas. Kunskap, teknik och internationellt samarbete är nyckelord inför denna osäkra framtid. Exempelvis

ger teknikutveckling som resulterar i energilösningar som minskar intresset för fossil energi en global och bestående effekt i och med att även andra länder kommer att vara intresserade av att använda tekniken. Dessutom ger det Sverige exportintäkter och arbetstillfällen, samtidigt som Sveriges ställning som kunskapsnation stärks. Motsvarande effekt nås inte av insatser som bara är inriktade på att minska koldioxidutsläpp i Sverige.

Därtill föreslår vi ett nytt anslag, Strandstädning, om 50 miljoner kronor årligen för den kommande budgetperioden. Skräp ut med våra kuster är ett återkommande problem hos ett trettital kommuner. Mestadels kommer skräpet från andra länder till följd av havsströmmar, vilket gör det svårt att förebygga med ett ändrat svenskt regelverk. Det extra stödet som getts till kommunerna sedan 2018 har visat på goda resultat och vi ser ett behov av att intensifiera arbetet och göra det mer långsiktigt.

I de delar vi inte framför någon annan uppfattning än regeringen gäller det som anförs i budgetpropositionen för 2020 om anslagens belopp och ändamål. Vi ställer oss även bakom de bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområde 20 som regeringen föreslår och den investeringsplan som föreslås för Naturvårdsverket.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (M)

Louise Meijer (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M) anför:

I motionen Återupprätta samhällskontraktet – en budget för Sverige (2019/20:3060) presenteras Moderaternas budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

När samhällskontraktet hotas av utbredd otrygghet och bristande välfärd, när Sverige tillryggalagt den starka konjunkturen och ändå på många sätt står sämre rustat än när vi gick in i den, när svenska folket inte upplever att de får valuta för sina skattepengar, då krävs kloka prioriteringar. I Moderaternas budgetmotion prioriteras därför det som är viktigast för Sverige.

Det handlar om att återupprätta samhällskontraktet genom betydande öknings av de generella statsbidragen till välfärden och den största trygghetssatsningen i modern tid, samtidigt som försvaret stärks. Det handlar om att förbättra sammanhållningen mellan både stad och land och över generationer. I Moderaternas budgetmotion sänks skatten på bensin och diesel med 1 krona från årsskiftet samtidigt som skatten för pensionärer sänks dubbelt så mycket och för dubbelt så många, jämfört med i regeringens budgetproposition. Det handlar inte minst också om hur Sverige ska få fler jobb och högre tillväxt. Det behöver löna sig bättre att jobba. I Moderaternas budgetmotion tas ett stort grepp om bidragen, och skatten på arbete sänks i alla inkomstgrupper. Sveriges tillväxt är beroende av en trygg elförsörjning. Dessutom är elektrifieringen central i vår klimatomställning. I Moderaternas budgetmotion föreslås ett omfattande elektrifieringspaket med satsningar på bl.a. fjärde generationens kärnkraft. Alla ungdomar ska kunna möta framtiden med rätt kunskaper. I vår budgetmotion utökas därför också undervisningstiden i skolan. Det är reformer som skulle ta tag i Sveriges största problem.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och motionärernas budgetförslag mot varandra som helheter, och beslut om budgeten fattas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken avstår vi från ställningstagande i fråga om anslagens fördelning inom utgiftsområde 20. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i motion 2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 25 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi avvisar regeringens förslag om att öka

förvaltningsutgifterna för Naturvårdsverket 2020–2022 och minskar även anslaget för 2020–2022 till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer. Vidare anser vi att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minskas med 400 miljoner kronor 2020–2022 jämfört med regeringens förslag för att finansiera andra prioriterade reformer. Anslagen 1:6 Kemikalieinspektionen och 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut bör minskas med 2 miljoner kronor respektive 3 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

När det gäller anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö anser vi att det bör ökas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige är till stor del omgivet av hav och har en lång kustlinje. Havet ger oss livsmedel, möjligheter att transportera varor och personer samt möjligheter till rekreation. I hav, sjöar och vattendrag finns dessutom en stor del av jordens biologiska mångfald. Samtidigt utsätts hav, sjöar och vattendrag för stora påfrestningar. En del havsområden är kraftigt trafikerade. Mänsklig aktivitet bidrar till övergödning, försurning, utsläpp av farliga ämnen och marin nedskräpning. Moderaterna fortsätter att vidta kraftfulla åtgärder för att förbättra havs- och vattenmiljön. Vi avvisar regeringens satsning på havs- och vattenmiljön med 240 miljoner kronor till förmån för vår egen större satsning med totalt 250 miljoner kronor per år 2020–2022.

När Moderaterna satt i regering skapades en statlig medfinansiering av lokala vattenvårdsprojekt, det s.k. LOVA-bidraget. Bidraget betalas ut av länsstyrelserna till lokala vattenvårdsprojekt som minskar mängden kväve och fosfor eller miljögifter i haven. Exempelvis har LOVA-bidraget gått till va-planering och va-åtgärder, inventering av avlopp, effektivare avloppsrening, lantbruksåtgärder som installering av kalkfilter, strukturkalkning och fosfordammar, samt tömningsanläggningar för båttoalett och båtvtvätt för fritidsbåtar. LOVA-bidraget har visat sig effektivt för att minska övergödningen, spridningen av giftiga ämnen och för att minska förlusten av biologisk mångfald. Vi vill därför öka dessa bidrag med 70 miljoner kronor per år 2020–2022.

Östersjöområdet är till följd av långsam vattenomsättning mycket känsligt för övergödning. För att minska övergödningen krävs internationellt samarbete och gemensamma ansträngningar. Det är glädjande att samtliga länder runt Östersjön genom Helsingforskommissionens Baltic Sea Action Plan har åtagit sig att till 2021 minska utsläppen av näringsämnen. Trots detta är det nödvändigt att förbättra det gemensamma Östersjöarbetet. Vi avsätter därför årligen 50 miljoner kronor 2020–2022 för en förstärkning av det internationella arbetet i fråga om både Östersjön och Västerhavet samt för ytterligare åtgärder mot övergödning och nedskräpning.

Den biologiska mångfalden i många av våra hav och vattendrag hotas av att kemikalier, läkemedel och mikroplaster sprids ut. Övergödningen är ett annat stort problem i Östersjön där syrefria bottenar breder ut sig. Torsken är

svårt utsatt i Östersjön, och de vetenskapliga rekommendationerna är ett stopp för torskfisket i Östersjön under 2020. Därför föreslår vi ett riktat stöd till Havs- och vattenmyndigheten för forskning om den marina miljön och den biologiska mångfalden i våra hav och vatten. Stödet ska omfatta 50 miljoner kronor årligen 2020–2022.

Stranderosionen gör att landmassor försvinner ut i havet och kan leda till stora kostnader både för samhället och för de personer som drabbas. Stora och unika naturvärden riskerar att förstöras, och den för kustkommunerna viktiga turistnäringen påverkas negativt. För att motverka stranderosion finns möjlighet att återföra sand som erosionen tagit med sig från stränderna ut till havs. Vi anslår 30 miljoner kronor per år 2020–2022 för att förebygga och åtgärda stranderosion.

Det har tidigare saknats tillräcklig lagstiftning som reglerar vissa typer av miljöfarlig verksamhet. Det har lett till att miljöfarligt avfall har dumpats i haven. Staten bör ta ett större ansvar för att miljöfarligt avfall som har identifierats i haven bärgas för att undvika större skador på den marina miljön. Vi avsätter därför 10 miljoner kronor per år 2020–2022 för att bärga miljöfarligt avfall i havet.

Vatten är en lokal resurs. Det innebär att tillgång till, och hot mot, rent vatten varierar i olika delar av landet. Historiskt har inte vatten varit förslag. en begränsad resurs i Sverige och därför används det i många fall ineffektivt. Nya utmaningar kräver ökade investeringar för att trygga vattenförsörjningen på lång sikt. Vid behandlingen av budgeten för 2019 föreslog Moderaterna och Kristdemokraterna ett nytt stöd till lokala initiativ och investeringar i ny teknik. Riksdagen biföll detta. Stödet syftar till att medfinansiera åtgärder som tryggar tillgång till dricksvatten och motverkar effekter av torka. Åtgärderna kan omfatta inventering av befintliga vattentäkter, nya brunnar och vattensnål teknik men även långsiktiga åtgärder som anläggning av vattenmagasin och våtmarker. Vi avsätter 40 miljoner kronor per år 2020–2022 till detta stöd.

Vidare satsade vi i budgeten för 2019 på att stödja investeringar i avancerad reningsteknik i syfte att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster. Riksdagen biföll även dessa förslag. I enlighet med kommittémotion 2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 1 bör satsningen på dessa stöd fortsätta.

Anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar bör ökas med 50 miljoner kronor per år 2020–2022 jämfört med regeringens förslag eftersom vi anser att det är ett kostnadseffektivt sätt att minska utsläppen och bidra till internationellt klimatsamarbete. Vidare anser vi att anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten bör minskas med 2 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag till följd av att pris- och löneomräkningen reduceras med 50 procent för att finansiera andra prioriterade reformer.

Vi anser att anslaget 1:16 Klimatinvesteringar bör avskaffas helt och minskar därmed anslaget med 1 955 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. För 2021 minskas anslaget med 1 835 miljoner kronor och 2022 med 1 855 miljoner kronor. Klimatklivet har kritiserats av såväl Riksrevisionen

som Konjunkturinstitutet för att vara ineffektivt. Stödet har i vissa fall betalats ut till åtgärder som skulle ha genomförts även utan stödet och i andra fall till åtgärder med liten eller ingen klimatnytta. Trots det utökar regeringen stödet i sin budget. Vi vill avskaffa hela stödet till Klimatklivet, inklusive laddhemma-stödet, för att prioritera mer effektiva insatser för att minska utsläppen av växthusgaser.

Anslaget 1:17 Klimatpremier minskas med 120 miljoner kronor per år 2020–2022 jämfört med regeringens förslag för att finansiera andra prioriterade reformer. Anslaget 1:18 Stöd till gröna och trygga samhällen minskas med 50 miljoner kronor 2020, 150 miljoner 2021 och 200 miljoner kronor 2022 jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:19 Industriklivet avvisar vi regeringens förslag om en anslagsökning med 300 miljoner kronor per år till förmån för vår egen satsning inom anslaget med lika mycket pengar per år 2020–2022. Vi föreslår ett klimatavdrag för basindustri som investerar i teknik som kan minska eller helt eliminera utsläppen. Sverige har en omfattande basindustri med gruvnäring, stålindustri, cementproduktion, kemiindustri och massa- och pappersindustri. Basindustrin har kommit långt i att minska sina utsläpp men måste precis som alla andra sektorer fortsätta att minska dem. För att skapa incitament för företagen att investera i tekniker som minskar eller eliminerar basindustrins utsläpp inför vi ett klimatavdrag. Avdragets storlek ska vara relaterat till storleken på utsläppsminskningarna som åstadkoms. Vidare behåller vi 300 miljoner kronor till Industriklivet. Totalt tillförs anslaget, i likhet med regeringens förslag, 600 miljoner kronor per år.

I fråga om anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning föreslår vi ingen annan anslagsnivå än vad regeringen gör. Samtidigt föreslår vi i kommittémotion 2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 att regeringen prioriterar forskning om klimatförändringarnas påverkan på den marina miljön och den biologiska mångfalden i våra hav och vatten. Enligt yrkande 17 bör Formas få fortsatt stöd för forskning inom den akvatiska miljön kopplad till biologisk mångfald.

Vi vill avsätta 300 miljoner kronor 2020 och 500 miljoner kronor per år 2021 och 2022 till ett nytt anslag, Laddinfrastruktur. Elektrifiering är en av nycklarna för att minska utsläppen från transportsektorn. För att bidra till omställningen av transportsektorn och främja att fler väljer och vågar investera i laddbara, miljövänligare fordon behöver staten, där det är samhälls-ekonomiskt motiverat, ta ett ansvar för utbyggnaden av laddinfrastruktur för att skapa ett nätverk av publika laddstationer. Stödet ska vara teknikneutralt i det avseendet att det ska kunna stötta investeringar i infrastruktur för koldioxidfria transporter som inte kan använda sig av traditionell infrastruktur för bensin och diesel. Även i kommittémotion 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 16 föreslås ett teknikneutralt stöd till utbyggnad av laddstolpar och annan infrastruktur för elektrifierade vägtransporter.

Vidare föreslår vi att 2 000 miljoner kronor per år 2020–2022 avsätts till ett nytt anslag, Klimatbistånd. Vi vill att biståndspolitiken i högre utsträckning

ska bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och vill därför öka klimatbiståndet. Alla länder måste bidra till att minska utsläppen av växthusgaser om vi ska klara klimatutmaningen. På samma gång måste fattigare länder och människor tillåtas göra samma välståndsresa som vi har gjort i Sverige. Ekonomisk utveckling måste därför gå hand i hand med minskade utsläpp.

Sverige lägger en relativt liten andel av biståndet på åtgärder för att minska utsläppen. År 2018 avsattes ca 3,4 miljarder kronor eller knappt 14 procent av Sidas utbetalningar till åtgärder för en miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling. Det är för lite för att få bukt med en av mänsklighetens största utmaningar. Vi vill därför omfördela medel från det befintliga biståndet för att möjliggöra att mer pengar öronmärks till klimatbistånd. Syftet är att minska beroendet av fossil energi i utvecklingsländer för att minska utsläppen av växthusgaser.

Slutligen föreslår vi att 200 miljoner kronor per år 2020–2022 avsätts till ett nytt anslag, Utsläppsbroms. Vi återinför den utsläppsbroms som regeringen avskaffade under 2018 i modifierad form i enlighet med Konjunkturinstitutets resonemang. Utsläppsbromsen innebär att Sverige köper utsläppsrätter och annullerar dem vid det tillfälle då de gör störst effekt i förhållande till den automatiska annullering som är på väg att införas i EU:s utsläppsrätts-handelssystem. Syftet med utsläppsbromsen är att ytterligare driva på omställningen i Europa, exempelvis är det avgörande att utsläppen från den europeiska kolindustrin skyndsamt minskar.

2. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Vänsterpartiet tar i sin budgetmotion – En plan för jämlikhet och grön omställning – ett helhetsgrepp om de växande klyftorna. Vi vill att Sverige åter ska bli världens mest jämlika land. Vi vet att ekonomisk jämlikhet är bra för ett lands utveckling. I jämlika samhällen är hälsan bättre, tryggheten större, den ekonomiska tillväxten högre. Även skolresultat och kreativitet påverkas positivt och jämställdheten mellan kvinnor och män har kommit längre.

Under de senaste decennierna har ojämlikheten i samhället ökat. Samtidigt har skattesystemets omfördelning kraftigt försämrats. Den relativa fattigdomen har fördubblats på mindre än tio år. Samtidigt har den ekonomiska eliten fått det allt bättre i Sverige.

I det läget lägger regeringen fram en budget som främst gynnar rika män, på välfärdens bekostnad. Personer med inkomster på över 60 000 kronor i månaden får sänkt skatt i och med att värnskatten tas bort nästa år. De nödvändiga satsningarna på välfärden uteblir, trots att det runt om i Sverige kommer larmrapporter om stora nedskärningar inom skolan, barnpsykiatrin, äldreomsorgen och sjukvården. Vänsterpartiet har andra prioriteringar. Därför lägger vi fram en plan med reformer för att öka jämlikheten i samhället.

Vänsterpartiet vill satsa på den generella välfärden, satsningar som är centrala för ett jämlikare samhälle. Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter de ekonomiskt mest utsatta och miljön och klimatet i fokus. Förslagen finansieras framför allt genom höjda kapitalskatter och genom att höja skatten för höginkomsttagare. Regeringens budget däremot vidgar klyftorna i samhället och leder till underfinansiering av välfärden i ett läge där behoven är stora. Inte heller den nödvändiga klimatomställningen klarar regeringen.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 20 är en del av vårt budgetalternativ som är en helhet. Eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken väljer jag att avstå från ställningstagande i fråga om anslagens fördelning inom utgiftsområde 20. I stället redovisar jag i detta särskilda yttrande de förslag som Vänsterpartiet presenterar i partimotion 2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör ökas med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget är underdimensionerat i förhållande till behovet av att sköta och förvalta skyddade områden och bevara hotade arter. Ett ökat anslag möjliggör även nya lokala och kommunala projekt inom ramen för LONA (lokala naturvårdssatsningar) samt restaurering och nyanläggning av våtmarker. Åtgärderna har stor betydelse för den biologiska mångfalden och ökar möjligheterna för utövande av friluftsliv i naturen, vilket har positiva effekter på folkhälsan och naturturism.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden bör det ökas med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Det är nödvändigt att komma åt källor till utsläpp av miljögifter, och behovet av saneringsåtgärder är fortfarande stort. Ett ökat anslag möjliggör även ökade åtgärder för förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas för att möjliggöra bostadsbyggande.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö bör ökas med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Ett ökat anslag till lokala vattenvårdsprojekt som bl.a. minskar näringsbelastningen i våra vattendrag och hav och därmed minskar övergödningen, LOVA (lokala vattenvårdsprojekt), ger möjlighet till ett brett spektrum av åtgärder för att nå god vattenstatus genom att exempelvis öka upptag och återcirkulering av näringsämnen.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur bör ökas med 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. För att bromsa utarmningen av biologisk mångfald måste natur med höga naturvärden skyddas i snabbare takt. Sverige når inte det nationella målet om att 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden ska få formellt skydd. Inte heller når Sverige, med nuvarande insatser, det internationella målet om att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden ska vara skyddade för att uppnå ett ekologiskt representativt och sammanhängande nätverk. Ett ökat anslag möjliggör även

att fler markägare ges möjlighet till ersättning vid bildande av t.ex. naturreservat. Sammanlagt föreslås en ökning av anslaget under perioden 2020–2022 med 750 miljoner kronor.

När det gäller anslaget 1:16 Klimatinvesteringar bör det ökas med 550 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Utsläppen behöver minska betydligt snabbare än de gör för närvarande i Sverige. Investeringsstöden behöver öka för att åstadkomma de systemskiften som krävs för att nå klimatmålen. För ny teknik behöver marknaden statliga insatser i form av riskdelning och finansiering för att investera i de fossilfria lösningarna. Inte minst inom transportsektorn finns ett stort investeringsbehov i fossilfria lösningar där effekter för våra klimatmål även är möjliga på lite kortare sikt. Genom utbyggnad av biogas och produktion av andra biobränslen stärker vi jord- och skogsnäringens möjligheter att bidra till såväl omställning av egen energianvändning som produktion av biobränslen i Sverige och högre grad av självförsörjning.

Av de 550 miljoner kronorna för 2020 ska 300 miljoner kronor användas för laddinfrastruktur och 250 miljoner kronor ska avsättas till utbyggnad av biogas och produktion av andra biobränslen. År 2021 ska 400 miljoner kronor användas för laddinfrastruktur och 500 miljoner kronor 2022 medan 250 miljoner kronor ska avsättas årligen 2021 och 2022 till utbyggnad av biogas och produktion av andra biobränslen.

Anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen bör avvecklas och därmed minskas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag till förmån för Vänsterpartiets egna satsning på klimatanpassade och gröna städer. Det är en satsning som är större i omfattning än regeringens anslag och som även stöder klimatanpassade åtgärder.

Vidare ska ett nytt anslag, Klimatanpassade och gröna städer, inrättas och 150 miljoner kronor avsätts till detta. Anslaget är ett statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönare städer. Statligt bidrag ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Anslaget ska bl.a. möjliggöra åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

3. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer av arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi

förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra.

Den svenska ekonomin har gått in i en avmattningsfas med dystrare utveckling av investeringar, export och tillväxt både i Sverige och i omvärlden. Nedgången i ekonomin får konsekvenser på arbetsmarknaden, där de som haft svårt att få jobb i högkonjunktur hamnar i ett långvarigt utanförskap när vi rör oss mot en lågkonjunktur. Bostadsmarknaden fungerar dåligt för stora grupper. Tryggheten brister bl.a. på grund av en polisorganisation som är för liten och fungerar för dåligt. Sjukvårdsköerna växer och äldre lever i ensamhet och isolering i väntan på fler äldreboendeplatser. Inför dessa utmaningar står regeringen med få eller inga svar. I stället för att möta samhällsproblemen genomför regeringen och dess stödpartier spretiga reformer, dåligt anpassade till den konjunktur vi befinner oss i och den verklighet som människor möter.

I stället behövs nu en tydlig politisk inriktning för Sverige som lägger det mindre angelägna åt sidan och som genomför de strukturellt riktiga reformer som möter de problem samhället står inför. Kristdemokraternas förslag till statsbudget innehåller därför stora resurstillskott till vård, omsorg, socialtjänst och rättsväsen för att främja välfärd och trygghet för alla. Vi genomför strukturellt riktiga reformer för att rusta Sverige för sämre tider. Vi satsar på fler vård- och boendeplatser och bättre villkor för välfärdens personal. Vi föreslår att kommunsektorn får ytterligare generella tillskott och vi genomför jobbreformerna som på sikt förbättrar kommunernas ekonomi.

Vi lägger långt mer än regeringen på rättsväsendets myndigheter och genomför flera förslag för att stoppa rekryteringen av unga till kriminalitet. Vi har en rad förslag på hur vi ökar möjligheterna för de som bor i glesbygden att få tillgång till den samhällsservice de har rätt att vänta sig. Och våra skattesänkningar görs inte bara för de knappt 5 procent med högst inkomster, utan för alla.

Vi vill skapa fler jobb för de som står utan, genom skattereformer som gör det mer lönsamt att arbeta och får fler jobb att växa fram. Vi vill lösa kompetensbristen genom drivkrafter som får de som orkar och vill att jobba ett par år extra och som får unga att utbilda sig och snabbare komma i jobb. Vi vill se sänkta marginalskatter så att fler finner det mödan värt att utbilda sig och göra karriär, inte minst inom välfärdsyrkena. Och att kraftfulla reformer genomförs på bostadsmarknaden så att fler kan flytta till den plats där utbildningen eller jobbet finns.

Samtidigt som vi genomför reformer för att lösa problem här och nu lägger vi fokus på förebyggande åtgärder som ökar människors livskvalitet, men också avlastar välfärdens verksamheter. Genom att barn rör sig mer, genom att äldre snabbare får flytta till ett boende med gemenskapsmöjligheter, genom att utbilda mer vårdpersonal och genom att sätta in insatser för unga i riskzonen innan de fastnar i kriminalitet.

Kristdemokraterna sätter välfärd och trygghet före annat. Och vi vill genomföra reformer som stärker samhällsgemenskapen. Det är vad Sverige behöver nu.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den som Kristdemokraterna önskar väljer jag att avstå från ställningstagande i fråga om anslagens fördelning inom utgiftsområde 20. Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Kristdemokraterna vidhåller sin uppfattning att anslagen inom utgiftsområdet 20 borde ha begränsats med 1 937 000 kronor på det sätt som framgår av kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 1. I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning och förslag som presenteras i denna motion.

För anslaget 1:1 Naturvårdsverket föreslås en sänkning med totalt 25 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Förvaltningsanslaget för Naturvårdsverket kan minskas med 10 miljoner kronor till följd av att verksamhetens omfattning bedöms minska med Kristdemokraternas budgetförslag. Även regeringens förslag om digitaliserad miljöinformation avvisas, vilket minskar anslaget med ytterligare 8 miljoner kronor årligen. För 2020 föreslås även att insatser för hållbara textilier avbryts, vilket innebär en besparing med 7 miljoner kronor och 18 miljoner kronor 2021–2022. Därtill föreslås i kommittémotion 2019/20:693 av Magnus Jacobsson m.fl. yrkande 9 att det ska upprättas en ny viltvårdsmyndighet. Svensk rovdjurspolitik drabbar samerna på ett orimligt sätt. För att möjliggöra en levande renskötsel måste reglerna för skydds jakt underlättas. Enligt motionärerna kan detta inte hanteras på ett bra sätt av dagens ansvariga myndighet, utan en ny viltvårdsmyndighet bör ansvara för dessa frågor.

När det gäller anslaget 1:2 Miljöövervakning avvisas regeringens förslag om utökad miljöövervakning och anslaget minskar därför med 80 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Även den utökning av åtgärderna för biologisk mångfald som regeringen föreslår tillbakavisas och anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur minskas därför med 400 miljoner kronor årligen jämfört med regeringens budgetförslag.

För anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö föreslås en sänkning med 240 miljoner kronor årligen jämfört med regeringens förslag. Havsmiljön är ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna, och tillsammans med Moderaterna utformades ett budgetförslag för 2019 som innebar att ytterligare 200 miljoner kronor tillfördes arbetet för en förbättrad havsmiljö. Det är fortfarande prioriterat att avloppsreningsverk ska utrustas med avancerade reningsmetoder som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar. Det bör även inom anslaget genomföras en satsning på insamling av s.k. spökgarn. Förutom de åtgärder som beskrivs i Kristdemokraternas budgetmotion för utgiftsområde 20 finns det inte ytterligare behov av att utöka

anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön. Den satsning på åtgärder för havsmiljön som regeringen föreslår tillbakavisas därför.

När det gäller anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten föreslås att det minskas med 12 miljoner kronor årligen jämfört med regeringens förslag. Besparingen avser myndighetens förvaltningsanslag.

Regeringens satsning på Klimatklivet tillbakavisas, vilket innebär att anslaget 1:16 Klimatinvesteringar minskas med 1 155 miljoner kronor årligen jämfört med regeringens förslag. Detta föreslås för att nyttan av satsningen kan ifrågasättas. I flera fall harmonierar förslagen dåligt med EU:s politik på respektive område, inte sällan motverkas de effekter som uppstår i Sverige av effekter i övriga medlemsstater. Kristdemokraterna motsatte sig genomförandet av Klimatklivet redan för två år sedan och är fortfarande kritiska och säger därför nej till att utöka Klimatklivet.

Anslaget 1:17 Klimatpremier föreslås minska med 70 miljoner kronor årligen i förhållande till regeringens förslag, då regeringens förslag att förlänga ekobonus med 50 miljoner kronor årligen samt införande av bonus för ellastbilar och elarbetsmaskiner på 20 miljoner kronor avvisas.

För anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen föreslås en sänkning med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Ansvaret för att olika städer och samhällen ställs om till långsiktig hållbarhet, både ekologiskt och socialt, vilar i första hand på kommunerna. Kristdemokraterna ser därför ingen anledning till att stödja den föreslagna statliga satsningen på gröna samhällen.

Anslaget 1:19 Industriklivet minskas med 50 miljoner kronor 2020, 100 miljoner kronor 2021 och 200 miljoner kronor 2022 jämfört med regeringens förslag. Arbetet med att fasa ut processutsläppen inom industrin behöver fortsätta och det statliga stödet föreslås utökas men med en något lägre ökning än i regeringens förslag. I stället bör det inrättas ett särskilt anslag för infångning och lagring av koldioxid.

I fråga om anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning föreslås ingen annan anslagsnivå än vad regeringen gör. I yrkande 50 i budgetmotionen framhålls dock behovet av ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom va-sektorn.

Vidare föreslås att ett nytt anslag, Stöd till biojetproduktion inrättas och tilldelas 50 miljoner kronor 2020 och 100 miljoner kronor årligen 2021–2022. För att snabbt öka produktionen av biobränsle för flyget behövs fler godkända produktionsvägar och fler råvaror. I Sverige kan t.ex. rester från skogsbruk användas. Ökad lokal produktion är lönsamt för svensk industri, och viktig för stärkt krisberedskap, landsbygdsutveckling och regional tillväxt. För att få fart på produktionen föreslås att ett statligt investeringsstöd och/eller lånegarantier för biojetproduktion införs. I kommittémotion 2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 78 föreslås därtill att det bör göras en riktad satsning på forskning och utveckling i fråga om biobränslen för flyget. För detta ändamål bör 100 miljoner kronor tilldelas ett nytt anslag inom utgiftsområde 22: Forskning om miljövänligt flyg.

Kristdemokraterna föreslår även att ett nytt anslag, Produktion av vätgas, inrättas och tilldelas 25 miljoner kronor 2020 och 50 miljoner kronor årligen 2021–2022. I delar av Sverige där det inte är realistiskt att bygga ut elnätet för tunga väg- eller järnvägstransporter är vätgas ett bra alternativ. Möjligheterna att starta storskalig vätgasproduktion i norra Sverige bör därför utredas.

Som nämnt ovan föreslås att ett nytt anslag för infångning och lagring av koldioxid inrättas och tilldelas 50 miljoner kronor 2020, 100 miljoner kronor 2021 och 200 miljoner kronor 2022. Det saknas en övergripande nationell strategi för att utveckla koldioxidinfångning (CCS) i Sverige och därför bör en statlig utredning om hur politiken kan medverka till tillkomsten av en marknad för investeringar i CCS genomföras.

Vidare bör ett nytt anslag, Snabbprövning av klimatprojekt, inrättas och tilldelas 20 miljoner kronor årligen. I dag fördröjs viktiga investeringar i ny klimatvänlig produktion på grund av de långa tillståndsprocesserna. Därför föreslås att det för strategiska klimatrelaterade projekt införs ett snabbspår, som skulle garantera en tillståndsprocess på max tolv månader.

Därtill föreslås i kommittémotion 2019/20:3157 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) att klimatbiståndet utökas med 1 000 miljoner kronor. Denna satsning görs inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, och ska användas för att utöka Sveriges bidrag till den gröna klimatfonden GCF.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:1 Budgetpropositionen för 2020 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra borttagning av de utsläppsrätter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2017 och 2018 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra annullering av Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats t.om. 2017 och 2018. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2020–2022 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.
4. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2020 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i propositionen.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en fristående myndighet för jakt- och viltfrågor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:597 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av ökade forskningsinsatser för att finna effektiva metoder att minska näringstillförseln från jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska upprättas en ny viltvårdsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1323 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlägga den nya viltmyndigheten till Skaraborg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1392 av Hans Hoff och Erica Nådin (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att fortsätta med statligt stöd till rening av avloppsvatten från läkemedelsrester och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1919 av Robert Hannah och Helena Gellerman (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Kemikalieinspektionen från Stockholm till Göteborg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2627 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om teknikneutralt stöd till utbyggnad av laddstolpar och annan infrastruktur för elektrifierade vägtransporter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till investeringar i avancerad vattenreningsteknik för att avskilja bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera forskning om klimatförändringarnas påverkan på den marina miljön samt den biologiska mångfalden i våra hav och vatten och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Formas och forskning inom den akvatiska miljön kopplad till biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2694 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vätgasproduktion i norra Sverige och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av ett statligt investeringsstöd och/eller lånegarantier för biojetproduktion och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en statlig utredning snarast bör genomföras om hur politiken kan medverka till tillkomsten av en marknad för investeringar i CCS och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett snabbspår för prövning av strategiska klimatprojekt och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avloppsreningsverk ska utrustas med avancerade reningsmetoder som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar som inte reningsverken är kapabla till i nuvarande processer och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett kraftfullt forsknings- och innovationsarbete inom va-sektorn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en riktad satsning på forskning och utveckling i fråga om biobränslen för flyget och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2810 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en väl fungerande bekämpning av översvämningsmygg är en förutsättning för att människor ska kunna leva i nedre Dalälven och att det krävs en väl etablerad metod för detta och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa kostnader för alternativa myggbekämpningsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka jakttillsynen genom att införa en särskild tillsynsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3035 av Patrik Lundqvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta en viltmyndighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3267 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införandet av avancerad vattenreningsteknik bör underlättas, för att minska utsläppen av bl.a. läkemedelsrester och mikroplaster i hav, sjöar och vattendrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3296 av Louise Meijer m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till Naturvårdsverket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskat anslag till åtgärder för värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd till åtgärder för havs- och vattenmiljön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödet till insatser för internationella klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska stödet till klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska stödet till klimatpremier och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till stöd för gröna och trygga samhällen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anslaget till laddinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anslaget till klimatbistånd och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anslaget till utsläppsbroms och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
		M	SD	V	
1:1 Naturvårdsverket	588 944	-25 000	-169 000		-25 000
1:2 Miljöövervakning m.m.	465 714				-80 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 115 035	-400 000	-215 000	+100 000	-400 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	919 218		+31 000	+100 000	
1:5 Miljöforskning	93 825				
1:6 Kemikalieinspektionen	275 692	-2 000			
1:7 Avgifter till internationella organisationer	262 131		-10 000		
1:8 Klimatbonus	1 760 000		-1 760 000		
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	268 281	-3 000	-10 000		
1:10 Klimatanpassning	98 000				
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 389 565	+10 000		+100 000	-240 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	255 000	+50 000	+500 000		
1:13 Internationellt miljösamarbete	40 400				
1:14 Skydd av värdefull natur	875 500		-476 000	+200 000	
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	244 341	-2 000			-12 000
1:16 Klimatinvesteringar	1 955 000	-1 955 000	-1 955 000	+550 000	-1 155 000
1:17 Klimatpremier	170 000	-120 000	-170 000		-70 000
1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen	50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
1:19 Industriklivet	600 000		-400 000		-50 000
1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	90 000				
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad	98 129				

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			KD
		M	SD	V	
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	956 408		+25 000		
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>					
99:1 Laddinfrastruktur		+300 000			
99:2 Klimatbistånd		+2 000 000			
99:3 Utsläppsbroms		+200 000			
99:4 Innovativ teknik för miljö och klimat			+500 000		
99:5 Strandstädning			+50 000		
99:6 Klimatanpassade och gröna städer				+150 000	
99:7 Stöd till biojetproduktion					+50 000
99:8 Produktion av vätgas					+25 000
99:9 Utveckling av tekniker för infångning och lagring av koldioxid					+50 000
99:10 Snabbprövning klimatomställning industrier					+20 000
Summa för utgiftsområdet	12 571 183	+3 000	-4 109 000	+1 150 000	-1 937 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2020 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:2 Miljöövervakning m.m.	132 000	2021–2023
1:3 Åtgärder för värdefull natur	490 000	2021–2028
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	2 065 000	2021–2050
1:5 Miljöforskning	102 000	2021–2024
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	620 000	2021–2026
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	500 000	2021–2027
1:13 Internationellt miljösamarbete	9 000	2021–2023
1:14 Skydd av värdefull natur	42 000	2021–2068
1:16 Klimatinvesteringar	2 100 000	2021–2023
1:17 Klimatpremier	200 000	2021–2023
1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen	200 000	2021–2022
1:19 Industrikivet	1 800 000	2021–2027
1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	80 000	2021–2024
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	2 000 000	2021–2026

BILAGA 4

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 24 september 2019 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Madeleine Nyman vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekretariat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna Sollerborn vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 14 november 2019

Betty Malmberg (M), ordförande

Maria Gardfjell (MP), vice ordförande

Malin Larsson (S)

Kristina Yngwe (C)

Magnus Oscarsson (KD)

Staffan Eklöf (SD)

Elin Segerlind (V)

Nina Lundström (L)

Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (nedan kallad gruppen) har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag.

Allmänt

Gruppen vill även i år framföra att den ser positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Liksom tidigare har det förts en dialog under gångna året såväl på politisk nivå mellan de ansvariga statssekreterarna i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå. Gruppen anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

Gruppen anser att strukturen i resultatredovisningen, som följer miljömålsstrukturen, överlag är bra. Dock anser gruppen att regeringen kan förbättra redovisningen genom att kommentera redovisade indikatorer i avsnittet om generationsmålet samt kommentera när och varför man bytt ut en indikator för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Gruppen efterfrågar även i år överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

Gruppen konstaterar att regeringen har föreslagit anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området och att tre anslag avvecklats under 2019. Gruppen önskar liksom tidigare understryka vikten av en rapportering av hur medlen har använts och framför allt av hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

Begränsad klimatpåverkan

Gruppen ser positivt på att regeringen i avsnittet om analys och slutsatser kommenterar att åtgärder för att minska utsläppen och anpassa samhället till utsläppens påverkan har effekter på andra områden. Sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. I det aktuella fallet uppger regeringen att t.ex. fattigdomsbekämpningen påverkas.

Gruppen noterar att regeringen uppger att Naturvårdsverket i en rapport redovisat indikatorer och mätmetoder för konsumtionsbaserade utsläpp av klimatgaser. Regeringen hänvisar till bilagan med klimatredovisningen för uppföljningen på en detaljerad nivå. Inget av de förslag till kompletterande indikatorer som tas upp i Naturvårdsverkets rapport används i resultatredovisningen eller i bilagan med klimatredovisningen. Gruppen anser att regeringen bör överväga om någon eller några av de omnämnda indikatorerna i Naturvårdsverkets rapport bör användas för att bättre följa upp de konsumtionsbaserade utsläppen.

Gruppen noterar att det enligt bilagan till utgiftsområde 20 (bilaga 1 Klimatredovisning) ska införas en obligatorisk klimatdeklaration vid köp av flygresor, och gruppen ser fram emot en uppföljning av den åtgärden. Gruppen noterar också att regeringen, enligt klimatredovisningen, har tillsatt utredningar för att minska utsläpp från flyg. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen även i resultatredovisningen skulle kunna redovisa eller åtminstone hänvisa till de specifika åtgärder som har genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen i andra länder som orsakats av vår svenska konsumtion.

Ingen övergödning

Gruppen välkomnar att regeringen i år motiverar varför man har valt indikatorerna Kvävetillförsel via vatten till Egentliga Östersjön, och Fosfortillförsel till Egentliga Östersjön.

Gruppen välkomnar även att regeringen i årets budgetproposition har redovisat en samlad bedömning av de resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning. Gruppen noterar att 99 miljoner kronor av de budgeterade medlen till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) på 135 miljoner kronor förbrukades under 2018 (cirka 73 procent). Utbetalningar för projekt med stöd från LOVA har ökat men fortfarande kommer inte alla medlen till användning, och därför anser gruppen att det vore värdefullt att regeringen kommenterar anledningen till detta.

Regeringen redovisar i år flera utredningar som har genomförts och som har tillsatts för att förbättra lokala åtgärdsarbeten för att minska övergödningen. Gruppen konstaterar att det är för tidigt att redovisa några resultat av dessa utredningar, men vill understryka att det är önskvärt att regeringen redovisar resultaten så snart som möjligt.

Gruppen ser positivt på att regeringen har redovisat resultat för satsningarna på havs- och vattenmiljön under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Samtidigt anser gruppen att resultaten även bör redovisas under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning eller att det där åtminstone bör finnas en hänvisning till var resultaten finns i resultatredovisningen.

Liksom tidigare år anser gruppen att regeringen skulle kunna överväga om en särskild resultatskrivelse vore lämplig när det gäller en fördjupande redovisning av de särskilda satsningarna mot övergödning.

Levande sjöar och vattendrag

Gruppen noterar att regeringen utvecklat redovisningen bl.a. med en ny indikator för bebyggelsepåverkad strandlinje som redovisas länsvis. Fortfarande presenteras ingen analys av eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålet och det strandnära byggandet. Gruppen välkomnar den utvecklade redovisningen, men vill återigen påminna om sitt önskemål om en sådan analys.

Gruppen noterar att indikatorn för andelen nybildade reservat med limniska syften i år är utbytt och ersatt med indikatorn Andel bebyggelsepåverkad strandlinje. Eftersom det påverkar kontinuiteten i resultatredovisningen hade det enligt gruppen varit bra om regeringen redan under rubriken Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder hade kommenterat att man har bytt indikator och motiverat bytet. Gruppen noterar vidare att de två indikatorer som lyfts som bedömningsgrunder båda berör det strandnära byggandet.

Gruppen vill i likhet med miljö- och jordbruksutskottets uppföljning 2011 understryka att det är viktigt med en helhetsbild av vilka insatser som gjorts för biologisk mångfald och resultatet av dem. Gruppen anser detta vara särskilt angeläget eftersom den internationella kunskapsplattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänsters (IPBES) rapport från 2019 slog fast att den biologiska mångfalden i världen nu minskar snabbare än någonsin tidigare.

Gruppen noterar att tillkännagivandet om vattendirektivet nu är slutbehandlat med anledning av att riksdagen beslutat om lagändringar till följd av propositionen Vattenmiljö och vattenkraft. Än så länge finns det ingen resultatredovisning med anledning av dessa lagändringar, men gruppen ser fram emot en sådan redovisning i kommande budgetpropositioner.

Gifrfri miljö

Gruppen välkomnar att regeringen redovisar vad man har gjort med anledning av tillkännagivandet om teknik för att hantera föroreningar i vattenreningsverk. Gruppen anser dock att det hade varit bra om regeringen i samband med detta även kommenterade riksdagens tidigare, ännu inte slutbehandlade, tillkännagivande om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta. Det framgår inte av resultatredovisningen, men gruppen noterar att den utredning regeringen tillsatt med anledning av tillkännagivandet om hantering av grupper av kemiska ämnen kommer att presenteras i november 2019. Gruppen ser fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

I samband med att regeringen redovisar resultat och sin bedömning av etappmålen skulle det enligt gruppen vara bra om regeringen även nämner den

särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och resultatet av de åtgärder som vidtagits för att uppnå etappmålen.

Gruppen anser att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Gruppen ser positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är enligt gruppen också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

1 Inledning

1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt 4 kap. 8 § regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde. Av förarbetena¹ framgår att denna uppföljning och utvärdering ingår i riksdagens granskning av rikets styrelse och förvaltning. Detta genomförs bl.a. genom utskottens löpande uppföljningar av regeringens resultatredovisning som enligt budgetlagen (2011:203) ska lämnas i budgetpropositionen.

Riksdagen har tidigare – senast juni 2006 – antagit riktlinjer² för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas. Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, när det gäller såväl ekonomisk styrning som regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken utsträckning resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Uppföljning och utvärdering bör enligt förarbetsuttalandena³ användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i bl.a. budgeten. Utskottens löpande uppföljning av resultatinformationen i budgetpropositionen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Hösten 2011 genomförde utskottet även en uppföljning av de medel som Kemikalieinspektionen tilldelades under perioden 2011–2014 i syfte att göra en handlingsplan för att minska de kemiska riskerna som ett led i att nå riksdagens miljö kvalitetsmål Giftfri miljö.⁴

Utöver den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen har miljö- och jordbruksutskottet även genomfört ett

¹ Prop. 2009/10:80 s. 117 och bet. 2009/10:KU19 s. 31.

² Framst. 2005/06:RS3 och bet. 2005/06:KU21 samt även förs. 2000/01:RS1 och bet. 2000/01:KU23.

³ Uttalandet i denna del kom från Riksdagskommittén (jfr framst. 2005/06:RS3 s. 132) och mötte inga invändningar under riksdagsbehandlingen (se bet. 2005/06:KU21 s. 67).

⁴ Bet. 2011/12:MJU1, rskr. 2011/12:99.

antal fördjupade uppföljningar av frågor inom utskottets beredningsområde. Under senare år har utskottet behandlat följande frågor:

- statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1)
- statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2, bet. 2010/11:MJU1)
- biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft (2011/12:RFR1, bet. 2011/12:MJU1)
- stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1)
- uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7).

1.3 Syfte och frågeställningar

Den 24 september 2019 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2020 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.⁵

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt som regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året. Årets uppföljning har dessutom beaktat Årsredovisningen för staten 2018.

Utgiftsområde 20 är indelat i områdena Miljöpolitik och Miljöforskning. Gruppen har avgränsat uppföljningen av regeringens resultatredovisning till att omfatta en översiktlig bedömning av redovisningens innehåll och struktur samt delar av området Miljöpolitik. De miljö kvalitetsmål som uppföljningen omfattar är Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Levande sjöar och vattendrag. Gruppen gör också en sammanfattande bedömning av statens ekonomiska styrningen.

⁵ Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2019/20:1.

2 Ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

2.1 Budgetlagens krav på resultatredovisningen m.m.

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Redan i 2 § dåvarande lagen (1996:1959) om statsbudgeten fanns krav på att regeringen till riksdagen skulle redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts inom olika verksamhetsområden.

2.2 Skälen bakom mål- och resultatstyrning

Att i budgetlagen särskilt beröra frågor om resultatstyrning var enligt förarbetena⁶ till 1996 års budgetlag lämpligt eftersom styrningen av den statliga verksamheten hade fått en så stark anknytning till budgetprocessen. Att ange ett mål (eller ett förväntat resultat) och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts ansågs alltså helt grundläggande i en styrprocess som syftar till en allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Flera skäl angavs för en reglering av resultatstyrningen i budgetlagen. Ett skäl var att klargöra att om regeringen begär statliga medel för ett ändamål måste den också kunna ange vad den vill uppnå samt vidta åtgärder så att resultatet av verksamheten kan följas upp och jämföras med vad som var avsett. Ett annat skäl var att underlätta för riksdagen att i ökad utsträckning ägna sig åt uppföljning och utvärdering av resultat. Av förarbetena framgår att budgetpropositionen var det naturliga dokumentet för den löpande mål- och resultatredovisningen på områden där ekonomiska styrmedel, särskilt anslag, används i stor utsträckning. Även före 1990-talets mitt innebar mål- och resultatstyrningen⁷ att riksdagen och regeringen skulle bestämma mål och inriktning för den statliga verksamheten och ställa bestämda resultatkrav och likaledes krav på förbättrad uppföljning.

2.3 Utvecklingen av resultatredovisning m.m.

Formerna för resultatredovisningen har varit och är föremål för ett utvecklingsarbete för att ge främst riksdagen men även regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

⁶ Prop. 1995/96:220 s. 21 f.

⁷ Jfr bl.a. prop. 1987/88:150 bil. 1 s. 68–74 och prop. 1990/91:100 bil. 1 s. 53 f.

I budgetpropositionen för 2018 redovisades den dåvarande regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. Arbetet hade bedrivits med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra sin politik och nå beslutade mål för olika områden samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet av och måluppfyllelsen i verksamheten. Vidare angavs i propositionen⁸ att regeringen hade vidtagit flera åtgärder för att utveckla resultatredovisningen av statens insatser, bl.a. i fråga om regeringens redovisning till riksdagen. I budgetpropositionen hänvisades även till finansutskottets uttalanden⁹ om att det är rimligt att utvecklingsarbetet inriktas mot att koncentrera resultatredovisningen till att beskriva och bedöma resultat av statliga insatser i förhållande till riksdagens mål. Finansutskottet har också betonat vikten av att skapa en tydlig uppföljning och analys av måluppfyllelse som grund för prioriteringar och budgetförslag.

I budgetpropositionen för 2020 framför regeringen att ett riktat utvecklingsarbete har bedrivits inom Regeringskansliet under 2019. De berörda utgiftsområdena var denna gång 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 6 Försvar och samhällets krisberedskap samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Syftet var bl.a. att förbättra översikten och presentationen inom områdena.¹⁰

2.4 Resultatredovisningens utformning

Av budgetpropositionen för 2020 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för miljöpolitiken är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet.¹¹ Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

Miljömålen används som samlingsnamn för generationsmålet, miljökvalitetsmålen och etappmålen. Regeringen uppger att miljömålen konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling samt är en viktig utgångspunkt för att genomföra FN:s Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling i Sverige.

⁸ Prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor s. 772 f.

⁹ Se bet. 2015/16:FiU1 s. 165.

¹⁰ Se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor s. 180. I sammanhanget kan nämnas att det också bedrevs ett fördjupat utvecklingsarbete inför budgetpropositionen för 2018. De områden som ingick i det arbetet var internationell samverkan (utg.omr. 5), funktionshinderspolitik (del av utg.omr. 9), migration (utg.omr. 8) samt allmän miljö- och naturvård (utg.omr. 20).

¹¹ Prop. 2019/20:1 utg.omr. 20 s. 17.

Det finns 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Sammantaget finns det nu 16 etappmål med målar 2019 eller senare. Etappmål med tidigare målar är enligt regeringen slutredovisade i årets budgetproposition eller i tidigare budgetpropositioner.

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekat ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har åtta även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljökvalitetsmål.¹²

Naturvårdsverket har i uppgift att vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet i deras arbete med genomförande och uppföljning.

I januari 2019 överlämnade Naturvårdsverket den femte fördjupade utvärderingen till regeringen: Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019 – med förslag till regeringen från myndigheter i samverkan (Naturvårdsverkets rapport 6865). I rapporten utvärderas möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet. I rapporten redovisas bl.a. 18 åtgärdsförslag som är framtagna i samverkan med många av de nationella myndigheterna samt länsstyrelserna som enligt sina instruktioner ska verka för miljömålen. Utöver det redovisar Naturvårdsverket även egna bedömningar och förslag. Även Naturvårdsverkets rapport med en årlig uppföljning av miljömålen (Naturvårdsverkets rapport 6880¹³) utgör ett viktigt underlag för regeringens bedömning.

¹² Dessa åtta myndigheter är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

¹³ Naturvårdsverket publicerade i juni 2019 en reviderad version av den årliga uppföljningen av miljömålen (rapport 6890).

Till varje miljö kvalitetsmål hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås och utgör bedömningsgrunder för resultaten i budgetpropositionen. Vidare uppger regeringen att ett antal indikatorer har valts ut för att få kontinuitet i redovisningen. Indikatorerna redovisas återkommande i budgetpropositionen i form av diagram. Några indikatorer speglar långsamma skeenden eller är resurskrävande att mäta och kan därför inte följas upp varje år.

Regeringen presenterar en samlad redovisning av miljö målsarbetet och en samlad bedömning av miljö kvalitetsmålen. Den övergripande bedömningen om att det med beslutade styrmedel endast går att nå 2 av 16 miljö kvalitetsmål kvarstår från tidigare år. Miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt kommer att uppnås och miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö är nära att nås medan resterande 14 miljö kvalitetsmål inte kommer att nås. De mål där utvecklingen i miljön är positiv är Frisk luft och Bara naturlig försurning. När det gäller etappmålen bedömer regeringen att inget av de 6 etappmålen med målar 2018 hade uppnåtts till 2018. Av de 16 etappmål som har ett senare målar än 2018 bedömer regeringen att 4 skulle kunna nås i tid, men att resterande 12 etappmål kräver ytterligare åtgärder för att de ska kunna nås i tid.

I den samlade redovisningen av miljö målsarbetet framgår liksom tidigare vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljö mål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030. Det framgår även vilket globalt mål som främst är kopplat till generationsmålet strecksatser.

2.5 Utskottets tidigare ställningstaganden

I budgetbetänkandet för 2019¹⁴ noterade utskottet inledningsvis att särskilda principer tillämpades vid utformningen av budgetpropositionen eftersom den beslutades av en övergångsregering. Av den anledningen avstod regeringen från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten. Utskottet såg fortfarande positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som pågått mellan Regeringskansliet och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Det fördes en dialog såväl på politisk nivå mellan de ansvariga statssekreterarna i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå. Liksom tidigare ansåg utskottet att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas. Utskottet ansåg också att regeringen hade hört sammat de flesta synpunkterna i budgetbetänkandet för 2018 och såg positivt på att regeringen redovisade fler indikatorer med tidsserier.

Vidare såg utskottet särskilt positivt på att det fanns två indikatorer för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Utskottet efterfrågade överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och

¹⁴ Bet. 2018/19: MJU1, rskr. 2018/19:98.

vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

2.6 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Här redovisas gruppens allmänna iakttagelser och bedömningar när det gäller resultatredovisningens struktur och innehåll.

Fortfarande positivt med dialog

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp vill även i år framföra att den ser positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som har pågått mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Liksom tidigare har en dialog förts under det gångna året såväl på politisk nivå mellan de ansvariga statssekreterarna i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå. Gruppen anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

Strukturen i resultatredovisningen är överlag bra

Gruppen anser att strukturen i resultatredovisningen, som följer miljömålsstrukturen, överlag är bra.

I avsnittet som handlar om generationsmålet presenterar regeringen de bedömningsgrunder som används för att redovisa resultat inom området och som bl.a. utgörs av generationsmålets strecksatser. Regeringen redovisar även de fyra indikatorer som används som komplement till dessa bedömningsgrunder. De fyra indikatorerna redovisas som diagram under Resultat, dock utan att vidare kommenteras i texten. I stället redovisar regeringen i texten andra insatser som genomförts. Gruppen anser att detta är en brist; indikatorernas utveckling bör även kommenteras i texten för att öka förståelsen för läsaren.

Gruppen konstaterar att en indikator under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag blivit utbytt. Redan under rubriken Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder hade det enligt gruppen varit bra om regeringen kommenterat att man bytt indikator och motiverat bytet. Gruppen noterar att de två indikatorer som lyfts som bedömningsgrunder båda berör det strandnära byggandet.

Generellt anser gruppen att hänvisningar som görs till andra utgiftsområden underlättar för läsaren att se kopplingar mellan miljöområdet och andra områden.

Viktigt med fokus på resultat, effektivitet och långsiktighet

Gruppen vill återigen påminna om att det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna, samt att det är önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt. Det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen. Det är också önskvärt att effektiviteten i insatserna redovisas om möjligt.

Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt vill gruppen peka på möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

Fler konsekvensanalyser efterfrågas återigen

I resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag uppger regeringen att riksdagen har efterfrågat en närmare analys av eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggandet. Regeringen har utvecklat redovisningen sedan förra året bl.a. med en ny indikator för bebyggelsepåverkad strandlinje som redovisas länsvis. Dock redovisas fortfarande ingen analys av eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålet och det strandnära byggandet.

Gruppen välkomnar den utvecklade redovisningen, men efterfrågar återigen överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

3 Årets budgetförslag

3.1 Regeringens anslagsförslag

Regeringens anslagsförslag inom utgiftsområde 20 för 2020 jämfört med budgeten för 2019 framgår av tabell 1.

Tabell 1 Anslag inom utgiftsområde för 2020 jämfört med 2019

Miljoner kronor

	Budget 2019 ¹	Förslag 2020	Förändring
<i>Miljöpolitik</i>			
1:1 Naturvårdsverket	585	589	+4
1:2 Miljöövervakning m.m.	400	466	+66
1:3 Åtgärder för värdefull natur	860	1 115	+255
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	891	919	+28
1:5 Miljöforskning	79	94	+15
1:6 Kemikalieinspektionen	277	276	-1
1:7 Avgifter till internationella organisationer	298	262	-36
1:8 Klimatbonus	1 340	1 760	+420
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	248	268	+20
1:10 Klimatanpassning	246	98	-148
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 270	1 390	+120
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	287	255	-32
1:13 Internationellt miljösamarbete	46	40	-6
1:14 Skydd av värdefull natur	978	876	-102
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	247	244	-3
1:16 Klimatinvesteringar	1 508	1 955	+447
1:17 Klimatpremier (Nytt namn)	80	170	+90
1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen (Nytt namn)	33	50	+17
1:19 Industrilivet	500	600	+100
1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv (Ny)		90	+90
<i>Summa Miljöpolitik</i>	<i>10 172</i>	<i>11 517</i>	<i>+1 345</i>
<i>Äldre anslag</i>			
2019 1:19 Elfordonspremie	40		-40
2019 1:21 Teknikneutral laddinfrastruktur			
2018 1:8 Supermiljöbilspremie			
<i>Summa Äldre anslag</i>	<i>40</i>		<i>-40</i>
<i>Miljöforskning</i>			
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	97	98	+1

	Budget 2019 ¹	Förslag 2020	Förändring
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	944	956	+12
<i>Summa Miljöforskning</i>	<i>1 041</i>	<i>1 055</i>	<i>+14</i>
SUMMA UTGIFTSOMRÅDE 20	11 253	12 571	+1 318

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen för 2020.

Källa: Prop. 2019/20:1 utg.omr. 20, tabell 2.1, 3.1 och 4.1 samt egen beräkning.

Anslag 1:17 Elbusspremie byter namn till anslag 1:17 Klimatpremier eftersom regeringen föreslår att premien utvidgas till att även omfatta ellastbilar, andra miljölastbilar och eldrivna arbetsmaskiner, med syftet att främja marknadsintroduktion av dessa fordon.

När det gäller anslag 1:18 har det anslaget bytt namn från anslag 1:18 Investeringsstöd för gröna städer till anslag 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen.

Under 2019 avvecklades elfordonspremien. I vårändringsbudgeten för 2019 minskades anslag 1:21 Teknikneutral laddinfrastruktur.¹⁵ Anslag 1:16 Klimatinvesteringar kan användas som stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Vidare föreslår regeringen ett nytt stöd för laddinfrastruktur längs större vägar för att täcka de vita fläckar där en sådan infrastruktur annars inte byggs ut (se utg.omr. 21).

3.2 Utskottets tidigare ställningstagande

Utskottet tog i budgetbetänkandet för 2019 inte ställning till regeringens anslagsförslag i resultatredovisningen. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp avstod från att lämna synpunkter på anslagsförslagen i resultatredovisningen i sin uppföljningsrapport, på grund av att budgetpropositionen för 2019 lämnades av en övergångsregering. Gruppen önskade dock liksom tidigare understryka vikten av en rapportering av hur medlen har använts och framför allt av hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen konstaterar att regeringen har föreslagit anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området. Vidare konstaterar gruppen att regeringen har föreslagit att ett anslag helt ska avvecklas, två anslag ska byta namn och att ändamålet för det ena av dessa två anslag ska förändras samt att ett helt nytt anslag införs. Gruppen önskar liksom tidigare understryka vikten av en

¹⁵ Prop. 2018/19:100 s. 48, bet. 2017/18:FiU20, rskr. 2018/19:287.

rapportering av hur medlen har använts och framför allt av hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

4 Begränsad klimatpåverkan

4.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet innebär att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Arbetet med att nå målet ska ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att nå det globala målet.

Preciseringen av miljö kvalitetsmålet lyder:

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Till miljö kvalitetsmålet hör fem etappmål, varav de fyra sistnämnda beslutades av riksdagen 2017.¹⁶

1. Etappmålet innebär att utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990.
2. Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå nettonollutsläpp får kompletterande åtgärder tillgodoräknas. Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen 1990.
3. Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn¹⁷ bör senast 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990. Högst 8 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
4. Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast 2040 vara minst 75 procent lägre än utsläppen 1990. Högst 2 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.
5. Växthusgasutsläppen från inrikes transporter (utom inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, EU ETS) ska senast 2030 minska med minst 70 procent jämfört med 2010.

¹⁶ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09: MJU28, rskr. 2008/09:300 och prop. 2016/17:146, bet. 2016/17: MJU24, rskr. 2016/17:320.

¹⁷ Med utsläpp i ESR-sektorn avses växthusgasutsläppen utanför EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS), i enlighet med den tredje handelsperiodens omfattning exklusive LULUCF (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) och utrikes transporter. Detta motsvarar den icke-handlande sektorn under perioden 2013–2020.

Miljökvalitetsmålet har kopplingar till tre globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, varav mål 7 Hållbar energi för alla och mål 11 Hållbara städer och samhällen har direkta kopplingar och 15 Ekosystem och biologisk mångfald har indirekta kopplingar.

4.2 Regeringens resultatredovisning

4.2.1 Resultatredovisningens struktur

I avsnittet används preciseringen av miljökvalitetsmålet som bedömningsgrund. Som komplement redovisas indikatorerna Global medeltemperatur och Växthusgasutsläpp per sektor i form av diagram. Därutöver redovisas två andra indikatorer i diagram: Historiska utsläpp, referensscenario och indikativ målbana samt Beviljade stödbelopp per åtgärdskategori i Klimatklivet. Utöver det kommenteras ytterligare indikatorer i text, t.ex. Konsumtionsbaserade utsläpp i Sverige och i andra länder. Annan statistik tas upp för att redovisa resultat från insatser och särskilda satsningar. Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som genomförts.

4.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Klimatlagen (2017:720) trädde i kraft 2018, och regeringen lämnade i budgetpropositionen för 2019 en första klimatredovisning till riksdagen.

Regeringen bedömer att utvecklingen mot miljökvalitetsmålet är negativ och att insatser behöver effektiviseras samtidigt som ytterligare insatser behövs för att vända trenden och för att miljökvalitetsmålet ska nås. Det krävs enligt regeringen också insatser från andra länder och internationellt samarbete för att nå miljökvalitetsmålet.

Regeringen uppger att åtgärder för att minska utsläppen och anpassa samhället till dessa åtgärders effekter har ofta en positiv påverkan på flera andra miljömål. Åtgärder för minskad klimatpåverkan och anpassning bidrar till en hållbar utveckling eftersom de även påverkar andra områden, t.ex. fattigdomsbekämpning.

Ökad global genomsnittlig ytemperatur

Den globala utvecklingen är negativ i förhållande till miljökvalitetsmålet precisering. De senaste decennierna har den globala genomsnittliga ytemperaturen stigit. FN:s klimatpanel IPCC publicerade i oktober 2018 en s.k. specialrapport om möjligheterna att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader. Rapporten visar att följderna blir stora över hela världen vid 1,5 graders uppvärmning, men 2 graders uppvärmning innebär betydligt mer dramatiska konsekvenser.

Utsläppsutvecklingen i Sverige och etappmålen

Under 2017 uppgick Sveriges totala utsläpp till 52,7 miljoner ton koldioxidequivivalenter. Utsläppen har minskat med 26 procent sedan 1990 och var 0,5 procent lägre 2017 än 2016. Enligt preliminär statistik från Naturvårdsverket ökade Sveriges utsläpp med 0,9 procent (449 tusen ton koldioxidequivivalenter) under 2018. Förändringen är inom felmarginalen, men indikerar att utsläppsutvecklingen nu går åt fel håll.

Medan utsläppen i Sverige har minskat sedan 1990 har de konsumtionsbaserade utsläppen i stort sett varit oförändrade sedan 2008. Detta beror på att utsläppen i andra länder som orsakats av vår svenska konsumtion har ökat – 2016 utgjorde dessa utsläpp två tredjedelar av de konsumtionsbaserade utsläppen. Utsläppen uppgick 2016 till 101 miljoner ton koldioxidequivivalenter, vilket är ungefär dubbelt så mycket som de territoriella utsläppen.

Naturvårdsverket redovisade i januari 2019 indikatorer och mätmetoder för konsumtionsrelaterade utsläpp av klimatgaser i rapporten Mätmetoder och indikatorer för att följa upp konsumtionens klimatpåverkan. Naturvårdsverket bedömer att övergripande indikatorer på konsumtionsbaserad klimatpåverkan nu kan användas för uppföljning av trender på övergripande nivå. Att följa upp åtgärder på mer detaljerad nivå görs i första hand bäst med kompletterande indikatorer.¹⁸ För en mer detaljerad redovisningen hänvisar regeringen till bilagan med klimatredovisningen.

När det gäller etappmålen bedömer regeringen att ytterligare insatser krävs för att nå etappmålen till 2030, 2040 och 2045 samt etappmålet för transportsektorn i tid. Däremot bedömer regeringen att etappmålet till 2020, som ännu inte uppnåtts, kommer att nås.

Resultat från det nationella klimatarbetet

Den 1 juli 2018 ersattes supermiljöbilspremien med en klimatbonus (anslag 1:8 Klimatbonus) i det nya bonus–malus-systemet för lätta fordon. Det går enligt regeringen ännu inte att bedöma den exakta effekten av systemet.

Genom anslag 1:16 Klimatinvesteringar har stöd fördelats via Klimatklivet, ladda-hemma-stödet och ekobonusen. Klimatklivet infördes 2015 för att ge stöd till konkreta klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela landet. Vid slutet av 2018 hade totalt över 3 200 projekt beviljats stöd, som sammanlagt uppgick till 4,8 miljarder kronor. Stödet har sammantaget bidragit till klimatinvesteringar om mer än 10 miljarder kronor, som enligt Naturvårdsverkets beräkningar minskar utsläppen med motsvarande drygt 1,45 miljoner ton koldioxid per år framöver. Stöd har bl.a. getts till cirka 30

¹⁸ I Naturvårdsverkets rapport Mätmetoder och indikatorer för att följa upp konsumtionens klimatpåverkan föreslås kompletterande indikatorer, t.ex. Direktkonsumtion av livsmedel, Antal flygresor (tur och retur) av svenska befolkningen och Textilier som sätts på den svenska marknaden.

000 laddpunkter och totalt 740 GWh årlig ny produktion av biogas. Bland annat Riksrevisionen har riktat kritik mot Klimatklivet för brister i effektivitet.

Genom ladda-hemma-stödet beviljades 3 336 ansökningar som totalt uppgick till 25,8 miljoner kronor under 2018.

Antalet utbetalade premier för elbussar (anslag 1:17 Elbusspremie) har ökat under 2018. Sedan premien infördes i juli 2016 har Statens energimyndighet beviljat premier om sammanlagt 136 bussar, till en summa av 118 miljoner kronor. Bussarna bedöms över sin livstid minska utsläppen med 90 kiloton koldioxid. Premiens effekter utvärderas av Statens energimyndighet. Under 2018 utvidgades elfordonspremien (anslag 1:19 Elfordonspremie) till att även inkludera vissa eldrivna utombordsmotorer och båtar. Naturvårdsverket har fördelat stöd till drygt 96 000 privatpersoner som köpt ett lätt elfordon. Baserat på beräkningar av Naturvårdsverket bedömer regeringen att de elfordon som fått stöd genom premien minskar utsläppen med 100 kiloton koldioxid. Premien har avvecklats.

EU:s klimatpolitik, internationellt samarbete och Parisavtalet

Regeringen bedömer att för att EU:s klimatpolitik ska vara i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål behöver EU:s mål till både 2030 och 2050 höjas och dess klimaträttsakter skärpas.

Sveriges överskott av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut (ESD) för 2016 har tagits bort för att minska utsläppsutrymmet. Beslutet genomfördes i maj 2019. Överskottet uppgick till drygt 7,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Under 2019 trädde den s.k. marknadsstabilitetsreserven i kraft. Reserven innebär att en stor del av överskottet av utsläppsrätter som funnits tas bort från marknaden och att utsläppsrätter i reserven kommer att annulleras 2024 och regelbundet därefter.

I juni 2019 beslutade EU om att införa koldioxidkrav för nya tunga fordon. Enligt en beräkning från Europeiska kommissionen kan målnivåerna för tunga fordon bidra till att minska utsläppen av koldioxid med motsvarande 54 miljoner ton under perioden 2020–2030. I april 2019 antogs också en EU-förordning om koldioxidkrav för lätta fordon (personbilar och lätta fordon). Förordningen innebär att växthusgasutsläppen från nya personbilar ska vara 37,5 procent lägre än utsläppsnivån 2021, och utsläppen för lätta nyttofordon ska vara 31 procent lägre.

Inom ramen för programmet internationella klimatinsatser (anslag 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar) förväntas projekt och fonder samlat generera utsläppsminskningar motsvarande 36 miljoner ton verifierade koldioxidekvivalenter. Av dessa har 22,5 miljoner ton utfärdats och levererats till Statens energimyndighet fram till årsskiftet 2018/2019. Hittills har utsläppsenheter motsvarande totalt 14,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter annullerats från programmet.

4.3 Utskottets tidigare ställningstagande

4.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

Vid förra årets budgetbehandling, liksom tidigare såg utskottet positivt på att regeringen hade förbättrat uppföljningen för många insatser när det gäller miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Utskottet önskade dock återigen framföra sitt önskemål om att fler resultat tydligare bör kopplas till målen.

4.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Vid förra årets budgetbehandling ansåg utskottet, liksom tidigare år, att det vore önskvärt att regeringen redovisar om några specifika åtgärder, och i så fall vilka, har genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen i andra länder som orsakats av vår svenska konsumtion. Utskottet konstaterade vidare att indikatorn Koncentration av växthusgaser och klimatpåverkande ämnen i atmosfären som redovisades i budgetpropositionen för 2018 var ersatt med indikatorn Global medeltemperatur. Denna förändring välkomnades av utskottet eftersom indikatorn Global medeltemperatur bättre följer upp miljö kvalitets-målets precisering.

4.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

4.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Fler resultat kopplar till målet

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen välkomnar att fler resultat än tidigare tydligare kopplar till målen, dvs. att åtgärderna är beräknade eller bedömda att generera en viss mängd utsläppsminskningar. Exempelvis bedömer regeringen att de elfordon som har fått stöd genom den avvecklade elfordonspremien minskar utsläppen med 100 kiloton koldioxid.

Gruppen noterar samtidigt att regeringen redovisar flera insatser utan att presentera några resultat kopplade till målen. För några insatser är det visserligen för tidigt att redovisa några resultat, men det bör göras så snart som möjligt. Om det inte finns någon resultatredovisning för en viss insats blir det enligt gruppen svårt att bedöma om insatsen har bidragit till att uppfylla målen.

4.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Effekter på andra områden

Gruppen ser positivt på att regeringen i avsnittet om analys och slutsatser kommenterar att åtgärder för att minska utsläppen och anpassa samhället till

utsläppens påverkan har effekter på andra områden. Sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. I det aktuella fallet uppger regeringen att t.ex. fattigdomsbekämpningen påverkas.

Fortfarande viktigt att klimatpolitiska ramverket följs upp

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen är positiv till det klimatpolitiska ramverket för Sverige och anser fortfarande att det är viktigt att ramverket följs upp. Bland annat bör de nya etappmålen följas upp och resultaten från insatserna för att nå etappmålen redovisas.

Redovisning önskas av åtgärder för att minska konsumtionsbaserade utsläpp i andra länder

Gruppen noterar att regeringen uppger att Naturvårdsverket redovisat indikatorer och mätmetoder för konsumtionsbaserade utsläpp av klimatgaser i rapporten Mätmetoder och indikatorer för att följa upp konsumtionens klimatpåverkan. Regeringen hänvisar till bilagan med klimatredovisning för uppföljning på en detaljerad nivå. Inget av de förslag till kompletterande indikatorer som tas upp i Naturvårdsverkets rapport används i resultatredovisningen eller i bilagan med klimatredovisning. Gruppen anser att regeringen bör överväga om någon eller några av de omnämnda indikatorerna i Naturvårdsverkets rapport bör användas för att bättre följa upp de konsumtionsbaserade utsläppen.

Gruppen noterar att det enligt bilagan till utgiftsområde 20 (bilaga 1 Klimatredovisning) ska införas en obligatorisk klimatdeklaration vid köp av flygresor, och gruppen ser fram emot en uppföljning av den åtgärden. Gruppen noterar också att regeringen, enligt klimatredovisningen, har tillsatt utredningar för att minska utsläpp från flyg. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen även i resultatredovisningen skulle kunna redovisa eller åtminstone hänvisa till de specifika åtgärder som har genomförts för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen i andra länder som orsakats av vår svenska konsumtion.

5 Ingen övergödning

5.1 Mål

Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Det görs fyra preciseringar av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning:¹⁹

¹⁹ Preciseringarna är här förkortade. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbplatsen sverigesmiljomal.se.

- tillförsel av kväve- och fosforföreningar till havet
- påverkan på landmiljön av övergödande ämnen
- tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten
- tillståndet i havet.

Det har funnits tre etappmål inom området Ingen övergödning. Samtliga hade målar före 2016, och därför redovisas dessa inte i budgetpropositionen.

Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning har kopplingar till tre Agenda 2030-mål: 6 Rent vatten och sanitet, 14 Hav och marina resurser och 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

5.2 Regeringens resultatredovisning

5.2.1 Resultatredovisningens struktur

Preciseringarna av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning används som bedömningsgrunder och som underrubriker. Som komplement till dessa bedömningsgrunder redovisas tre indikatorer som diagram: Kvävetillförsel via vatten till Egentliga Östersjön, Fosfortillförsel till Egentliga Östersjön och Utbredning av syrefria bottnar och bottnar påverkade av akut syrebrist i Östersjön. De två förstnämnda redovisas i tidsserier för 2006–2017. Den sistnämnda indikatorn redovisar tillståndet hösten 2018. På miljömålportalen redovisas fem andra indikatorer²⁰ för att följa upp miljökvalitetsmålet. Två av indikatorerna på miljömålportalen är snarlika de indikatorer som redovisas i resultatredovisningen.

Regeringen redovisar ett antal insatser som har genomförts av regeringen och myndigheter.

5.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Tillförseln av kväve från Sverige till omgivande hav visar signifikanta nedåtgående trender för alla havsbassänger i Östersjön. För tillförseln av fosfor är trenden också nedåtgående, men det finns tecken på att minskningen börjat avta.

Den kritiska belastningen för kväve till barrskog överskrids enligt Naturvårdsverket (rapport 6880) i hela södra Sverige och i delar av mellersta Sverige. Även den kritiska belastningen för lövskog överskrids i stora delar av sydvästra Sverige. Fjällvegetationen är också påverkad av övergödning under vissa år i södra Jämtlands och norra Dalarnas fjälltrakter.

Under perioden 2008–2017 minskade de svenska utsläppen av kväveoxider till luft med 24 procent enligt statistik från Naturvårdsverket. Det är framför

²⁰ Kväve- och fosforbelastning på havet, Miljöstatus för övergödning enligt havsmiljöförordningen, Nedfall av kväve till barrskog, Status för näringsämnen enligt vattenförvaltningsförordningen samt Syrefattiga och syrefria bottnar. Se även webbplatsen sverigesmiljomal.se.

allt utsläppen från inrikes transporter som minskar medan utsläppen från jordbruket har ökat. Motsvarande minskning av ammoniak är drygt 6 procent.

För att förstärka det lokala åtgärdsarbetet mot övergödning ändrades förordning (2009:381) om statliga stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) genom att man framhåller insatser mot bl.a. internbelastning, återcirkulering av näringsämnen samt stöd till kommuner och ideella sammanslutningar för åtgärdsarbetet mot övergödning. Bidragsdelen höjdes dessutom från den 1 januari 2018 så att det går att få upp till 90 procent i bidrag, och de tillgängliga medlen ökades med 60 miljoner kronor till 135 miljoner kronor för 2018. De ändrade villkoren och ökade medel har lett till att utbetalningar för projekt med stöd från LOVA har ökat från 44 miljoner kronor 2017 till 99 miljoner kronor 2018. Av dessa har 63 miljoner kronor gått till projekt som avser att bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning.

Regeringen har tillsatt flera utredningar inom miljö kvalitetsmålet område. Bland annat har regeringen gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att i ett antal pilotområden redovisa vilka incitament som krävs för att de åtgärder som behövs mot övergödning ska komma till stånd. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2020.

Sveriges omgivande hav, förutom Skagerraks utsjö, är enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning övergödda eller kraftigt övergödda. I Östersjön finns världens största yta av syrefri havsbotten orsakad av människor. Syrefria förhållanden förekom på 57 000 kvadratkilometer 2018, vilket är 36 procent mer än den genomsnittliga utbredningen 2008–2017 och den största uppmätta utbredningen någonsin.

Regeringen bedömer att steg har tagits för att stärka arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning samtidigt som de nuvarande insatserna inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet. Det går inte att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ. Med anledning av riksdagens önskemål om en samlad bedömning av de resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning uppger regeringen att de insatser som genomförs och planeras bedöms ha en viktig men begränsad effekt i relation till de omfattande behoven. För att minska övergödningen drar regeringen slutsatsen att insatserna måste öka.

5.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

5.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

Utskottet konstaterade vid förra årets budgetbehandling att strukturen i resultatredovisningen var bra med tydliga mål och indikatorer. Det var lätt att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder och resultat. De nya indikatorerna som numera finns på miljömålsportalen redovisades inte. Utskottet ansåg att det vore önskvärt om några av de nya indikatorerna kunde kommenteras i framtida resultatredovisningar för att förbättra uppföljningen av miljö kvalitetsmålet.

5.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Utskottet såg vid förra årets budgetbehandling med fortsatt oro på utsikterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Utskottet ansåg att det är viktigt att den kommande regeringen redovisar vilka åtgärder de avser att vidta för att nå målet. Under 2017 förbrukades mindre än två tredjedelar av de budgeterade LOVA-medlen. Utskottet ansåg därför, i likhet med tidigare år, att det vore värdefullt att den nya regeringen följer upp varför medlen inte kommer till användning.

Utskottet påminde regeringen om att det är önskvärt att riksdagen får ta del av resultaten från det lokala åtgärdsarbetet för att minska övergödningen. Utskottet välkomnade utredningen som ska föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom att stärka drivkrafterna för lokalt åtgärdsarbete och såg fram emot att ta del av förslagen till nya styrmedel.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 flera åtgärder för att nå målet Ingen övergödning inom ramen för en satsning på havs- och vattenmiljön. Utskottet såg fortfarande fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom satsningarna.

5.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

5.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Fortfarande bra struktur och motiverade indikatorer

Gruppen konstaterar att strukturen i resultatredovisningen fortfarande är bra med tydliga mål och indikatorer. Det är lätt att följa de olika länkarna i kedjan med mål, åtgärder och resultat. Gruppen välkomnar att regeringen i år motiverar varför man har valt indikatorerna Kvävetillförsel via vatten till Egentliga Östersjön och Fosfortillförsel till Egentliga Östersjön. Gruppen noterar att regeringen inte valt att redovisa några av de indikatorer som återfinns under miljö kvalitetsmålet på miljömålsportalen.

5.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Samlad bedömning av resultaten

Gruppen välkomnar att regeringen i årets budgetproposition har redovisat en samlad bedömning av de resultat som uppnås genom statens olika insatser mot övergödning. Gruppen noterar att 99 miljoner kronor av de budgeterade LOVA-medlen på 135 miljoner kronor förbrukades under 2018 (cirka 73 procent). Utbetalningar för projekt med stöd från LOVA har ökat men fortfarande kommer inte alla medlen till användning. Därför anser gruppen att det vore värdefullt att regeringen kommenterar anledningen till detta.

Många tillsatta utredningar

Regeringen redovisar i år flera utredningar som har genomförts och som har tillsatts för att förbättra lokala åtgärdsarbeten för att minska övergödningen. Gruppen konstaterar att det är tidigt att redovisa några resultat av dessa utredningar, men vill understryka att det är önskvärt att göra det så snart som möjligt.

Redovisning av åtgärder på havs- och vattenmiljö

Gruppen noterar att regeringen under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård redovisar att uppföljning av åtgärder som har satts in mot övergödning inom enskilda projekt och i små områden har visat att åtgärderna ger effekt och att näringsämneshalterna har minskat. Regeringen uppger vidare att man måste utveckla den nationella uppföljningen av miljöeffekter för att kunna följa effekterna av åtgärderna i större skala.

Gruppen ser positivt på att regeringen har redovisat resultat för satsningarna på havs- och vattenmiljön under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Samtidigt anser gruppen att resultaten även bör redovisas under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning eller att det där åtminstone bör finnas en hänvisning till var i resultatredovisningen dessa resultat finns.

Liksom tidigare anser gruppen att regeringen skulle kunna överväga om en särskild resultatskrivelse vore lämplig när det gäller en fördjupande redovisning av de särskilda satsningarna mot övergödning.

6 Levande sjöar och vattendrag

6.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Regeringen har fastställt följande elva preciseringar:²¹

- god ekologisk och kemisk status
- oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag
- ytvattentäckters kvalitet
- ekosystemtjänster
- strukturer och vattenflöden
- gynnsam bevarandestatus och genetisk variation
- hotade arter och återställda livsmiljöer
- främmande arter och genotyper

²¹ Preciseringarna presenteras här på rubriknivå. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbplatsen sverigesmiljomal.se.

- genetiskt modifierade organismer
- bevarade natur- och kulturmiljövärden
- friluftsliv.

Miljökvalitetsmålet har inget etappmål, men det har direkta kopplingar till två globala hållbarhetsmål i Agenda 2030: 6 Rent vatten och sanitet och 15 Ekosystem och biologisk mångfald, varav Rent vatten och sanitet främst bidrar till miljökvalitetsmålet.

6.2 Regeringens resultatredovisning

6.2.1 Resultatredovisningens struktur

I årets budgetproposition saknas beskrivningen av miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. De bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom området utgörs av miljökvalitetsmålets elva preciseringar. Dessa preciseringar används också som underrubriker i avsnittet. Som komplement till bedömningsgrunderna redovisas två indikatorer i form av diagram: Andel bebyggelsepåverkad inlandsstrandlinje och Strandnära byggande, varav den första är ny. På miljömålsportalen redovisas ytterligare fyra indikatorer²² för att följa upp miljökvalitetsmålet.

Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som har genomförts och regeringen gör en bedömning om utvecklingen och förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålet.

6.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Riksdagen beslutade i juni 2018²³ att genomföra regeringens förslag till lagändringar i bl.a. miljöbalken med anledning av propositionen Vattenmiljö och vattenkraft. I resultatredovisningen finns än så länge ingen redovisning av vilka resultat dessa lagändringarna har lett till.

Enligt Statistiskt meddelande Skyddad natur 2017-12-31 fanns det 1 620 vattenskyddsområden i landet den 31 december 2017. Vattenskyddsområdena hade en sammanlagd yta på nästan 800 000 hektar, varav 35 procent är ytvatten.

Sveriges rapportering för 2019 med anledning av EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) visar att 18 av 32 rapporterade arter knutna till sjöar och vattendrag har dålig eller otillräcklig bevarandestatus.

Under 2018 restaurerades 52 kilometer vattendrag som led i ett sexårigt projekt i Västerbotten och Norrbotten med stöd av bl.a. EU:s miljöfond Life.

Under 2018 skyddades 3 253 hektar sjöar och vattendrag som naturreservat. Det kan enligt regeringen finnas målkonflikter inom arbetet med att bevara natur- och kulturmiljöer. För att överbrygga dessa har Riksantikvarieämbetet

²² Föryngring av flodpärlmussla, God status för vatten, Skydd av limniska områden och Åtgärdade fysiska hinder. Se även webbplatsen sverigesmiljomal.se.

²³ Prop. 2017/18:243, bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383.

tagit fram en metod för att bedöma kulturmiljöers känslighet i samband med vattenvårdsåtgärder.

Av Naturvårdsverkets strandskyddsstatistik för 2018 framgår att länsstyrelserna har fattat beslut om medgivande eller avslag i 505 strandskyddsdispenser. I ett beslut om dispens kan en eller flera åtgärder ha medgivits eller avslagits. Sammanställningen visar att 664 åtgärder medgivits och 159 åtgärder har avslagits. Nybyggnation vid stränder fortsätter öka. De senaste siffrorna är från 2017 och visar att under det året tillkom drygt 18 000 nyuppförda byggnader inom 100 meter från en sjö eller ett vattendrag. Regeringen redovisar inte någon närmare analys av konflikter mellan miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggandet.

Regeringen bedömer att man har tagit steg för att stärka arbetet med att nå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag men anser att de nuvarande insatserna inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet. Det går inte att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ.

6.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

6.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

I förra årets uppföljning framförde utskottet återigen sitt önskemål om en analys av t.ex. målkonflikter mellan miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggandet. En sådan analys saknades i budgetpropositionen för 2019, men det hade sin förklaring i att det inte fanns något avsnitt med analys och slutsatser. Utskottet ville ändå påminna om detta önskemål till nästa budgetproposition samt om att det vore önskvärt att regeringen kommenterade Naturvårdsverkets senaste statistik om strandskyddsbeslut. Utskottet framhöll att det är en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen för de olika preciseringarna av miljökvalitetsmålet samt ger en analys av utvecklingen.

6.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

Vid förra årets budgetbehandling noterade utskottet att tillkännagivandet om vattendirektivet än så länge inte var slutbehandlat. Utskottet välkomnade regeringens förslag till åtgärder som regeringen hade presenterat i propositionen om vattenmiljö och vattenkraft och såg fram emot att ta del av resultaten av dessa åtgärder.

6.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

6.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Beskrivning av miljö kvalitetsmålet

Gruppen noterar att regeringen i årets resultatredovisning inte har tagit med beskrivningen av miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Gruppen utgår från att beskrivningen kommer tillbaka i nästa års budgetproposition.

Kvarstående önskemål om analys av målkonflikter

Gruppen har tidigare framfört önskemål om en analys av t.ex. eventuella målkonflikter mellan miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och det strandnära byggandet. Regeringen kommenterar i år detta önskemål och har utvecklat redovisningen sedan förra året bl.a. med en ny indikator för bebyggelsepåverkad strandlinje, som redovisas länsvis. Fortfarande presenteras ingen analys av eventuella konflikter mellan miljö kvalitetsmålet och det strandnära byggandet. Gruppen välkomnar den utvecklade redovisningen, men vill återigen påminna om sitt önskemål om att regeringen redovisar en sådan analys i kommande budgetproposition.

Kommentar om utbytt indikator saknas

Gruppen noterar att indikatorn för andelen nybildade reservat med limniska syften i år är utbytt och ersatt med indikatorn Andel bebyggelsepåverkad strandlinje. Eftersom det påverkar kontinuiteten i resultatredovisningen hade det enligt gruppen varit bra om regeringen redan under rubriken Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder hade kommenterat att man har bytt indikator och motiverat bytet. Gruppen noterar vidare att de två indikatorerna som lyfts fram som bedömningsgrunder båda berör det strandnära byggandet.

6.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen vill i likhet med miljö- och jordbruksutskottets fördjupade uppföljning 2011²⁴ understryka att det är viktigt med en helhetsbild av vilka insatser som gjorts för biologisk mångfald och resultatet av dem. Gruppen anser detta vara särskilt angeläget eftersom den internationella kunskapsplattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänsters (IPBES) rapport från 2019²⁵ slog fast att den biologiska mångfalden i världen nu minskar snabbare än någonsin tidigare. Antalet arter som hotas av utrotning är nu också högre än någonsin tidigare.

²⁴ 2011/12:RFR:1, bet. 2011/12:MJU1.

²⁵ IPBES 2019, Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES).

Vattenmiljö och vattenkraft

Gruppen noterar att tillkännagivandet om vattendirektivet²⁶ nu är slutbehandlat med anledning av att riksdagen beslutat om lagändringar till följd av propositionen Vattenmiljö och vattenkraft. Än så länge finns det ingen resultatredovisning med anledning av dessa lagändringar, men gruppen ser fram emot en sådan redovisning i kommande budgetpropositioner.

7 Giftfri miljö

7.1 Mål

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö innebär att

- förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden
- halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar
- halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Preciseringarna²⁷ av målet är

- den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen
- användningen av särskilt farliga ämnen
- oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper
- förorenade områden
- kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsofarliga egenskaper
- information om farliga ämnen i material, kemiska material, produkter och varor.

En särskild strategi²⁸ för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet antogs av riksdagen i mars 2014. Syftet var att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det fanns ett stort behov av åtgärder för att öka takten så att målen nås. Strategin består av följande åtta etappmål för farliga ämnen:²⁹

- Särskilt farliga ämnen
- Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper
- Information om farliga ämnen i varor
- Utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler
- Effektivare kemikalietillsyn inom EU
- Giftfria och resurseffektiva kretslopp
- Barns exponering för farliga ämnen

²⁶ Bet. 2015/16:MJU14, rskr. 2015/16:209.

²⁷ Preciseringarna presenteras här på rubriknivå. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbplatsen sverigesmiljomal.se.

²⁸ Prop. 2013/14:39, bet. 2013/14:MJU13, rskr. 2013/14:185.

²⁹ Se tabell 3.3 i budgetpropositionen för 2020 utg.omr. 20 s. 18. Observera att flera av etappmålen målår har passerats.

- Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning.

Regeringen tydliggör i resultatredovisningen att det finns en koppling mellan miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och följande Agenda 2030-mål: 2 Ingen hunger, 3 Hälsa och välbefinnande, 6 Rent vatten och sanitet, 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 14 Hav och marina resurser samt 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

7.2 Regeringens resultatredovisning

7.2.1 Resultatredovisningens struktur

Bedömningsgrunderna som utgörs av miljö kvalitetsmålets preciseringar används också som underrubriker i avsnittet. I ett fall tas två preciseringar upp under samma underrubrik, Kunskap och information. I resultatavsnittet redovisas två indikatorer i form av diagram: Miljögifter i modersmjölk och blod samt Efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade. På miljömålsportalen redovisas förutom dessa två indikatorer ytterligare tre indikatorer³⁰ för att följa upp miljö kvalitetsmålet. Regeringen anknyter till ett av etappmålen, Effektivare kemikalietillsyn inom EU, i resultatavsnittet och bedömer utvecklingen av etappmålen i avsnittet Analys och slutsatser. Regeringen beskriver i resultatavsnittet även vilka insatser och åtgärder som har genomförts samt i flera fall även vilka resultat dessa har lett till.

7.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Regeringen kommenterar ett av riksdagens tillkännagivanden om att avloppsreningsverken³¹ på sikt bör utrustas med teknik som reducerar läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar och att arbetet med pilotprojekt bör vidareutvecklas. Regeringen bedömer att tillkännagivandet är slutbehandlat eftersom man i budgetpropositionen för 2018 lanserade en satsning på Renare hav som till del utgjordes av ett statligt stöd för att minska utsläpp av läkemedelsrester till vattenmiljön under åren 2018–2020. Regeringen uppger att satsningen innebär att fasen för pilotprojekt upphör och att avloppsreningsverk i stället kan få finansiellt stöd för projekt som syftar till att avancerad reningsteknik kan installeras vid avloppsreningsverk.

Ämnen som mäts och övervakas i miljön visar olika trender. Halterna av flera välkända särskilt farliga, och sedan länge förbjudna eller begränsade miljögifter minskar, vilket enligt regeringen visar att regleringarna har gett önskvärd effekt. Analyser av ett flertal miljögifter i modersmjölk och blod visar att halterna av reglerade ämnen har minskat medan ämnen som inte har uppmärksamats eller reglerats däremot har ökat, som t.ex. vissa långlivade högfluorerade ämnen.

³⁰ Allergiframkallande kemiska produkter, Farliga ämnen i slam och Växtskyddsmedel i ytvatten.

³¹ Bet. 2018/19: MJU13, rskr. 2018/19:202.

Halterna av dioxin och dioxinlika PCB i bröstmjölk och i fet fisk från Östersjön och de större sjöarna i Sverige minskar långsamt men är fortfarande oacceptabelt höga. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) meddelade 2018 att man sänker det tolererbara veckointaget av dioxin och dioxinlika PCB från 14 till 2 pikogram per kilo kroppsvikt. Luftburet nedfall från förbränning av olika slag bedöms vara den största källan till dioxiner i fisk. Nedfallet har minskat genom olika åtgärder men nedgången går långsamt.

I dag bedöms cirka 1 100 av de totalt 85 000 inventerade förorenade områdena utgöra mycket stor risk för miljö och människors hälsa, dvs. riskklass 1. Ytterligare drygt 7 000 områden bedöms utgöra stor miljö- och hälsorisk (riskklass 2). Hittills har totalt 505 områden åtgärdats och de omfattar objekt i både riskklass 1 och 2. År 2017 var motsvarande siffra 431. Det innebär att endast 24 procent av områdena är åtgärdade medan 76 procent återstår.

Antalet pågående saneringsåtgärder eller avhjälpande insatser som finansierades av anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ökade från 45 till 77 stycken 2016–2018. Enligt Årsredovisning för staten 2018 var utfallet för anslaget cirka 96 miljoner kronor (11 procent) lägre än anvisat i statens budget. Detta kommenteras inte i resultatredovisningen.

Regeringen beskriver att handlingsplanen för en giftfri vardag under 2018 har fokuserat på åtgärder som skyddar barn och unga i miljöer som de vistas i, och skälet till det är att barn och ungdomar är särskilt känsliga för kemikalier. Satsningen har gjort det möjligt att öka antalet förslag på reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Den ökade satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har lett till att Sverige är det land näst efter Tyskland som lämnar flest förslag på åtgärder för dessa ämnen. De ämnen som Sverige prioriterar är sådana som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med. Kemikalieinspektionen har genom regeringens satsning på handlingsplanen för en giftfri vardag byggt upp kompetens och erfarenhet av varutillsyn. Detta har enligt regeringen även lett till att myndigheten har drivit på varutillsynen inom EU och därmed bidragit till etappmålet Effektivare kemikalietylösning inom EU.

Regeringens bedömning är att det inte går att se om utvecklingen av miljö kvalitetsmålet går i en tydligt positiv eller negativ riktning. Man har tagit steg för att nå målet Giftfri miljö, men nuvarande insatser är inte tillräckliga för att nå målet. Regeringen bedömer att inget av etappmålen kommer att kunna nås i tid.

7.3.1 Tidigare ställningstaganden om redovisningens struktur

Utskottet konstaterade med tillfredsställelse i förra årets uppföljning att regeringen hade hörsammat flertalet av de synpunkter som utskottet tidigare hade framfört om resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö i budgetpropositionen för 2018. Utskottet välkomnade särskilt att regeringen i budgetpropositionen för 2019 redovisade två indikatorer med tidsserier.

Utskottet ansåg liksom tidigare år att det hade varit önskvärt att regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till den särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som antogs av riksdagen 2014 (rskr. 2013/14:185).

Utskottet välkomnade redovisningen av vidtagna åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande om hantering av grupper av kemiska ämnen samt om avancerad vattenrening.

7.3.2 Tidigare ställningstaganden om resultat

I förra årets uppföljning ansåg utskottet att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Utskottet såg positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för att reglera hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det var enligt utskottet också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

7.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

7.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Positivt att använda återkommande indikatorer

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen ser positivt på att regeringen i resultatredovisningen använder indikatorer i form av diagram med längre tidsserier och att man även beskriver resultaten av dessa. Detta görs exempelvis för indikatorn Miljögifter i modersmjölk och blod. När det gäller den andra indikatorn, Efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade, är det inte lika lätt att följa resultaten från diagrammet i den beskrivande texten. Gruppen anser därför att regeringen även för denna indikator bör kommentera och förklara utvecklingen som redovisas i diagrammet.

Återkoppling kring tillkännagivanden

Gruppen välkomnar att regeringen redovisar de åtgärder som har vidtagits med anledning av tillkännagivandet om teknik för att hantera föroreningar i vattenreningsverk. Gruppen anser dock att det hade varit bra om regeringen i samband med detta även kommenterade riksdagens tidigare, ännu inte slutbehandlade, tillkännagivande om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta.³² Det framgår inte av resultatredovisningen men gruppen noterar att den utredning

³² Bet. 2017/18:MJU11, rskr. 2017/18:171.

regeringen tillsatt med anledning av tillkännagivandet om hantering av grupper av kemiska ämnen³³ kommer att presenteras i november 2019. Gruppen ser fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

Fortfarande önskvärt med koppling till strategi

Gruppen har tidigare framfört att det hade varit önskvärt om regeringen i sin resultatredovisning hade anknutit till den särskilda strategin för att nå miljö-kvalitetsmålet Giftfri miljö som antogs av riksdagen 2014. I samband med att regeringen redovisar resultat och sin bedömning av etappmålen skulle det enligt gruppen vara bra om regeringen även nämmer strategin och resultatet av de åtgärder som vidtagits för att uppnå etappmålen.

7.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

EU-arbetet även i fortsättningen betydelsefullt

Gruppen anser att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Gruppen ser positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det är enligt gruppen också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

Önskvärt att fler resultat redovisas

Gruppen vill även i år påminna om att den ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom nya satsningar. Gruppen anser även att det är önskvärt att resultat av insatser och åtgärder som har genomförts redovisas i så stor utsträckning som möjligt.

³³ Bet. 2016/17:MJU7, rskr.2016/17:153.